

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Středisko ibero–amerických studií

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Švepeš Václav

Od Paříže po „Maracanazo“.

Největší úspěchy uruguayského sportu v první polovině
dvacátého století a uruguayské národní vědomí

From Paris to „Maracanazo“.

The greatest achievement of the Uruguay sports in the first half
of the twentieth century and the Uruguayan national
consciousness

Praha, 2013

doc. Markéta Křížová, Ph.D.

Poděkování:

Rád bych na tomto místě poděkoval paní doc. Markétě Křížové, Ph.D., která se svými náměty, připomínkami a odborným vedením výrazně zasloužila o vznik a zdárné dokončení této práce.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a výhradně s použitím citované literatury a dalších odborných zdrojů, a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Českých Budějovicích dne 27.4. 2013

.....

ABSTRAKT:

Úkolem této práce bylo zkoumání funkce sportu v kontextu vývoje uruguayského státu a národního vědomí na konci 19. a v první polovině 20. století. Byla zaměřena především na samotné formování organizovaného sportu v zemi, mezinárodní sportovní úspěchy, a jejich ohlas v zemi i v zahraničí. Práce je pro lepší orientaci rozdělena do šesti vzájemně navazujících kapitol mapujících kromě sportu také politiku, ekonomiku a stručnou historii počátků světového fotbalu. Zároveň pohlíží i na sociální sféru a postoj širokých vrstev Uruguaye na sport a volnočasové aktivity. Důraz byl kladen také na další důležité události, které v daném období zemi pozitivně i negativně ovlivnily.

Klíčová slova:

Uruguay, sport, 19. století, 20. století, fotbal, historie, sportovní události, národní vědomí

ABSTRACT:

The main task of this thesis has been to research the role of sport in the development of Uruguay's state and national consciousness in the late 19th century and the first half of the 20th century. It focuses primarily on the formation of organised sport in the country, the international sporting achievements of Uruguay, and the public's response in Uruguay and abroad. For a more detailed understanding, the thesis is subdivided into six time-related chapters, and covers politics, economics, as well as a brief history of the beginnings of world football in addition to the more general topic of sports. The thesis also considers the social sphere and the attitude of Uruguay's social classes to sport and leisure activities. Emphasis has also been placed on other important events that took place during the defined period, which both positively and negatively influenced the country.

Key words:

Uruguay, sport, 19th century, 20th century, football, history, sporting events, national consciousness

Obsah

Úvod.....	7
Politické a ekonomické formování moderní Uruguaye.....	12
Počátky sportu v moderní Uruguayi.....	26
Stručné historické počátky světového fotbalu.....	32
Fotbal a jeho úloha v moderní Uruguayi.....	36
Mezinárodní úspěchy uruguayské fotbalové reprezentace v letech 1920–1930 ...	54
Uruguayský fotbal do Maracanaza.....	70
Závěr.....	77
Bibliografie:.....	83
Seznam grafů a tabulek.....	90
Přílohy:	91

Úvod

Vývoj uruguayského sportu a jeho dopad na národní vědomí v první polovině 20. století je jedním z témat, které si zaslouží velkou pozornost. Jeho prosazení v Uruguayi, a vlastně v celé Latinské Americe měli na svědomí Evropané. Organizovaný sport se stal brzy neodmyslitelnou volnočasovou aktivitou a bylo jen otázkou času, kdy se jihoameričtí sportovci začnou prosazovat na mezinárodní úrovni. Jednou z úspěšných zemí byla v první polovině dvacátého století přes svou malou rozlohu Uruguay. Zvláštní oblibu si u tohoto národa získaly kolektivní sporty, zejména pak fotbal.

V průběhu politické a ekonomické stabilizace země se v Uruguayi objevila mezi britskými imigranty snaha o založení klubů a oddílů, ve kterých by bylo možné trávit volný čas prostřednictvím sportovního vyžití. Tento trend se postupně rozšířil i mezi široké vrstvy obyvatelstva a dal vzniknout sportovním asociacím a federacím, specializujícím se na rozličné sporty, jako cyklistiku, veslování, box, atletiku nebo fotbal, jež se později sdružily pod Uruguayskou sportovní federaci a Uruguayský olympijský výbor. Všechny tyto kroky vedly k administrativnímu a především k členskému sblížení uruguayských sportovců, kteří tak mohli oficiálně reprezentovat svou zemi.¹

Pro Uruguay a její populaci, jež procházela pod vlivem politické strany Colorados a její čelní osobnosti José Batlle y Ordóñez velkou politickou a hospodářskou proměnou, bylo pochopitelné, že nastavení vhodné sociální politiky povede k možnosti využití volnočasových aktivit širokým spektrem veřejnosti. Obyvatelstvo se rychle přizpůsobovalo novým trendům a aktivně se účastnilo víkendových akcí různých spolků, které zahrnovaly pikniky, sportovní soutěže, diskuze nebo sledování sportovních klání. Nejvíce sociálních vrstev obyvatelstva však již na přelomu 19. a 20. století zcela pohltil fotbal. Tisíce až desetitisíce pracujících, dětí i adolescentů se ve svém volném čase scházeli, aby sledovali zápasy ligových či místních týmů nebo se aktivně zapojovali do této kolektivní hry. Zanedlouho se výrazně rozšířila členská základna, takže již v polovině dvacátých let 20. století existovalo na nejrůznější výkonnostní úrovni v

1 Schulze, Bernd; *Sport und Gesellschaft in Uruguay*. s. 58.

Montevideu a nejbližším okolí přes sto fotbalových týmů. Pro mnohé aktivní hráče se stával fotbal i možností realizovat se. Jednalo se o jedinečnou šanci získat všeobecné uznání, a přitom dělat věc, která je de facto koníčkem. Tento jev byl zřetelný zejména u zlaté uruguayské generace dvacátých let 20.století, složené z amatérů zaměstnaných mimo fotbalovou sféru.²

Výčet sportovních úspěchů této malé jihoamerické země byl v první polovině 20. století vsutku impozantní. Přestože rozlohou se jedná po Surinamu o druhý nejmenší stát Jižní Ameriky, její sportovci se dokázali v daném časovém období významně prosadit na mezinárodním poli. Největší úspěchy zaznamenal právě uruguayský fotbalový tým. Ten se stal olympijským vítězem z her v Paříži v roce 1924 a z Amsterdamu o čtyři roky později. Během prvních dvou dekád dvacátého století navíc získal šest titulů mistra Jižní Ameriky, přičemž se nikdy neumístil hůře, než na třetím místě. Výčet jeho úspěchů potom podtrhovaly triumfy na světových fotbalových šampionátech v letech 1930 a 1950, kde taktéž uruguayští fotbalisté dosáhli na světový titul. Přestože by se mohlo zdát, že uruguayský fotbalový výběr působil v první polovině 20. století neporazitelným dojmem, také on si musel projít obdobími herního útlumu. Mezi ně patřilo zejména období mezi triumfem na Mistrovství světa v Montevideu v roce 1930 a Mistrovstvím světa v Brazílii v roce 1950. Naopak, za nejúspěšnější se dalo považovat výše zmíněné období 20. let minulého století, kdy tým kolem kapitána José Nassaziho sbíral jeden úspěch za druhým. Zajímavý je i pohled na klubovou scénu, ve které dominovaly dva největší uruguayské fotbalové oddíly – *Nacional Montevideo* a *Club Atlético Peñarol*. Ty se během dvacátých let dostaly i na turné do Evropy, Severní Ameriky a Mexika, kde propagovaly uruguayský fotbal. Právě turné Nacionalu Montevideo z roku 1925 je dodnes považováno za jedno z nejúspěšnějších vystoupení latinskoamerického sportovního klubu v Evropě. Nabrané zkušenosti z mezinárodní konfrontace využili hráči i v reprezentaci a nepopíratelné úspěchy pomohly inspirovat další generace a přispěly k rozvoji národního vědomí.

Hlavním úkolem diplomové práce bude vytvořit přehled vývoje sportu v Uruguayi, jejích sportovních úspěchů, zmapování vlivu, který měl tento vývoj na sociální vrstvy a reflexe těchto úspěchů v domácím i zahraničním tisku. Právě

2 ed. Barrán, José Pedro; Caetano, Gerardo; Porzecanski, Teresa; *Historias de la vida privada en el Uruguay II. El nacimiento de la intimidad 1870-1920*. s. 219-220.

reakce obyvatelstva a tisku by měly ukázat, do jaké míry ovlivňovaly sportovní úspěchy chod státu, a naopak jakým způsobem politické a ekonomické uspořádání země pomohlo k úspěchům sportovním. Pro naplnění těchto cílů bylo využito španělsky, německy a anglicky psané odborné literatury, oficiálních dobových statistik Uruguayské východní republiky i prací současných autorů, kteří se zabývají tématy sociálních a hospodářských dějin Uruguaye, politikou, sportovními dějinami, a také dějinami každodennosti. Vzhledem k tomu, že daná problematika nebyla dosud v České republice vědecky zpracována, a téma samotné je velice specifické, dostupnost titulů je omezená. V Národní knihovně v Praze nebo v Knihovně Simona Bolívara na filozofické fakultě Univerzity Karlovy se nacházejí pouze souhrnné tituly vztahující se k politice a ekonomice země. Proto byl nejsnadnějším způsobem získání potřebných materiálů podrobný výzkum v Iberoamerikanickém institutu v Berlíně, a dále pak v knihovnách v Mnichově, Pasově a Madridu, odkud pochází i většina vydaných pramenů zmiňovaných v seznamu použité literatury. Pro získání informací ve specifických oblastech ekonomiky, kultury nebo imigračního a inkorporačního procesu byly velice užitečné i digitalizované odborné články nacházející se v drtivé většině na akademických serverech JSTOR a EBSCO. Ostatní pak byly studovány v již výše zmiňovaných zahraničních knihovnách. Nezastupitelnou úlohu měly také digitalizovaná databáze periodik dostupné za poplatek na serveru www.newspapersarchive.com, kde výzkum zejména amerických novinových článků přinesl mnoho překvapivých závěrů. Přiblížil nejen ohlas mezinárodních úspěchů uruguayských sportovců v zahraničí, ale i postoj médií k fotbalu a jeho prezentaci čtenářům.

Jednou z nejucelenějších publikací zabývajících se počátky uruguayského fotbalu je kniha Juana Carlose Luzuriagy *El Football del Novecientos. Orígenes y Desarrollo del Fútbol en el Uruguay (1875–1915)*. Ta přináší komplexní pohled na proces začlenění fotbalu do všeobecného povědomí, vznik prvních uruguayských fotbalových týmů, založení domácí ligové soutěže, a v neposlední řadě také formování národního výběru. Vzhledem k aktuálnosti dané knihy (byla vydána v roce 2009) bylo možno využít tuto publikaci při zpracování faktografických údajů a získat potřebný základ k pochopení dalších souvislostí. Taktéž publikace Luise Pratse *La Crónica Celeste* (Montevideo, 2011) a

Montevideo. La ciudad del fútbol (Montevideo, 2007) poskytly množství údajů, které jsou velmi srozumitelně podané a pro lepší orientaci chronologicky posloupné. První z nich se specializuje na vyličení historie národního týmu, jeho úspěchů i neúspěchů. Velmi užitečná je zde zejména statistická složka obsahující všechny odehrané oficiální mezistátní zápasy uruguayské reprezentace, včetně sestav obou protivníků, střelců branek, místa zápasu, a ve většině případů i se jménem rozhodčího. Naopak druhá publikace Luise Pratse se specializuje na to, jakým způsobem se formovaly montevidejské fotbalové kluby, a kde se historicky nacházela jejich domácí hřiště. Taktéž se zabývá výstavbou důležitých fotbalových stadionů, zejména pak *Estadio Centenario* budovaného při příležitosti Mistrovství světa ve fotbale v roce 1930.

Prats i Luzuriaga částečně vyšli z práce z šedesátých let autorů José Buzzettiho a Eduarda Gutiérreze *Historia del deporte en el Uruguay 1830-1900*. Ta nastiňuje i úlohu dalších sportů, které se v Uruguayi na konci 19. století provozovaly. Pro podrobné studium nejúspěšnějšího období uruguayské fotbalové reprezentace byla neocenitelná publikace z roku 1993 od Ricarda Lombarda *Donde se cuentan proezas. Fútbol uruguayo – 1920/1930*. Ta mapuje převážně výsledky národního týmu a okolnosti jeho úspěchů. Souhrnným dílem je pak *Football in South America* od Tonyho Masona, díky němuž bylo možné získat lepší přehled o fotbalu na celém kontinentu, a plně tak docenit výjimečné postavení Uruguayců v daném období. V oblasti užšího výzkumu jsem byl většinou odkázán na rozsáhlé shrnující publikace, přesto například kniha Eduarda Giovanniniho *La gira de Nacional por Europa en 1925* přispěla k lepšímu uvedení do dané problematiky a zjednodušila další dohledávání souvislostí v novinových článcích, ze statistických údajů a z ostatních publikací.

K obecným přehledům, které významně usnadnily další výzkum a je nutné je pozitivně ocenit, patří *Uruguay. Breve historia contemporánea* Juana José Arteagy nebo *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile* od Jiřího Chalupy. Díky těmto knihám bylo možné zlepšit orientaci v politické a ekonomické sféře, což bylo nutné pro studium sociálních dějin a pochopení utváření národního vědomí. Právě sociálními dějinami Uruguaye se zabývá publikace kolektivu autorů *Historias de la vida privada en el Uruguay*. Pro mé záměry byl nejlépe využitelný druhý díl, zaměřený na období od roku 1870 do roku 1920. Pro Uruguay, a její politický

vývoj měla také velký význam ekonomická situace státu, a zejména britský vliv, jehož studium bylo umožněno prostřednictvím publikací, jako je *British Investments in Latin America* J. Rippyho, či článků C. Jonese, D. Rocka, P. Winna a dalších.

Základní struktura diplomové práce je zaměřena na vývoj uruguayského sportu v první polovině dvacátého století s důrazem kladeným na uruguayské národní vědomí. Z tohoto důvodu byla rozdělena do šesti vzájemně navazujících kapitol. V nich je kladen důraz nejen na vlastní sportovní úspěchy, ale i na další příbuzné problémy. První kapitola tvoří, díky svému zaměření na politické a ekonomické formování státu, uvedení do celé problematiky. Následuje kapitola věnovaná počátkům sportu v moderní Uruguayi. Zde je studován především vznik jednotlivých asociací sdružující sporty v zemi, a jejich oblíbenost. Největší pozornost je věnována fotbalu. Z toho důvodu byla do práce zahrnuta i kapitola stručně pojednávající o historických počátcích této kolektivní hry. Rozsáhlý oddíl práce se zabývá úlohou fotbalu v moderní Uruguayi, v níž je velký důraz kladen i na ohlasy veřejnosti, vývoj v sociální sféře a vliv Britů na vlastní vznik organizovaného fotbalu v zemi. Další části pak mapují mezinárodní úspěchy Uruguayců ve dvacátých letech minulého století, postupnou profesionalizaci sportu a další vývoj do Mistrovství světa ve fotbale konaného v Brazílii v roce 1950. Do jaké míry ovlivnila úspěchy fotbalové reprezentace politická a hospodářská stabilita země je také důležitou otázkou.

Období první poloviny dvacátého století bylo zvoleno nejen kvůli koncentraci mezinárodních úspěchů, ale také z důvodu intenzivního politického a hospodářského vývoje uruguayského státu na počátku století. Přesto část práce zasahuje i do století devatenáctého, protože prosazení sportu v zemi bylo dlouhodobým procesem, a jeho datace byla u každého sportovního odvětví jiná. Fáze rozkvětu ve 20. letech je pak srovnávána se sportovními úspěchy ze stejného období a snahou uruguayského státu o mezinárodní uznání. Vlastní rok 1950 byl zvolen, jako milník úspěchů uruguayského fotbalového týmu, který od té doby na mezinárodní triumf marně čeká.

Politické a ekonomické formování moderní Uruguaye

República Oriental de Uruguay, jak zní její oficiální název, nastoupila po získání samostatnosti v roce 1830 na cestu k vlastní prosperitě. Nadšení z nabytí nezávislosti kazilo v následujících letech nestabilní prostředí, protože jak Brazílie, tak Argentina neskrývaly svůj stálý zájem o strategicky významné území, na kterém se Uruguay rozkládala.³ Uruguay byla na počátku 19. století jak v argentinské, tak brazilské sféře vlivu, což dokládalo během konfliktu o *Banda Oriental*, neboli Východní břeh, mezi dvěma výše zmíněnými státy i rozdělení obyvatelstva na dvě zájmové skupiny přesněji *aporteados* – podporovatele Buenos Aires a *abrasilerados* – přívržence Brazílie.⁴

Neoddiskutovatelnou dominantní pozici ve státě mělo hlavní město Montevideo. V něm žila zhruba jedna čtvrtina populace země, a kromě centra politického se jednalo i o centrum administrativní, obchodní a kulturní. Jeho důležitost však byla vysoká pouze pro samotný stát. Laplatská oblast byla dlouhodobě spojována spíše s Argentinou, coby největším a nejrozvinutějším státem z bývalého místokrálovství Río de la Plata, a zejména pak s Buenos Aires.

Na první pohled by se mohlo zdát, že v průběhu 19. století si Argentina a Uruguay byly v mnoha ohledech blízké. Stejně jako Argentina založila Uruguay svou ekonomiku na dobytkařství a politiku na liberálním postoji k zahraničnímu obchodu a kladném postoji k imigraci. Oba státy měly i podobnou kulturu. Jeden argentinský novinář v roce 1897 ve svém článku v deníku *La Vanguardia*⁵ tvrdil, že „zřejmě nikde bychom nemohli s takovou jistotou tvrdit, že dva národy by se mohli nazývat bratry, jako Argentinci a Uruguayci. Mají toho tolik společného: původ, jazyk, náboženství, utrpení zažité v bojích za nezávislost, aspirace na

3 Rok 1830, je uveden jako datum nezávislosti, kvůli jmenování hlavy státu a ratifikování Ústavy. Formálně se však Argentina a Brazílie dohodla na vzniku Uruguaye již v srpnu 1828 podepsáním Smlouvy z Montevidea na níž se významně diplomaticky podílela Velká Británie. Více viz. Koebel, William Henry; *Uruguay*. s. 105-109.

4 Rock, David; *State-Building and Political Systems in Nineteenth-Century Argentina and Uruguay*. In: *Past & Present* 167, s. 184. Podrobně se problematikou získání samostatnosti Uruguaye v kontextu s britskou zahraniční politikou se ve své rigorózní práci zabýval Lukáš Levák. Viz. Levák, Lukáš; *Britská diplomacie a emancipace regionu Río de la Plata 1806–1828*. Rigorózní práce, FF UK, 2010.

5 Deník *La Vanguardia* vznikl v roce 1894 Juanem B. Justem. Záhy se vzhledem k politickému smýšlení svých nakladatelů stal oficiálním deníkem argentinských socialistů (Partido Socialista). Více viz. <http://www.vanguardiaps.blogspot.cz/>

pokrok.“⁶

Nejznatelnější rozdíl lze pozorovat již v rozlohách obou zemí. Uruguay má pouze dvě třetiny rozlohy provincie Buenos Aires. Ač by se díky tomu mohlo zdát, že regiony diverzovaná Argentina nebyla na rozdíl od kompaktní Uruguaye tak dobře situovaná pro budování státu, opak byl pravdou. V Argentině probíhala velká ekonomická transformace již od 60. let 19. století, zatímco v Uruguayi přes zmíněné podobné zaměření k obdobnému vývoji nemohlo díky slabosti státu dojít. V 80. letech 19. století měla provincie Buenos Aires šestkrát delší železniční systém než Uruguay, dvojnásobně více obyvatel a byla třikrát bohatší. V ostatních argentinských provinciích, jako například Santa Fé, Entre Ríos nebo Córdoba rozvíjeli imigranti zemědělskou výrobu, zatímco v Uruguayi sotva nějaká existovala. Pro představu, v roce 1909 Argentina vyexportovala pětkrát více obilí než Uruguay v předchozích třiceti letech.⁷

Nestabilní prostředí bylo v Uruguayi způsobeno mocenským střetem mezi dvěma politickými tábory, totiž mezi *Blancos* – stoupenci tradičních gauchovských ideálů inspirovaných argentinským režimem Juana Manuela Rosase, jejichž vrcholným zástupcem byl Manuel Oribe zastávající funkci prezidenta v letech 1834–1838 a *Colorados*, jež byli spíše vyznavači modernismu, obhájci imigrace a evropského vlivu, a jejichž teze byly spojovány s Domingem Faustinem Sarmientem, který byl v této době v chilském exilu. Největší osobností a zároveň zakladatelem Colorados v Uruguayi byl Fructuoso Rivera, prezidentský předchůdce Manuela Oribeho. Spor mezi Blancos a Colorados trval od roku 1839 do října 1851, a je považován za jeden z největších konfliktů v dějinách oblasti. Do povědomí se zapsal jako Velká válka (*Guerra Grande*) nebo jako Uruguayská občanská válka. U jejího konce byla významně podepsána brazilská vláda, jež mír zprostředkovala, a která na něm i poměrně slušně vydělala. Ústupky musely učinit obě znesvářené strany, což se projevilo již v následujících volbách, kde se obě strany snažily zapomenout na minulost a pokusit se obnovit pořádek v zemi zbědované dlouhou občanskou válkou. Situace v zemi byla kritická a zadlužený stát se potýkal nejen s minimem financí, ale i s nedostatkem pracovních sil a zcela zničenou ekonomikou. V nastalém vývoji bylo téměř nemožné udržet demokratické principy vlády a reálnými vládci země se v

6 Cit. Rock; *State-Building and Political Systems*. s. 177.

7 Tamtéž. s. 177-178.

padesátých a šedesátých letech devatenáctého století stali caudillové částečně podporováni brazilskou vládou. Jedním z nejdůležitějších okamžiků tohoto období bylo úspěšné povstání Venancia Florese a následná smlouva o Trojitě alianci, která v letech 1865–1870 zatáhla Uruguay do války po boku Brazílie a Argentiny proti Paraguayi.⁸

Přes výše zmíněné problémy a závislost Uruguaye na sousedních zemích znamenalo povstání Venancia Florese změnu postoje státu k vyspělým evropským ekonomikám. Vůdčí postavení získala záhy v oblasti ekonomické spolupráce Velká Británie, která vyvinula velkou aktivitu i v Brazílii a v Argentině, kde hojně investovala. Zájem Britů o obchod s těmito státy potvrzoval i fakt, že již v letech 1842–1872 měla Velká Británie v Argentině, Brazílii a Mexiku (zde pouze do roku 1867) svého vyslance. V ostatních státech Latinské Ameriky se v daném období spokojila pouze s diplomatickým zastoupením na úrovni *chargés d'affaires*. Ohledně Brazílie naráželi Britové zpočátku na zásadní problém, který tvořila přetrvávající vlažnost brazilské vlády ohledně zákonů na zrušení otroctví a zejména jejich dodržováním, nicméně Brazílie byla jednou ze zemí Latinské Ameriky s největším importem britského zboží a zároveň zemí kam ve velké míře proudil britský kapitál podporující obchod, chod státu a vývoj infrastruktury. Z ekonomického hlediska bylo tudíž Brazilské císařství a po svržení monarchie Spojené státy brazilské pro Brity důležité. Na oplátku poskytovala Brazílie Velké Británii své plodiny a suroviny, zejména pak kávu.⁹

Podobným způsobem probíhala i spolupráce mezi Velkou Británií a Argentinou, kde však postupem času získali Britové neochvějné postavení, které bylo ještě podpořeno vložením velkého kapitálu do státních dluhopisů a výstavby železniční sítě.

Proto nepřekvapí, že podobný vliv mělo Spojené království i na ekonomiku Uruguaye. Od počátku tvořily největší část britských investic investice do státních dluhopisů. První půjčku ve výši 1 milionu liber poskytla Velká Británie městu Montevideo v roce 1864 a druhou v roce 1871 ve výši 3,5 milionu liber. Celkově dosahovaly britské investice v Uruguayi od 60. do 80. let 19. století 7,6 milionu liber, na konci 80. let stouply na 27,7 milionů liber a svého vrcholu dosáhly v roce

8 Chalupa, Jiří; *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*. s. 278-290.

9 Miller, Rory; *Britain and Latin America in the nineteenth and twentieth centuries*. s. 48-49.

1923, kdy měli Britové v Uruguayi investice v celkové hodnotě 46,2 milionů liber. Z těchto částek šla kromě nákupu státních dluhopisů velká část do výstavby infrastruktury, přesněji železniční sítě, například 9 milionů liber v roce 1890, či 15,3 milionů liber v roce 1913. Dále investovali do veřejných služeb, nemovitostí, výroby, v menším měřítku i do těžby. Na konci roku 1947 dosahovaly britské investice v Uruguayi 14,5 milionů liber. Investice měly i slušnou návratnost. Od 80. let 19. století do roku 1931 jen výjimečně klesly pod 4,5 %. Svého vrcholu pak dosáhly před finanční krizí ve 30. letech 20. století, kdy vystoupaly na 5,2 %. S finanční krizí došlo k hlubokému propadu, a to až na 2,6 %. Přesto stále svým investorům zajišťovaly profit.¹⁰

Některé společnosti s vloženým britským kapitálem v Uruguayi patřily k nejvýnosnějším v celé Latinské Americe. Například *The Pranges Estancia Company* zabývající se chovem ovcí a dobytka, založená v roce 1867, vyplácela dividendy v hodnotě 8 % ze 116 000 £ běžných akcií již v roce 1884. Návratnost investic do této společnosti se s výjimkou finanční krize v 90. letech 19. století pohybovala kolem 8 % a stále stoupala až na 21,2 % před první světovou válkou. Výdělečný byl i ranč *Uruguay United Estancias*, jehož profity však nedosahovaly takových rozměrů jako u *Pranges Estancia Company*. Podnikem s nejvyšším profitem v Uruguayi byl *Liebig's Extract of Meat Company*. Zároveň se jednalo o nejdůležitější společnost vlastněnou britskými investory v Uruguayi, a to až do roku 1949. Společnost založená v roce 1865 se zabývala jak chovem, tak porážkou a balením masa. *Liebig's Extract of Meat Company* postupně expandovala i do Argentiny, Paraguaye a dokonce do Afriky.¹¹

K dalším společnostem, na jejichž chod měl rozhodující vliv britský kapitál, byly *Montevideo Gas Company* a *Montevideo Waterworks Company*. Naopak neúspěšné investice Britů v Uruguayi v poslední čtvrtině 19. století a na počátku 20. století bývají ponejvíce spojovány se společnostmi *Montevideo Telephone Company* a *United Electric Tramways of Montevideo*, na jejichž příkladu je zřejmé, že Britové se nebáli investovat do modernizace a elektrifikace země. Hlavní důvody těchto investic se dají hledat v sousední Argentině, kde Britové s úspěchem vkládali do těchto odvětví množství kapitálu.¹²

10 Rippy, Fred; *British Investments in Latin America 1822-1949*. s. 142-144.

11 Všechna data tamtéž. s. 145-149.

12 Tamtéž. s. 146-148.

Ještě větší objem investic však Britové vkládali do výstavby železniční sítě. Ta byla s úspěchem budována Brity v již zmiňované Argentíně i Brazílii a dalších státech a Uruguay nebyla výjimkou. Zde však hovoříme zejména o období, kdy se Uruguay plně zotavila z ekonomické krize v 90. letech 19. století. Železniční síť v Uruguayi byla na přelomu 19. a 20. století plně v rukách Britů a jednalo se o zhruba 1770 km trati. V roce 1900 dokonce Uruguay měla nejdelší železniční síť na světě v přepočtu na jednoho obyvatele. Podobně jako v sousední Argentíně však britský monopol nad drahami Uruguayi nepřinášel tak velký užitek, jak by se dalo očekávat. Přes neoddiskutovatelné usnadnění transportu masa a vypěstovaných plodin z vnitrozemí, a tím i zefektivnění přepravy, byl vybudovaný drážní systém finančně náročnou záležitostí. Jízdné bylo drahé a očekávané úspory, rozvoj zemědělství, imigrace do vnitrozemí a diverzifikace ekonomiky se Uruguayi nedařila tak dobře. Kupříkladu výstavba železnice ve Spojených státech amerických stimulovala i těžbu železné rudy, uhlí nebo rozvoj ocelářského průmyslu, avšak v případě Uruguaye, a vlastně i sousední Argentiny, k takovým krokům nedošlo, protože většinu materiálu na stavbu si přivezly samy britské společnosti. Stát jim navíc na transport materiálu vypsál daňové úlevy. Železnice tak na počátku 20. století v Uruguayi nepřispěla k rozvoji dalších odvětví, ale pomohla udržet stávající stav, zaměření uruguayského venkova na produkci hovězího masa, vlny a jejich export do Evropy.¹³

Počet ovcí v Uruguayi činil v roce 1852 okolo 796 000 kusů, avšak již v roce 1900 hovoří statistiky o tom, že se zde nacházelo přes 18,6 milionů ovcí a v roce 1908 dokonce o dalších 8 milionů ovcí více. Taktéž množství skotu stoupl z roku 1852, kdy se zde nacházelo 1,8 milionu kusů na 6,8 milionu kusů dobytka v roce 1900 a 8,2 milionů skotu v roce 1908. Rozšířila se tak nejen produkce masa a vlny, ale i kůží a soleného masa *tasajo*. Celkově tvořil export masa a jeho výrobků 90 % z celkového exportu země. Vzhledem k mírnému podnebí mohl dobytek spásat trávu celoročně a nebylo nutné zvířata přikrmovat. Zaměření na jednu exportní komoditu však mělo svá rizika. Například v roce 1914 postihlo Uruguay velké sucho, v jehož důsledku zahynulo na nemoci a nedostatek vody 600 000 kusů skotu a 5 milionů ovcí.¹⁴

13 Winn, Peter; *British Informal Empire in Uruguay in the Nineteenth Century*. In: Past & Present 73, s. 113-117.

14 Jones, Clarence; *The Trade of Uruguay*. In: Economic Geography 3, s. 362-363.

Také produkce a export vlny byla pro Uruguay velice důležitý. Díky nárůstu počtu ovcí se zvýšil i její vývoz. Ten dosáhl mezi lety 1900 až 1910 dvojnásobku, a přesto stoupal nepravidelně, svého vrcholu dosáhl export vlny v roce 1912, kdy byla vyvezena vlna v hodnotě 178 milionů liber. Zmíněné katastrofální sucho z let 1914 a 1916 zdecimovalo uruguayské chovy a výnosy klesly na jednu třetinu. Od té doby již exportovaná vlna nikdy nedosáhla takového objemu, ikdyž její reálná cena naproti prvnímu desetiletí dvacátého století stoupla. Podobně jako v sousední Argentině se kvalita vlny zlepšila s dovezením speciálních, vyšlechtěných plemen Rambouillet a Merino, které měly vlnu dlouhou a kvalitní s širokým využitím. Ještě v druhé polovině 19. století se v oblasti Río de la Plata nacházela plemena na produkci vlny nevhodná. Ta měla krátkou a tvrdou srst, jež se dala využít pouze na výrobu koberců. Ani jejich maso nebylo kvalitní a zvířata samotná se na rozdíl od zmíněných importovaných plemen Rambouillet a Merino, popřípadě Lincoln hodila pouze na výrobu loje do svíček. Ze šlechtěných plemen také bylo možné získat větší množství vlny. Zatímco s původními plemeny získal farmář průměrně 1,2 kilogramu vlny, ostříháním šlechtěných plemen si zajistil o 0,6 kilogramu vlny více.¹⁵

Dalšími důležitými exportovanými produkty byly kůže, jejichž význam však poklesl již na konci 19. století a od století dvacátého se jednalo spíše o sekundární produkt na jatkách, masové konzervy, jejichž oblíbenost stoupla během první světové války, sušené maso, masové extrakty nebo mražené skopové maso.¹⁶

Ekonomická provázanost Velké Británie a Uruguaye přivedla do země imigranty a s nimi i evropskou kulturu a způsob života, jež v oblasti Río de la Plata silně ovlivnil místní obyvatelstvo. Na imigraci samotnou však musíme opět hledět kriticky. Čísla, kterými disponovaly uruguayské imigrační úřady nejsou do velké míry věrohodná. Nepodařilo se jim totiž zaznamenat skutečný rozsah migrace do Argentiny, kam velké množství imigrantů dále z Montevidea směřovalo. Celostátní sčítání obyvatelstva navíc proběhlo do poloviny 20. století pouze dvakrát, a to v letech 1860 a 1908. Přestože sčítání probíhala i v dalších na úrovni oblastí, a zejména pak v Montevideu, jejich výsledky nejsou dostatečně přesné a ve velkém množství případů se o imigraci příliš nestarají. Nerozlišovala

15 Tamtéž s. 364 a Rock, David; *Argentina 1516-1987. Desde la colonización española hasta Alfonsín*. s. 183-185.

16 Jones; *The Trade of Uruguay*. In: *Economic Geography* 3, s. 365-368.

také evropské imigranty s latinskoamerickými, takže sem zahrnuje i množství Brazilců a Argentinců. Dětem evropských imigrantů také bylo v případě narození v Uruguayi automaticky uděleno uruguayské občanství.¹⁷

Po paraguayské válce se přes zvýšenou obchodní aktivitu nedalo o Uruguayi tvrdit, že by byla konsolidovaným státem. V první polovině 70. let 19. století se o zlepšení politické situace pokoušeli takzvaní principisté, kteří byli liberálně založení. Opravdovou změnu však pro zemi znamenala až vláda Lorenza Latorreho, Máxima Santose a Máxima Tajese, která ač polovojenská začala Uruguay reformovat a směřovat k ekonomické prosperitě. Přes veškeré snahy však uruguayský venkov na konci 19. století zaostával za argentinským o třicet až čtyřicet let. Místní statkáři spíše pokračovali v trendu 19. století a prodávali kůže a solené maso do Brazílie. Jen malé množství z nich se snažilo napodobit velkostatkáře z Argentiny, kteří již čile obchodovali na světovém trhu s hovězím masem a zásobovali jím zejména evropské odběratele. Období od vlády Latorreho po Máxima Tajese uvádějí uruguayští historici pod souhrnným názvem „*militarismo*“.¹⁸

Devadesátá léta 19. století začala hospodářskou katastrofou. Britský kapitál, plynoucí do oblasti Río de la Plata, doplatil na nezodpovědnou politiku Juaréze Celmana v Argentině, kde došlo k silnému narušení ekonomické stability země, která nebyla nadále solventní a nemohla splácet svůj zahraniční dluh. Na nastalou situaci pak nejvíce doplatil největší věřitel, britský bankovní dům *Baring Brothers*. Ten vzhledem k tomu, že disponoval velkým množstvím argentinských cenných papírů, jež v nastalé situaci neměly žádnou hodnotu, byl ve chvíli kdy argentinská vláda nemohla splatit svou čtvrtletní splátku náhle bez finančních rezerv. Bankovní dům se v žádném případě nemohl spolehnout na Argentinu, ani na Uruguay a další státy, které se díky krizi dostaly do finančních potíží. Zachránil je až zásah britské vlády, centrální banky *Bank of England* a skupiny soukromých bankéřů, kteří poskytli Baring Brothers kapitál k udržení solventnosti.¹⁹

Krise v Argentině se výrazně projevila i v Uruguayi, kde hodnota dluhopisů

17 Goebel, Michael; *Gauchos, Gringos and Gallegos. The Assimilation of Italian and Spanish Immigrants in the Making of Modern Uruguay, 1880-1930*. In: *Past and Present* 208, s. 194-195.

18 Rock; *State-Building and Political Systems*. s. 195-199.

19 Bendaña, Alejandro; *British Capital and Argentine Dependence*. s. 267-275.

klesla od července 1890 do června 1891 o 33,1 %.²⁰ Stát a obchodníci přišli o množství peněz a o krizi se zmiňoval i dokonce i australský tisk. Ten se krizí v Jižní Americe zabýval od 11. července 1890 každodenně až do 28. července. Například deník *Mercury* v krátké zprávě z 12. července 1890 psal, že „Uruguay se nachází ve finanční krizi, kterou potvrdil i ministr financí Jacobo Varela, a že tato krize začala v hlavním městě Montevideu.“²¹ Také další australské deníky jako *Sydney Morning Herald*, *Argus* nebo *West Australian* informovaly své čtenáře o nastalé situaci. Nikoliv však zevrubně.

Následné období politicky připomínalo krizi ekonomickou. Došlo k další revoluci, tentokrát vedené Diegem Lamasem a Apatriciem Saraviou, a až vražda prezidenta Juana Bordy a nástup Juana Cuestase znamenal na čas konec krvavých rozepří. Absolutní uklidnění přišlo až s upevněním moci José Batlle y Ordóñeze v roce 1904, s nímž je spojena moderní Uruguay jako taková.²²

José Batlle y Ordóñez Uruguay, zvaný Don Pepe se narodil v roce 1856 v Montevideu. Jeho dráha politika začala nabývat reálných rozměrů již na univerzitě, kdy se poprvé zapojil do politického života. Pokračoval tak ve stopách svého otce, generála Lorenza Batlleho, který byl uruguayským prezidentem na přelomu 70. let 19. století. Počátky jeho vzrůstající popularity můžeme sledovat již v druhé polovině 80. let 19. století, kdy založil deník *El Día*. Šel v té době neobvyklou cestou, kdy prosadil nízkou cenu deníku a jeho vysoký náklad. Noviny se tak staly velice populární a jejich ideologická díkce osvětlovala čtenářům názory batllistického hnutí. Díky dostupnosti deníku *El Día* a dobré propagaci se Batllemu podařilo oživit stranu Colorados, která se nacházela v té době nacházela útlumu. Pod autoritativními režimy Lorenza Latorreho nebo Máxima Santose však nebyl menší vliv Colorados překvapivý.²³

V devadesátých letech vedl Batlle otevřený boj za stabilizaci politických a státních institucí, což mu ještě více zvedlo popularitu. Jedním z jeho hlavních cílů v prezidentských volbách v roce 1903 bylo zajistit obyvatelstvu možnost svobodně volit. Batlle y Ordóñez se musel hned po svém prvním nástupu do

20 Mitchener, Kris; Weidenmier, Marc; *The Baring Crisis and the Great Latin American Meltdown of the 1890s*. In: *The Journal of Economic History* 68, s. 38.

21 Cit. *Mercury*, Saturday Morning, 12. července, 1890. s. 3.

22 Chalupa; *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*. s. 300-304.

23 Martin, Percy; *The Career of José Batlle y Ordóñez*. In: *The Hispanic American Historical Review* 10, s. 416-417.

funkce vypořádat s revolucí, která v Uruguayi vypukla. K jejímu zažehnání došlo až za rok. To, že se jednalo o poměrně složitý vnitrostátní konflikt dokazoval i zájem tisku. K situaci se například vyjádřil americký deník *Sandusky Star*, který své čtenáře informoval o tom, že „*uruguayská vláda má povstání ve svých rukách a Batlle si upevnil svou pozici ve státě.*“ Dále čtenáře seznamoval s osobou Batlleho a jeho dosavadním životem.²⁴

Své první prezidentské období od roku 1903 do roku 1907 by se dalo pokládat za přípravu na druhé, ve kterém již zahájil ono slavné reformní období. Přesto se mu do roku 1907 podařilo prosadit do parlamentu návrh na zrušení trestu smrti nebo zákon o rozvodu. Také se zlepšila zdravotní péče v zemi, dělníci dosáhly snížení pracovní doby, zlepšil se přístup chudších vrstev ke vzdělání. Tyto úspěchy na poli sociální politiky pomohly navést zemi novým, demokratickým směrem. Batlleho vládě se také povedlo hospodařit s přebytkem, což se bezpochyby dalo považovat za velký hospodářský úspěch.²⁵

Díky všem výše zmíněným úspěchům získal José Batlle y Ordóñez politickou jistotu a podporu obyvatelstva, kterou využil ve svém druhém funkčním období. V mezidobí se vlády v Uruguayi ujal Claudio Williman. Ačkoliv by se mohlo zdát, že jeho mandát byl pouhou vsuvkou mezi vládami José Batlleho, v jeho funkčním období byla schválena celá řada zákonů, které byly vypracovány za jeho předchůdce, jako výše zmíněný zákon o zrušení trestu smrti nebo rozvodu.²⁶

Během Willimanova mandátu se také Uruguay snažila zavést povinné očkování proti neštovicím. Zpráva z roku 1910 informovala, že vlastní území zasažené neštovicemi bylo výrazně omezeno, avšak přesto se stále objevovalo množství nakažených. Většinou se jednalo o soukromé příbytky, kde vakcinace nebyla povinná. Naopak v ubytovnách bylo očkování povinné. Zde se objevovaly příznaky nemoci pouze v ojedinělých případech. Z 880 onemocnění mezi prosincem a květnem byla smrtelná více než třetina případů.²⁷

Demokratické zřízení a vývoj v sociální politice vtiskl v prvních desetiletích

24 Cit. *Sandusky Star*, 7. ledna, 1904. s. 4.

25 Chalupa; *Dějiny Argentiny, Uruguaye a Chile.* s. 306-309.

26 Tamtéž. s. 310.

27 *Association of Schools of Public Health; Uruguay: Montevideo. Smallpox. Vaccination.* In: *Public Health Reports* 25. s. 1126-1127.

20. století Uruguayi nálepku Švýcarska Latinské Ameriky. Rozvoj infrastruktury, zmíněné sociální úlevy a například luxus mateřské dovolené nebo nemocenské, vyplácení důchodů a možnost zdravotního nebo sociálního pojištění dávala Uruguaycům velké výhody. Tyto výhody na druhou stranu ještě více přidružovaly střední vrstvu ke státnímu aparátu a umožňovaly evropským přistěhovalcům jednodušší začlenění do společnosti.²⁸

Po zvolení Dona Pepeho do druhého prezidentského funkčního období v roce 1911 se Batlle znovu vrhl do přestavby Uruguaye. Tentokrát však přišel s radikálnější prezidentskou kampaní. Ve svém periodiku *El Día* se pokoušel navrhnout úplnou změnu vlády v Uruguayi. Jeho cílem bylo vytvoření kolektivního systému vlády na bázi výkonné rady nebo zastupitelstva a odstranění koncentrace moci v rukách jednoho člověka. Členové tohoto orgánu měli být voleni všelidovým hlasováním. Přestože byl Batlle y Ordóñez velice populární, na tak velkou změnu nebyla Uruguay připravena. Proti návrhu se postavila opozice i velká část Colorados, zamítavý postoj zaujal i domácí tisk. Batlle svůj návrh nakonec neprosadil, což se projevilo zejména ve volbách v roce 1916. Zde byl poražen Blancos a odtrženou částí Colorados, zvanou *Partido Colorado Riverista*, podle zakladatele a historické osobnosti strany Fructuosa Riveru. Ve snaze otupit moc prezidenta republiky byl tedy neúspěšný.²⁹

Jedním z úspěchů byla dohoda o obchodní spolupráci s Argentinou. Na konci července 1912 podepsala Uruguay s Argentinou dohodu o obchodní spolupráci podél řeky Río de la Plata a jejích přítoků. Dohoda měla mít zkušební šestiměsíční období, ve kterém mohly obě strany přijít s jejím zrušením, či úpravou. Jednalo se zejména o úlevy daňové a spolupráci mezi uruguayskými a argentinskými přístavy a loděmi se zbožím. Celkově tak došlo k zjednodušení obchodu a administrativy mezi oběma zmíněnými státy.³⁰

Prezident stále disponoval velkou reálnou mocí a zastupoval stát jak navenek, tak vnitřně. Dle Ústavy z roku 1918, tedy po skončení mandátu José Batlleho, se úloha prezidenta téměř nezměnila. Pod jeho přímou jurisdikcí se

28 Goebel; *Gauchos, Gringos and Gallegos*. In: *Past and Present* 208, s. 199.

29 Martin; *The Career of José Batlle y Ordóñez*. In: *The Hispanic American Historical Review* 10, s. 421-423.

30 American Society of International Law; *Convention Between Uruguay and the Argentine Republic Concerning Coastwise Trade*. In: *The American Journal of International Law* 7. s. 166-167.

nacházela ministerstva vnitra, zahraničních věcí a obrany a námořnictva, jejichž zaměstnance i ministry mohl jmenovat i odvolávat. Ostatní ministerstva byla zodpovědná Národní radě, avšak částečnou kontrolu nad nimi měl i prezident. Dále mohl na základě doporučení senátu vybírat policejního šéfa, v jeho pravomoci také bylo přijmout bezpečnostní opatření v případě nepředvídatelných vnějších nebo vnitřních problémů země, mohl udělovat důchody vojenským i státním zaměstnancům nebo povyšovat vyšší vojenské důstojníky. Jeho pravomoci byly opravdu veliké, což Battle odsuzoval. Dalším z Battleho snů bylo osamostatnit Uruguay od závislosti na zahraničním kapitálu. Tyto plány se však ukázaly být nerealizovatelné.³¹

Po konci druhého mandátu a prohře ve volbách v roce 1916 se Battle y Ordóñez stáhl do ústraní. Jeho vliv byl však viditelný až do jeho smrti v roce 1929. Uruguay paradoxně prospěla i první světová válka, díky níž se zvýšila poptávka po zemědělských komoditách, a v tomto období došlo i k vyšší ekonomické angažovanosti Spojených států amerických v Uruguayi. Dále vzrostla imigrace do země a zlepšila se infrastruktura. Uruguayci považovali 20. léta 20. století za velice úspěšná.³²

Ačkoliv se nejedná o přesná čísla, během let 1880–1930 emigrovalo do Uruguaye asi 420 000 evropských přistěhovalců. Z nich tvořili většinu imigranti z Itálie, kteří do Uruguaye přišli zejména v 80. letech 19. století a Španělé, jež v největším počtu emigrovali do Banda Oriental po roce 1900. Třetina až polovina z nich zůstávala v Montevideu a ostatní si našli uplatnění ve zbytku země. Italové a Španělé se v zemědělských oblastech usazovali nejvíce na jihu a západě země, kde tvořili zhruba 10 % veškerého obyvatelstva. Naopak na severu Uruguaye se nacházelo pouze minimum přistěhovalců. Nejvíce zastoupeni zde byli přistěhovalci ze sousední Brazílie.³³

Kromě rozvoje průmyslu, imigrace a růstu ekonomiky se, jak jsem výše zmínil, zlepšila i situace střední a nižší třídy. V polovině 20. let bylo v průmyslu zaměstnáno více než 53 000 lidí, z toho 7700 žen a 4500 dětí. Populace Montevidea vzrostla od roku 1908, kdy město mělo 309 231 obyvatel na 655 389 obyvatel v roce 1930. Díky 8 hodinové pracovní době zavedené v roce 1915

31 Constitución de la República Oriental del Uruguay del año 1918. Článek 70 a 79.

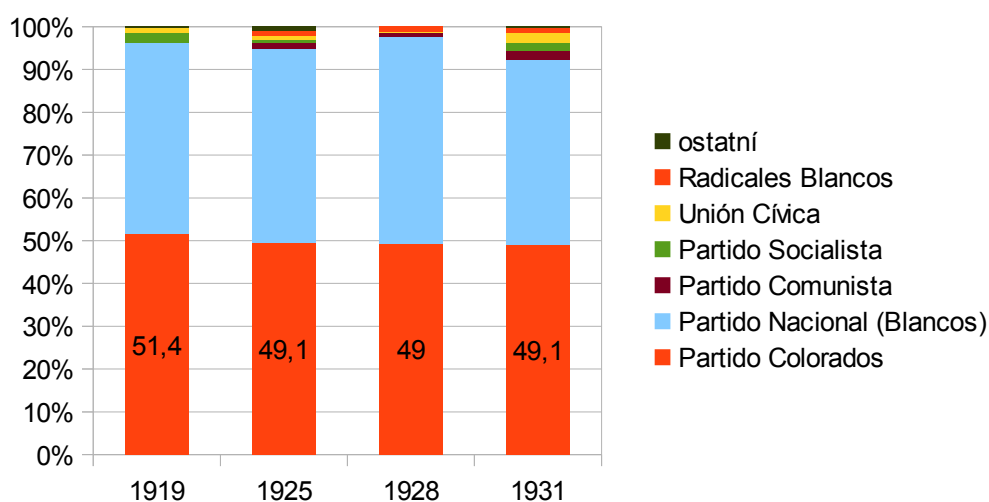
32 Chalupa; *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*. s. 315-320.

33 Goebel; *Gauchos, Gringos and Gallegos*. In: *Past and Present* 208, s. 197-198.

mohli Uruguayci trávit den podle filozofie 8 hodin práce, 8 hodin odpočinku a 8 hodin studia a zábavy. Snížená pracovní doba tak nabízela Uruguaycům nové možnosti využití volného času. Tento zákon se však setkal i s negativními reakcemi. Každý totiž mohl s volným časem nakládat jak chtěl, tudíž někteří tuto možnost volby odsuzovali, protože byly běžné případy, kdy místo 8 hodin původně určených k intelektuálnímu a fyzickému rozvoji ducha i těla se dělníci uchýlovali k alkoholu, hazardu, či prostituci.³⁴

Zato na počátku 30. let 20. století se situace razantně změnila. Uruguayskou ekonomiku neblaze poznamenala světová hospodářská krize. Velká Británie, tradiční odběratel zemědělských produktů a hovězího masa stanovil omezení na dovoz a celkový objem exportu a importu klesl mezi roky 1930–1933 na polovinu. Omezily se i zahraniční investice, průmysl se dostal do krize a uruguayská měna ztratila svou hodnotu. S krizí souvisela i zvýšená nezaměstnanost, kvůli níž se vláda odhodlala k omezením v oblasti imigrační politiky. Problémy země měl vyřešit nový prezident Gabriel Terra.³⁵

Výsledky voleb v Uruguayi v letech 1919–1931

Graf 1: Zdroj: ed. Devoto, Fernando; Di Tella, Torcuato; *Political Culture, Social Movements and Democratic Transition in South America in the XXth Century*. s. 233

Z Grafu 1 je jasně patrná dominance dvou největších politických stran v

34 ed. Barrán; Caetano; Porzecanski; *Historias de la vida privada en el Uruguay II*. s. 202.

35 Tamtéž. s. 322-323.

Uruguayi – *Partido Nacional* neboli *Blancos* a *Partido Colorado*. Zajímavé je sledovat nárůst popularity Blancos v roce 1928, tedy těsně před smrtí José Batlleho, a také malý vliv socialistů, komunistů a radikálů. Také je vidět, že voličská základna Colorados se téměř neměnila. Jemný nárůst obliby menších stran byl zaznamenán v roce 1931, což bylo ovlivněno hospodářskou krizí.

Nic však nezabránilo Gabrielu Terrovi, aby v březnu 1931 nastoupil do prezidentské funkce a o dva roky později provedl, coby vrchní velitel policie a armády, státní převrat, po kterém sám přebíral moc ve státě. Nechal rozpustit a zatknout členy Národní rady a další odpůrce. Vše se však obešlo bez velkých ztrát na životech, obecně se hovoří o tom, že jedinou smrtí související s Terrovým pučem byla sebevražda jednoho ze členů Národní rady, Baltasara Bruma. Menší demonstrace byly rozehnány a opozice byla internována na *Isla de la Flores*, ostrov nacházející se při pobřeží Montevidea.³⁶ Jak informoval 1. dubna 1933 světový tisk „prezident Gabriel Terra uvedl veřejnou administrativu pod kontrolu armády a potlačil veškerou opozici, včetně tisku.“³⁷

Režim trvající od března 1933 do března 1934, tedy do znovuzvolení Terry prezidentem, se nazýval *dictablanda*, a jeho hlavním úkolem bylo připravit stát na nový režim Gabriela Terry, podpořený novou Ústavou z roku 1934. Objektivně řečeno se v ní nacházely i články pozitivní. Ústava obsahovala například články podporující sociálně slabé a ženy. Vznikly také nové kontrolní orgány. V ekonomice se Terrova vláda držela vzoru José Batlleho, přestože vznikla jako antibatllistická.³⁸

Přes převrat se Uruguay v druhé polovině 30. let začala vzpamatovávat z ekonomické krize. Díky nové Ústavě z roku 1934 mohly ve volbách v roce 1938 poprvé volit i ženy. Pozice Gabriela Terry ale byla nadále neudržitelná, a na jeho místo nastoupil Alfredo Baldomir. Celkově měl puč z roku 1933 pouze chvilkový účinek. Nenastolil dlouhodobou diktaturu, avšak ukázal uruguayské politické scéně i jejím občanům, jak jednoduše může být svržena zvolená vláda, a že ona sama nemusí být důkazem politické stability.³⁹

36 Taylor, Philip; *The Uruguayan Coup D'état of 1933*. In: *The Hispanic American Historical Review* 32. s. 312-315.

37 Cit. *Charleston Gazette*, 1. dubna, 1933. s. 8.

38 Arteaga, Juan José; *Uruguay. Breve historia contemporánea*. s. 183-186.

39 Taylor; *The Uruguayan Coup D'état of 1933*. In: *The Hispanic American Historical Review* 32. s. 315-320.

Nový prezident Alfredo Baldomir zrušil všechna omezení týkající se voleb a tisku a zasadil se o novou Konstituci nahrazující tu, z roku 1934. Situace v Uruguayi byla na konci 30. let 20. století výrazně ovlivněna situací v Evropě a vypuknutím druhé světové války. V té, se země přes počáteční neutralitu připojila po útocích Japonců na Pearl Harbor na stranu Spojenců. Díky válce se také uruguayské hospodářství dostalo z ekonomické krize 30. let, a kromě produktů, které země tradičně vyvážela, jako mražené a chlazené maso, textilie a potraviny, začala obchodovat i s ropou, pryží nebo v hutnictví. Během války se tak průmysl významně rozšířil. Zaznamenaný růst byl až o 10 % ročně. Uruguay již neměla dynamické postavení v oblasti chovu dobytka, ale v průmyslové výrobě. Navzdory rozšíření a zvýšené spotřebě obyvatelstva se produkce zpomalovala a země tak začala mít méně možností investovat, což se naplno projevilo v 50. letech 20. století.⁴⁰

V roce 1947 nastoupil do funkce Luis Batlle Berres, který 2. srpna nahradil ve funkci zesnulého Thomase Berretu. Berreta byl synem italských imigrantů a přestože se zpočátku bránil politické kariéře, později se stal ministrem a poté i prezidentem. Během svého mandátu například jednal s americkým prezidentem Harry Trumanem, kterého podpořil v panamerické otázce. Berreta i Batlle Berres se ve svých funkčních obdobích snažili navázat na politiku José Batlleho y Ordóñeze.⁴¹

40 Arteaga; *Uruguay. Breve historia contemporánea*. s. 188-199.

41 Cit. *Charleston Gazzete*, 3. srpna, 1947. s. 1 a 25.

Počátky sportu v moderní Uruguayi

Od 80. let 19. století zaznamenalo hlavní město Uruguaye Montevideo nárůst obyvatelstva. Hlavní podíl na tom nesli zejména evropští imigranti. Mezi léty 1880–1900 připlulo do Montevidea 1 138 529 imigrantů, a ačkoliv velké množství z nich v Uruguayi nezůstávalo a pokračovalo dále do Argentiny nebo se vracelo zpět do Evropy, přistěhovalci tvořili v Montevideu zhruba polovinu obyvatelstva. Tvořili také základ pracovní síly. Údaje z roku 1889 hovoří o tom, že z 95 000 registrovaných pracujících tvořili cizinci dvě třetiny. Argentina a Uruguay měly také podobnou národnostní skladbu přistěhovalců. Většinu tvořili Italové a Španělé, kteří zastávali spíše manuální práci a neměli větší specializaci. Naproti tomu Britové nebyli nikterak hojně zastoupeni, tvořili pouze 0,64 % ze skladby přistěhovalců, avšak jejich význam byl nedocenitelný. Ponejvíce se jednalo o vysoce specializované odborníky, akcionáře, bankéře a další zástupce vyšší společenské vrstvy.⁴²

Postupně se zvyšovala i porodnost. Absolutní čísla hovoří o tom, že v letech 1879–1888 se narodilo 21 554 dětí, v následujících devíti letech, tedy od roku 1889 do roku 1898 přišlo v Montevideu na svět 33 075 dětí. Tyto údaje jsou však zkreslené, protože nepočítaly s úmrtností. Přesto je z následujících záznamů zřejmé, že hlavní město Uruguaye procházelo na konci 19. století populačním přírůstkem srovnatelným se São Paulem, Barcelonou nebo Milánem. Avšak například v argentinské Mendoze byl tento přírůstek až dvakrát vyšší.⁴³

Na počátku 20. století již bylo Montevideo pátým největším městem Latinské Ameriky, což bylo zajímavé vzhledem k celkovému nízkému počtu obyvatel Uruguaye. Sídila zde jedna čtvrtina veškerého obyvatelstva země, což byl největší podíl obyvatelstva v jednom městě v rámci státu. Kvapně postupovala urbanizace města. Ve stejném období zde výstavba postupovala rychleji než ve Španělsku, Itálii nebo Maďarsku a v Latinské Americe ji v tomto ohledu předčila pouze sousední Argentina. Urbanisticky se však Montevideo od Argentiny a

42 Resumen anual de estadística municipal (Montevideo) 1904. s. 7-8 a Luzuriaga, Juan Carlos; *El Football de Novecientos. Orígenes y desarrollo del fútbol en el Uruguay (1875-1915)*. s. 37-38.

43 Resumen anual de estadística municipal (Montevideo) 1904. s. 9-19.

potažmo Buenos Aires odlišovalo. Nenacházely se zde žádné velké průmyslové podniky, zato zde byl velký počet malých výrobců a manufaktur. Jedním z mála reprezentantů velkých podniků byly na počátku 20. století železniční společnosti nacházející se pod kontrolou Britů.⁴⁴

Volnočasové aktivity a sport však začaly měnit Uruguay, a zejména hlavní město Montevideo, daleko dříve. Již v 60. letech se v Montevideu objevovaly organizované kroužky, které zakládali britští imigranti. Jednalo se o sociálně zajištěnou vrstvu, která si krátila volný čas sporty, jež Britové úspěšně implantovali v sousední Argentině. Klíčovou roli pro vývoj sportu v oblasti hrál červenec 1861, kdy byl založen *Montevideo Cricket Club*. Dle názvu je jasné, že se jednalo o oddíl specializující se na kriket, avšak existují důkazy, že jeho členové hráli i rugby a fotbal. Vzhledem ke zmíněným sportům a postavení ženy v tehdejší společnosti je také logické, že se jednalo o mužský sportovní spolek. Zajímavá byla organizace a rozdělení v *Montevideo Cricket Clubu*. Klubovní příslušníci se dělili na rodáky z Velké Británie a jejich syny rozdělené podle profesí, námořní důstojníky britských lodí kotvících v Montevideu a žáky britských škol ve městě. Oficiálními barvami klubu byly žlutá a modrá.⁴⁵

Druhým sportovním oddílem v Uruguayi byl *Montevideo Rowing Club*, jež vznikl o 13 let později, v květnu 1874. *Montevideo Rowing Club* nebyl tak elitářský a byl inspirován svou londýnskou obdobou – *London Rowing Clubem*. Od něj převzal i klubové barvy modrou a černou, které navrhl Francis Chevallier–Boutell. Zakladatelé klubu byli podle názvu orientováni spíše na vodní sporty. Někteří členové byli tedy zároveň členy *Cricket Clubu* i *Rowing Clubu*. Vzhledem k částečné provázanosti se oba dva kluby záhy domluvily na vzájemných sportovních kláních, zejména rugbyových a později fotbalových.⁴⁶

Jednalo se o důležitý impuls pro rozvoj uruguayského sportu, protože mezi oběma kluby byla přes zmíněnou provázanost značná rivalita. Kromě kriketu, oficiálně zavedeného v Uruguayi v roce 1861 a veslování, jehož počátky sahají do založení *Montevideo Rowing Clubu* v roce 1874 se záhy rozšířila možnost

44 Panizza, Francisco; *Late Institutionalisation and Early Modernisation: The Emergence of Uruguay's Liberal Democratic Political Order*. In: *Journal of Latin American Studies* 29, s. 683-684.

45 Buzzetti, José; Cortinas, Eduardo Gutiérrez; *Historia del deporte en el Uruguay 1830-1900*. s. 27.

46 Luzuriaga; *El Football de Novecientos*. s. 54.

organizovaného sportovního vyžití o rugby, které byly v Uruguayi zavedeny v roce 1875, fotbal a lehkou atletiku, jejichž klubové počátky sahají do roku 1878, tenis, jehož odnož byla přičleněna v roce 1888, cyklistiku a plavání, které mohli poprvé zájemci v rámci klubu využít o rok později nebo vodní pólo v roce 1891. Všechny tyto sporty byly zavedeny v rámci Montevideo Rowing a Montevideo Cricket Clubu. Právě mnohostranné zaměření obou oddílů je vyčleňovalo od klubů založených jinými národnostmi a kreolskými sportovními kluby.⁴⁷

Před představením počátků výše zmíněných a dalších sportů je nutné si uvědomit provázanost industrializace a moderního, organizovaného sportu. Vzorem nám nemusí nutně být Velká Británie, i když její příklad je pro Uruguay nejvýstižnější. Právě Spojené království je totiž právem považováno jak za domov průmyslové revoluce, tak moderního sportu. Britský vzor volnočasového vyžití byl v menších obměnách aplikován do dalších států a tvoří proto vítaný základ a úvod do problematiky sportu v moderní společnosti. Příkladem budiž francouzská cyklistika (zejména pak cyklistický závod *Tour de France*) nebo americký baseball, jež oba byly původně elitářské a postupem času se s industrializací dostaly k širším masám a začaly je spojoval. Vždyť vítěz *Tour de France* mohl v prvním roce závodu vyhrát až šestinásobek ročního platu průměrného francouzského dělníka.⁴⁸

Počátky cyklistiky v Uruguayi jsou spojeny s výše zmíněným rokem 1888, kdy byla založena *Escuela y Sociedad Velocipedista*. Jejimi členy byly převážně Britové, avšak zájem Uruguayců o cyklistiku stále rostl, takže o dva roky později vznikl konkurenční *Club Nacional de Velocipedistas*, jež kladl důraz na národní stránku klubu a v roce 1898 byly založeny *Unión Velocipédica Uruguay* a *Veloz Club Uruguayo*. Ještě předtím byly v průběhu 90. let 19. století v Montevideu vystavěny dva velodromy, a také ve vnitrozemí se nacházely další závodní dráhy. Přes vznik výše zmíněných organizací byla cyklistika stále sportem pro bohaté. Na celostátní úrovni jí zastupovala *Federación Ciclista del Uruguay* – Uruguayská cyklistická federace.⁴⁹

Ještě menší zájem byl o lehkou atletiku, která byla spojena s *Montevideo*

47 Schulze, Bernd; *Sport und Gesellschaft in Uruguay*. s. 49.

48 Wheeler, Robert; *Sport as History, History through Sport*. In: *The History Teacher* 11. s. 313-314 a ed. Dauncey, Hugh; Hare, Geoff; *The Tour de France 1903-2003*. s. 131.

49 Schulze; *Sport und Gesellschaft in Uruguay*. s. 52-58.

Athletic Association, která ve stejném časovém období jako uruguayské cyklistické oddíly soutěžila se sousedním Buenos Aires. Přestože závody lákaly diváky, mezi Uruguayci si lehká atletika ve svých počátcích nezískala mnoho aktivních přívrženců. Lokálně mezi sebou soutěžily také britské školy. Až ve 20. století vznikla Uruguayská atletická federace – *Federación Atlética del Uruguay*.⁵⁰

Příkladem veslařského oddílu byl kromě Montevideo Rowing i *Club Nacional de Regatas*, založený v roce 1888, jež podobně jako *Club Nacional de Velocipedistas* vznikl na popud Uruguayců, a který měl dokonce klubové barvy shodné s barvami národními, to znamená blankytně modrou a bílou.⁵¹

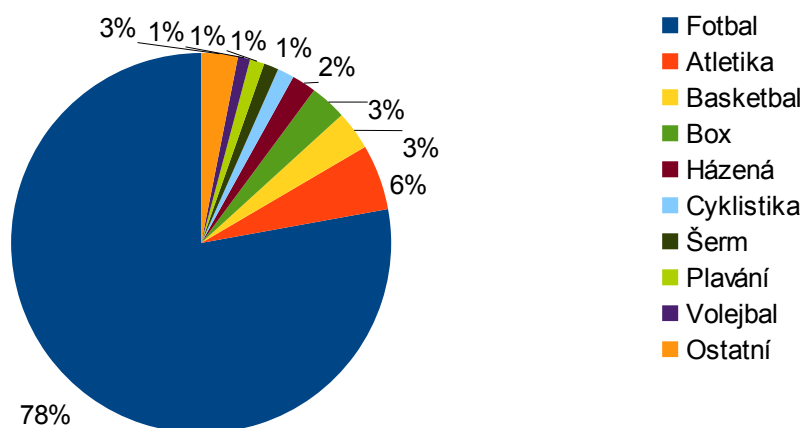
I další sportovní odvětví jako plavání, střelba a samozřejmě fotbal měly své národní organizace, ostatní jako jezdeckví, tenis, box, golf a mnohé další se na konci 19. století zformovaly alespoň do stálých specializovaných oddílů, v nichž měli dominantní roli Britové. Za výjimku můžeme považovat pelotu, původně baskický sport, který byl do Uruguaye importován španělskými přistěhovalci. Množství sportovních klubů měla za úkol sjednotit Uruguayská sportovní federace – *Federación Deportiva Uruguay*, jež vznikla v roce 1915. Dalším velmi důležitým okamžikem pro uruguayský sport bylo i zřízení Uruguayského olympijského výboru – *Comité Olímpico Uruguayo*, který vznikl na popud Francisca Ghiglianiho v roce 1923. Ghigliani se stal jeho prezidentem a úspěšně dovedl Uruguay již na Olympijské hry v Paříži, které se konaly o rok později.⁵²

50 Tamtéž. s. 53 a 58.

51 Luzuriaga; *El Football de Novecientos*. s. 68.

52 Schulze; *Sport und Gesellschaft in Uruguay*. s. 58.

Procentuální zastoupení sportovních klubů v Uruguayi v roce 1930

Graf 2: Zdroj: Schulze, Bernd; *Sport und Gesellschaft in Uruguay*. s. 59.

Jak je viditelné z Grafu 2, k roku 1930 se oproti fotbalu, který v zemi jasně dominoval, nacházely ostatní sporty v menšině. Druhým nejoblíbenějším sportem byla lehká atletika se 27 registrovanými oddíly. V zemi se dále nacházelo 16 basketbalových družstev, 15 boxerských, 10 oddílů házené, 7 cyklistických klubů, 6 šermířských a plaveckých oddílů, 5 volejbalových klubů, 4 kluby specializované na veslování a tenisové kluby ve stejném množství. Zajímavým zjištěním je, že v tomto roce byly registrovány i 3 kluby zaměřené na pelotu a jízdu na kolečkových bruslích a přes přímořskou polohu pouze jeden oddíl jachtingu.⁵³

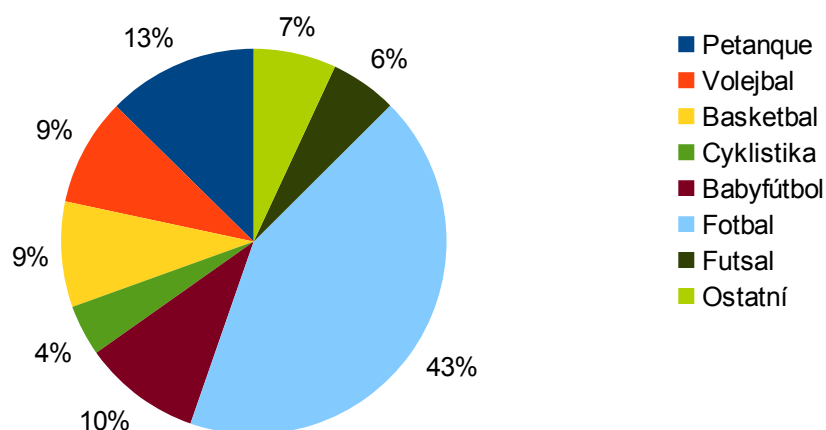
Z uvedeného seznamu byl zřejmý viditelný posun od založení Montevideo Cricket Clubu před 71 lety. Uruguayci byly navíc ve výše zmíněných odvětvích celkem úspěšní. Do roku 1952 získali na Letních olympijských hrách 3 bronzové a jednu stříbrnou medaili ve veslování a jednu bronzovou medaili v basketbalu. Jejich největší úspěchy jsou však spojeny s fotbalem, kde na olympiádách v Paříži v roce 1924 a v Amsterdamu o čtyři roky později získali zlaté medaile. Od roku 1924 se také Uruguay zúčastnila všech Letních olympijských her s výjimkou roku 1980, kdy moskevskou olympiádu část zemí západního světa bojkotovala.⁵⁴

⁵³ Tamtéž. s. 59.

⁵⁴ Tamtéž. s. 78-79.

Pro srovnání je zajímavé pohlédnout i na klubové zastoupení sportů z roku 1991, jež lze spatřit na Grafu 3. Zde stále dominoval fotbal a jeho odnože, jako futsal a *baby fútbol*.⁵⁵ Dalšími oblíbenými sporty byl petanque neboli *bochas*, volejbal a basketbal.

Procentuální zastoupení sportovních klubů v Uruguayi v roce 1991

Graf 3: Zdroj: Schulze, Bernd; *Sport und Gesellschaft in Uruguay*. s. 90.

⁵⁵ Baby fútbol se hraje podobným způsobem jako futsal, a přes svůj název je určen všem věkovým kategoriím. V Uruguayi je však nepopulárnější pro věkovou kategorii od 5 do 13 let. Více viz. http://es.wikipedia.org/wiki/Baby_f%C3%BAtbol

Stručné historické počátky světového fotbalu

Fotbal se během 20. století stal celosvětovým fenoménem. Pro miliony lidí na celém světě je vítaným koníčkem a zábavou. Spojuje všechny sociální vrstvy a v dnešní uspěchané době do jisté míry nahradil náboženství. Fotbalisté převzali úlohu opěvovaných vojevůdců a hrdinů, a právě oni se stali vzory pro masy lidí. Jeho kořeny hledají někteří až ve starověké Číně, kde byla obdoba fotbalu součástí vojenského výcviku a „tančit s míčem u nohy“ zde měli i kejklíři. Také ve středověké Evropě bychom mohli najít předchůdce fotbalu, když s cílem dostat sešité kůže do soupeřovy brány proti sobě nastupovaly celé vesnice, a tato „plebejská zábava“, jak jí označil anglický král Eduard II., se mnohdy neobešla bez zranění. Také v Itálii byla provozována podobná zábava, zde si dokonce fotbal dodnes uchoval i svůj původní název pocházející z oblasti Florencie – „calcio“. Obdobu fotbalu můžeme najít i v Latinské Americe, kde v bolívijské džungli kopali místní indiáni do gumy a snažili se trefit mezi dva stromy. Samozřejmě bez užití rukou. Podobného zvyku si všimli jezuité v 18. století. Někteří považují za obdobu fotbalu i rituální hru „tlachtli“, jež se praktikovala ve střední Americe, avšak zde se dle pravidel hrálo hlavně boky nebo předloktím. Na druhou stranu je však pravdou, že na několika malbách v Chichén Itzá a Teotihuacánu byli hráči znázorněni i při hře nohou, či kolenem.⁵⁶

Moderní kolébkou fotbalu jsou však bezesporu Britské ostrovy. Na univerzitě v Cambridge byla v roce 1848 sepsána první pravidla hry zvané Foot Ball, jež převzalo tehdejších 12 zástupců klubů, přesněji řečeno univerzit. V té době se fotbal odštěpil od rugby. O patnáct let později pak došlo k jejich revizi a krátce na to vznikla Britská fotbalová asociace (The Football Association). Prvotní dohoda nelimitovala počet hráčů, velikost hřiště, ani délku utkání. Běžně trval zápas 2–3 hodiny a hráči pili a kouřili, když se míč nenacházel v jejich bezprostřední blízkosti. Nikdo také neměl na hřišti své pevné místo. Taktické rozdělení hráčů na obránce, záložníky a útočníky známe ze 70. let 19. století ze Skotska.⁵⁷

V roce 1872 se na Britských ostrovech dávno před vznikem Mezinárodní

⁵⁶ Galeano, Eduardo; *El fútbol a sol y sombra*. s. 25-27.

⁵⁷ Tamtéž. s. 28-29.

fotbalové federace odehrál první mezistátní zápas, v němž Anglie vyzvala Skotsko, a který skončil bezbrankovou remízou. V témže roce se ve fotbale objevila další, dnes nepostradatelná součást hry, rozhodčí. Do té doby se spoléhalo spíše na „fair play“ a hráči se k přestupkům proti pravidlům museli nejen přiznat, ale také se potrestat. Rozhodčí soudcoval pouze z postranní čáry, na hřiště se dostává až v roce 1891. V té době také vzniká pokutový kop, jež se zahrával ve vzdálenosti dvanácti kroků. Ve stejném roce se objevují také čaroví rozhodčí, jejichž úkolem bylo hlídat ofsajdové postavení hráčů na hřišti.⁵⁸

Z Velké Británie se fotbal postupně dál šířil Evropou. Přes Francii, v níž byl fotbalový klub *Le Havre Athletic Club* založen již v roce 1872, Švýcarsko, kde vznikly v roce 1879 respektive 1886 kluby *FC St. Gallen* a *Grasshoppers Zurich* se fotbal dostal do Německa, Španělska, Portugalska, tehdejší Habsburské monarchie, Itálie a zbytku Evropy. Z dalších nejstarších fotbalových oddílů na evropské pevnině vyjmenujme *Cercle de Régetas de Bruxelles* (založen v roce 1878), *Associação Académica de Coimbra* (1876), *Girondins Bordeaux* (1881) nebo tým *Germania Hamburg* (1887). Pro srovnání prvními českými kluby byly SK Slavia Praha a AC Sparta Praha, která tehdy měla jméno AC Královské Vinohrady. Jejich zrod je spojen s rokem 1892 respektive rokem 1893. Nejstarším fotbalovým klubem vůbec byl podle statistiků anglický *Sheffield FC*, založený v roce 1855.⁵⁹

Úplné docenění fotbalu, jako celosvětového sportu by se dalo spojit s rokem 1904, kdy v Paříži vznikla mezinárodní fotbalová asociace FIFA (Fédération Internationale de Football Association). Její zakládající členové byly Francie, Nizozemí, Belgie, Dánsko, Španělsko, Švédsko a Švýcarsko. Anglie se k mezinárodní fotbalové asociaci přidružila o rok později, v roce 1905. Prvními mimoevropskými státy přistoupivšími do FIFA byly jihoamerická Argentina a sousední Chile v roce 1912.⁶⁰

Latinská Amerika začala objevovat fotbal prostřednictvím britských námořníků v druhé polovině 19. století. Ti si krátili volný čas v jihoamerických přístavech mezi naložením a vyložením nákladu nejen v přístavních hostincích, ale i u kriketu nebo fotbalu. Při důležitosti přístavů Montevideo, Buenos Aires

58 Tamtéž. s. 29-30 a Luzuriaga; *El Football del Novecientos*. s. 25-27.

59 Jelínek, Radovan; Tomeš, Jiří; kolektiv autorů; *První fotbalový atlas světa*. s. 64-83.

60 ed. Gispert, Carlos; *Los Mundiales de fútbol. Desde Uruguay 1930 a Francia 1998*. s. 1.

nebo Rio de Janeiro, coby obchodních center a úzké provázanosti Uruguayců, Brazilců a Argentinců s Brity bylo logické, že Latinoameričané převzali od svých evropských obchodních partnerů jejich kulturu a samozřejmě i sport. Typickým příkladem byla Argentina, kde se nacházela sociálně silná britská menšina. V letech 1888–1890 se jednalo o 8501 britských přistěhovalců do Argentiny. Kvantitativně se však v porovnání s dalšími národnostmi jednalo o menšinu. V roce 1889 činilo procentuální zastoupení Britů na imigraci do Argentiny pouhých 2,7 %. Pro srovnání, ve stejném časovém úseku připlulo do Argentiny 202 798 Italů. Britským přístavem, z něž v roce 1889 vyplulo nejvíce imigrantů do Argentiny byl Southampton.⁶¹ Britové si v Argentině zřídili vlastní školy, kostely, nemocnice a dokonce i dvě denní periodika. Sportovně pak Argentinu obohatili o kriket, golf, pólo, veslování, rugby, tenis a fotbal. Velká Británie tak byla podepsána pod zrod organizovaného fotbalu v oblasti.⁶²

Již od konce 80. let 19. století pořádali Britové žijící v oblasti Río de la Plata každoroční fotbalová klání mezi výběrem Buenos Aires a výběrem Montevidea. Výběr Montevidea se skládal převážně ze dvou tehdy nejvýznamnějších montevideských oddílů Montevideo Rowing a Montevideo Cricket. Zahajovací zápas se odehrál při příležitosti sedmdesátých narozenin britské královny Viktorie v roce 1889 v Montevideu na hřišti, jež mělo příznačný název *English Ground*. Z výhry se radovali hosté z Buenos Aires, když porazili výběr Montevidea buď 3:0, nebo jak uvádí buenosaireský deník *Standard* 3:1. Do počátku 20. století vznikla v Argentině i v Uruguayi slušná členská základna, jež dala za vznik národním reprezentacím. Poprvé se tyto dva státy oficiálně střetly o 12 let později 15. května 1901.⁶³

Pro Uruguay nemohly být porážky s Argentinou z počátků její fotbalové historie nikterak překvapivé. V Argentině vznikl již v roce 1867 první fotbalový oddíl na kontinentu. *Buenos Aires Football Club* však neexistoval příliš dlouho. Po několika zápasech se klub začal orientovat na rugby. Opravdový „boom“ zažil argentinský fotbal až v 80. letech 19. století, kdy se začal šířit. Jedním z

61 Zdroj: Memoria del Comisario General de Inmigración correspondente al año 1889 presentada al ministerio de relaciones exteriores. s. 7-14 a Memoria del Comisario General de Inmigración 1893 presentada de Juan A. Alsina. s. 76.

62 Mason, Tony; *Passion of the People? Football in South America*. s. 1.

63 Prats, Luis; *La Crónica Celeste. Historia de la Selección Uruguay de Fútbol: triunfos, mitos y polémicas (1901-2011)*. s. 20-21 a Prats, Luis; *Montevideo. La ciudad del fútbol. Historias de barrios, canchas y estadios*. s. 15.

průkopníků byl Alexander Watson Hutton, jež v roce 1884 založil *English High School*.⁶⁴ V ní vyučovali zejména britští pedagogové a tělesná výchova dle anglického vzoru sem přivedla fotbal, jako jednu z možností sportovního vyžití. Záhy byly zakládány fotbalové zájmové kroužky i na dalších školách a již v roce 1891 vznikl turnaj, který se o dva roky později, 21.3. 1893 transformoval v Argentinskou fotbalovou ligu. Ta se rychle rozrůstala, takže zanedlouho se hrála i druhá liga a třetí liga určená hráčům do 17 let.⁶⁵

64 English High School vznikla nejprve v Uruguayi v roce 1874. zmíněná škola v Buenos Aires byla její odnoží. Zakladatelem montevidejské školy byl Henry Castle Ayre. Ředitel buenosaireské odnože English High School – Alexander Watson Hutton je považován za jednoho z průkopníků argentinského fotbalu. Luzuriaga; *El Football del Novecientos*. s. 56.

65 Mason; *Football in South America*. s. 2.

Fotbal a jeho úloha v moderní Uruguayi

Při vyličení okolností vedoucích k popularizaci sportu v Uruguayi není překvapivé, že k rozvoji fotbalu významně přispěla britská menšina a Uruguay tak zaznamenala obdobný vývoj jako sousední Argentina. Také zde se pod vznik a organizaci tohoto sportu nejvíce podepsali Britové. Fotbal byl ve svých počátcích podobně jako další importované sporty zábavou vyšších vrstev, a teprve si hledal cestu k širším vrstvám veřejnosti. Jedny z prvních střetnutí probíhaly mezi Montevideo Rowing a Montevideo Cricket Club v rámci sportovních dní. Fotbal zde tedy nebyl výsostnou aktivitou. Členové obou klubů se také snažili dbát na klima a pohodlí hráčů, takže pro sportovní klání od února do října upřednostňovali fotbal, zatímco od prosince do března kriket.⁶⁶

Vliv Britů se odrazil i ve fotbalovém slovníku. Uruguayci používali pro fotbalovou terminologii anglické výrazy. Ještě dlouho ve 20. století se brankáři říkalo goal-keeper, hřišti field, výrazem pro obránce byl back, záložníkovi se říkalo half, míč v zámezí se označoval jako out-ball. Výrazy jako goal, penalty nebo off-side pak ve fotbalové terminologii zůstaly s malými změnami dodnes. Zajímavý je i pohled do české fotbalové terminologie, kde se zmíněné výrazy také používaly a používají (například back – bek, goal – gól, out-ball – aut, a tak dále).⁶⁷

Prvním sportovištěm na kterém Britové v Montevideu prezentovali fotbal byl již zmiňovaný *English Ground* neboli *La Blanqueada*, místo, kde se dnes nachází montevidejská vojenská nemocnice. Jednalo se o pozemek o velikosti zhruba jednoho hektaru, na němž byla kromě samotného hřiště také převlékárna a stan pro občerstvení. Neexistuje žádná fotografie La Blanqueady, ale dle dochovaných záznamů se právě zde odehrál první fotbalový zápas v roce 1878. O jedenáct let později zde již proti sobě nastoupily výběry Montevidea a Buenos Aires.⁶⁸

Přestože by se mohlo zdát, že prvním doloženým fotbalovým kláním z roku 1878 se začal fotbal úspěšně inkorporovat do uruguayské společnosti, jednalo se

66 Luzuriaga; *El Football del Novecientos*. s. 54-55.

67 Galeano; *El fútbol a sol y sombra*. s. 32.

68 Prats; *Montevideo. La ciudad del fútbol*. s. 12.

pouze o nesmělé počátky. Opravdový rozvoj byl spojen s pedagogickou činností britských profesorů na montevidejských školách *English High School* a *The British School*. Zde působil William Leslie Poole, který byl podobně jako Alexander Watson Hutton v Argentině považován ve své zemi za jednoho z průkopníků fotbalu. Úkolem britských pedagogů bylo nejen naučit žáky pravidlům, ale i vštípit jim sportovního ducha. Na Leslieho Poolea navázal jeho žák Henry Lichtenberger Levins, který v roce 1891 založil se svými bývalými spolužáky fotbalový tým *Foot Ball Association*, později přejmenovaný na *Albion Football Club*, podle země odkud fotbal pocházel. Henry Lichtenberger byl pro vývoj uruguayského fotbalu důležitý pro své organizační schopnosti a zápal. Spolu s ostatními členy klubu se nespokojil s organizováním zápasů, ale snažil se též šířit fotbal mezi diváky a dokonce publikoval v tisku základní fotbalová pravidla.⁶⁹

Rozšiřovaly se i plochy, na kterých bylo možné fotbal hrát. Po English Ground se v Montevideu vybudovaly hřiště v Punta Carretas a Villa Peñarol. Sportoviště v Punta Carretas vzniklo za podpory britského a německého kapitálu a na rozdíl od English Ground bylo veřejně přístupné. Potkávali se zde tedy britští studenti s mladými Uruguayci, kteří měli možnost Brity kopírovat. V této čtvrti vznikl i výše jmenovaný *Albion Football Club*.⁷⁰

Vývoj fotbalu ve Villa Peñarol byl odlišný, i když v něm znovu hráli hlavní roli Britové. V roce 1890 získala společnost *Central Uruguay Railway*, jejímiž hlavními akcionáři byli Britové, pozemky 11 kilometrů na sever od centra města. Rozhodla se zde vybudovat objekty pro údržbu a opravy vozového parku, dílny, kanceláře a v neposlední řadě i ubytování pro své zaměstnance. Díky velikosti projektu a společnosti se ve Villa Peñarol soustředilo velké množství dělníků, imigrantů, Uruguayců a také Britů. Fotbal byl již popularizován ve Velké Británii a postupně pronikal i do Latinské Ameriky, takže se o rok později, v roce 1891 rozhodlo několik prominentních zaměstnanců podniku založit kriketový klub *Central Uruguay Railway Cricket Club*. V době vzniku se jednalo se o 118 členů, kteří se snažili provozovat i další sporty. Kromě kriketu tak měl Central Uruguay Cricket Club i tenisovou a fotbalovou sekci. Ve fotbalovém oddílu se nacházelo 13 Angličanů a 2 Uruguayci. První klubové dresy byly v roce 1893 přivezeny

69 Luzuriaga; *El Football del Novecientos*. s. 56-58.

70 Prats; *Montevideo. La ciudad del fútbol*. s. 17-18.

manželkou jednoho ze zakladatelů z Anglie, avšak tým se později proslavil svou žluto – černou kombinací, kterou údajně měli tehdejší hráči vzít z výstražných železničních vlajek. Proto se později hráčům tohoto týmu říkalo *los carboneros*. O rok dříve, v roce 1892 již bylo odehráno 18 fotbalových klání mezi čtyřmi existujícími kluby v Montevideu. Jednalo se o zmíněný Central Uruguay Railway Cricket Club, Montevideo Cricket, Montevideo Rowing a Albion Football Club. Mezi tyto týmy se občas přidal i tým složený z britských námořníků, jejichž lodě kotvily v montevidejském přístavu. Námořníci většinou využívali hřiště v Punta Carretas, které se nacházelo blízko přístavu a ve výkonnosti za místními družstvy nezaostávaly. Například v roce 1897 proběhly na začátku června dvě partie posádky lodě Retribution proti Central Uruguay Railway Cricket Clubu, jež skončily na zápasy smírně. Jednu výhru si připsal jak Central Uruguay Railway Cricket, tak námořníci z Retributionu. I ostatní týmy se utkávaly s britskými námořníky. Například Albion Football Club sehrál s těmito soupeři do roku 1901 celkem 55 utkání.⁷¹

Právě Albion si nechal postavit v roce 1899 nové domácí hřiště na Paso del Molino, které již splňovalo všechny moderní parametry. Bylo oploceno, nacházely se zde šatny, dřevěná tribuna a malý objekt vystavěný v tradičním viktoriánském stylu, který byl k dispozici dámám a váženým hostům. Necelých 14 dní po slavnostním otevření, který obstaral zápas mezi Albionem a britskými námořníky z lodi Basilisk, se zde konalo první klání mezi Argentinou a Uruguayí na klubové úrovni. Prvního června zavítal na Paso del Molino *Belgrano Athletic Club de Buenos Aires* a porazil zde domácí Albion 1:0. Hřiště se záhy stalo centrem šíření sportu, protože domácí klub poskytl prostor několika místním školám.⁷² Albion měl ve svém středu několik významných osobností. Stále aktivním hráčem byl jeden ze z průkopníků fotbalu v Uruguayi William Leslie Poole a zakladatel Albionu Henry Lichtenberger byl kapitánem týmu. V roce 1902 však došlo z podnětu tehdejšího prezidenta Albionu Juana Sardesona a jeho bratra k rozštěpení klubu, jež dalo vzniknout týmu Montevideo Wanderers. Albion ztratil část svých klubových příslušníků a jeho význam poklesl.⁷³

71 Luzuriaga; *El Football del Novecientos*. s. 58-63, Mason; *Football in South America*. s. 8 a ed. Finn, Gerry; Giulianotti, Richard; *Football Culture: Local Conflicts, Global Visions*. s. 136-137.

72 Prats; *Montevideo. La ciudad del fútbol*. s. 21-24.

73 Mason; *Football in South America*. s. 8.

V roce 1896 založila německá komunita v Montevideu *Deutscher Fussball Klub Montevideo* a pozadu nechtěli zůstat také Uruguayci. Jejich snažení o proniknutí do klubového sportu bylo již dříve úspěšné. Uruguayskými nebo chcete-li kreolskými oddíly byly již zmiňované cyklistické *Club Nacional de Velocipedistas* a *Club Ciclista Uruguay* nebo veslařský *Club Nacional de Regatas*.⁷⁴

Po jejich vzoru vznikalo množství menších fotbalových oddílů, přičemž u většiny se jednalo pouze o méně úspěšné pokusy. Objevují se zmínky o týmech *Victoria*, *Platense*, *National*, *Oriental*, *Defensa*, *Montevideo* nebo *River Plate*. Za jeden z prvních kreolských fotbalových týmů je však považován *Uruguay Athletic*, ačkoliv jeho jméno zcela neodpovídalo skutečnému zastoupení členů klubu. V jeho středu se totiž nacházela pestrá směs Britů a Uruguayců. Tým vznikl roce 1898 a zúčastnil se prvních tří ročníků uruguayské ligy. Posléze se však z ligových klání vytratil. Historie klubu tak nebyla nikterak dlouhá. Pouze o rok později byl díky aktivitě studentů z *Universidad de la República* založen jeden z nejúspěšnějších uruguayských fotbalových klubů historie – *Club Nacional de Football Montevideo*. Populární Nacional vznikl sloučením týmů *Montevideo Football Club* a *Uruguay Athletic Club de la Unión*, které se spojily za účelem zvýšení konkurence v týmu. Jejich cílem bylo vytvořit tým schopný konkurovat britským fotbalovým klubům v Montevideu. Přestože hráči Nacionalu byli velmi mladí, oddíl se mohl pyšnit tím, že v něm nastupovali téměř výhradně Uruguayci.⁷⁵

V roce 1899, kdy se zrodil Nacional, vstoupil uruguayský fotbal do další fáze. Zástupci Albionu, Uruguay Athletic, Central Uruguay Railway Cricket Clubu a Deutscher Fussball Klub Montevideo se domluvili na vzájemných kláních v období od dubna do září. Rozpis zápasů nebyl pevně stanoven, jedinou povinností bylo odehrát utkání každého s každým systémem doma – venku. Záleželo také na dohodě týmů, jestli daný zápas bude započítáván do tabulky, takže například Central Uruguay Railway Cricket Club se střetl šestkrát s Uruguay Athletic a dokonce devětkrát s Albionem. Další zajímavostí bylo, že hráči běžně nastupovali za několik týmů najednou, pokud ovšem tyto proti sobě zrovna nestály. Oddíly se také nestřetávaly v sobotu, která byla vyhrazena pro

74 Luzuriaga; *El Football de Novecientos*. s. 68.

75 Tamtéž. s. 69-72.

utkání s týmy britských námořních lodí a také týmy, které dorazily na přátelská střetnutí z Buenos Aires.⁷⁶

Na přelomu století se v Montevideu nacházelo více než 80 fotbalových týmů, z nichž bylo stále více mimo vliv Britů. Přestože se jednalo o týmy kreolské, zakladatelé někdy volili alespoň anglický název klubu, který připomínal původ sportu. Dodnes tak v Uruguayi narážíme na tyto zbytky britského vlivu na uruguayský fotbal, zejména pak u menších týmů jako *Liverpool*, *River Plate*, *Rampla Juniors*, *Racing*, *Phoenix* nebo *Wanderers*. Tyto týmy se tak odlišovaly například od oddílů *Saturno*, *Tres Cruces*, *Cerro*, *Pocitos*, *Titán*, *Sayago* a mnohých dalších, které naopak dbaly na španělský název.⁷⁷

Systém vzájemných klání na bázi soutěže se osvědčil a v roce 1900 se výše zmíněné čtyři týmy s nemalým přispěním Henryho Lichtenbergera dohodly na vzniku Uruguayské fotbalové asociace. Ta vyhlásila turnaj, jehož účastníky byli jeho čtyři členové. Ti museli zaplatit startovné, z něhož se pokryly výdaje a koupil se za něj pohár pro vítěze. Pravidla stanovovala, že tým, který pohár získá třikrát, si jej bude moci ponechat. Přes rostoucí vliv Uruguayců byly veškeré důležité dokumenty Asociace sepsány v angličtině.⁷⁸

Výsledky prvního ročníku soutěže vyzněly jasně ve prospěch Cricket Clubu. Ten neprohrál ani jeden zápas a v šesti utkáních dokázal vstřelit 36 gólů. Zároveň pouze dvakrát inkasoval. Na druhém místě se umístil Albion, který prohrál pouze zápasy s Cricket Clubem. Za třetím Uruguay Athletic pak skončil německý Deutscher, jenž zvítězil pouze jednou. Za vítězství se počítaly oproti dnešní době do tabulky pouze dva body, remíza znamenala spravedlivou dělbu bodů. Přestože byl Cricket Club považovaný za tým britský, na přelomu století za něj nastupovali zejména jeho zaměstnanci, takže při pohledu na vítěznou sestavu z roku 1900 bychom zde Brita nenašli.⁷⁹

Konsolidace týmů do ligové soutěže, dobrá propagace, stále se rozšiřující hráčská základna, oblíbenost u diváků a zejména založení Uruguayské fotbalové

76 Cit. tamtéž. s. 72.

77 ed. Finn; Giulianotti; *Football Culture*. s. 137.

78 Luzuriaga; *El Football de Novecientos*. s. 77 a Etchandy, Alfredo; *Memorias de la pelota. Más de un siglo de fútbol uruguayo*. s. 12.

79 Vítězná sestava Cricket Clubu byla: Francisco Carbone (GK), Germán Arímallo, Antonio Irisarri, Aniceto Camacho, Luis Carbone, Guillermo Davies, Lorenzo Mazzucco, Ceferino Camacho, Juan Pena, Edmundo Acevedo, Eugenio Mañana a Pedro Zibecchi. Zdroj: <http://www.rsssf.com/tables/uruhist.html>

asociace byly důležité kroky, které vedly k sestavení národního týmu. Již jsem se zmiňoval o výběrech Buenos Aires a Montevidea, které se v 90. letech 19. století střetávaly, avšak až se založením fotbalové asociace můžeme hovořit o oficiálním vzniku národního výběru. Ten se ve svých prvních utkáních střetával se svým sousedem, Argentinou. Tato utkání měla již od svých počátků náboj a rivalita mezi oběma fotbalovými reprezentacemi panuje dodnes.

Pořadatelství prvního přátelského utkání mezi Uruguayí a Argentinou se ujal tým Albionu, na jehož hřišti na Paso Molino se oba výběry 15. května roku 1901 za velkého zájmu diváků střetly. Fotbaloví historici toto utkání považují za první zápas reprezentace, přesto mu nedávají oficiální status, protože pořadatelem nebyla přímo Uruguayská fotbalová asociace. Pořadatelství Albionu je vysvětlitelné poměrem zastoupených hráčů. Jádrem týmu tvořili fotbalisté pořadatele doplnění o dva hráče Nacionalu. Proto také domácí tým nastoupil v dresech Albionu. To, že se jednalo o amatérský výběr, dokládá fakt, že v uruguayském výběru nebyli zastoupeni hráči mistrovského Cricket Clubu, protože se zápas hrál ve všední den. Naproti tomu argentinský výběr se skládal z hráčů všech předních argentinských klubů a do Montevidea přivezl dokonce i rozhodčího. Po skončení utkání se mohli radovat buenosaireští *porteños*, kteří zvítězili 3:2. V dresu Uruguaye se objevili pozdější zakladatelé klubu Montevideo Wanderers bratři Sardesonovi, vycházející fotbalová hvězda Bolívar Céspedes, který vstřelil jednu branku svého týmu nebo William Leslie Poole, již zmiňovaná osobnost a průkopník fotbalu v Uruguayi.⁸⁰

Vítězství v oficiálním přátelském utkání se Uruguay dočkala o dva roky později, kdy oplatila Argentině porážku z roku 1901, se skóre 3:2. Na stadionu Sociedad Hípica v Buenos Aires obstarali vítězství bratři Céspedesové, kteří se gólově třikrát prosadili. Jeden gól vstřelil Bolívar a dva Carlos. Céspedesové byli v uruguayském reprezentačním výběru dokonce tři. V bráně chytal ještě jejich nejstarší bratr Amílcar. Kromě bratrů Céspedesových se v týmu objevila většina hráčů Nacionalu, jehož fotbalisté tvořili osu výběru. Tato výhra byla pro národní tým velice důležitá, protože na další si Uruguayci museli počkat až do roku 1908.⁸¹

80 Prats; *La Crónica Celeste*. s. 22-24.

81 Etchandy; *Memorias de la pelota*. s. 161-162.

S osobnostmi Bolívara a Carlose Céspedes se pojí velmi zajímavý a tragický osud. Spolu se svým bratrem Amílcarem spojili svou kariéru s týmem Nacionalu. Jednalo se o velmi talentované útočníky, schopné střílet góly za každé situace. V roce 1905 se však Bolívar a Carlos stali oběťmi epidemie neštovic, jež postihla Montevideo. Jediný ze tří bratří přežil Amílcar, který byl proti neštovicím očkován.⁸²

Netradiční podívanou zažívali uruguayští fotbaloví příznivci při přátelských zápasech proti britským profesionálům. Většinou bylo cílem těchto týmů Buenos Aires, odkud občas vyjely na zápas do sousedního Montevidea. V roce 1904 zavítal do hlavního města Uruguaye Southampton, který porazil kombinovaný národní výběr sestavený z hráčů Central Cricket, Nacionalu a Deutscher vysoko 8:1. Jediný čestný úspěch uruguayského výběru přišel až za stavu 7:0, avšak setkal se s velkým ohlasem. Jak psal deník *El Día*: „*Diváci po vstřeleném gólu házeli do vzduchu své pokrývky hlavy, a jejich nadšení bylo nepopsatelné.*“⁸³

Nad hrou Angličanů se rozplývala i další místní periodika, která brala zápas jako cennou zkušenost. O rok později měl Central Cricket možnost vyzvat Nottingham Forest, avšak na profesionály opět uruguayský tým nestačil a prohrál 6:1. Do Uruguaye zavítaly do roku 1912 ještě týmy Tottenham Hotspur, Everton F.C. a Swindon Town. Všechny odjely nepřemoženy. Za zvlášť trpkou porážku byla považována ta s Tottenhamem, když anglický tým nedal kombinovanému uruguayskému národnímu výběru šanci a zvítězil 8:0.⁸⁴ O výjezdu Evertonu F.C. se zmiňuje i britský deník *London Daily Mail*, avšak více než výsledky zde rozebíral „[...] vstřícnost, se kterou se hostitelé o anglický tým starali.“ Hlavní důraz kladl autor článku na zápasy v Argentině, k zápasu v Uruguayi bohužel chyběl obsáhlejší komentář.⁸⁵

Na místě je položit si otázku, co vlastně vedlo britské profesionály k fotbalovým exhibicím v Latinské Americe. Cesta přes Atlantský oceán trvala zhruba 6 týdnů a znamenala zátěž nejen fyzickou, ale i psychickou. Fotbalisté sem navíc směřovali po náročné domácí sezóně a možnost načerpat síly na pevnině měli pouze při krátkých zastávkách ve španělském Vigu, Lisabonu, na Madeiře, v

82 Prats; *La Crónica Celeste*. s. 28-29.

83 Cit. Prats; *Montevideo. La ciudad del fútbol*. s. 36.

84 Luzuriaga; *El Football de Novecientos*. s. 88-90.

85 Cit. *London Daily Mail*, 28. července, 1909. s. 9.

Rio de Janeiru nebo Santosu. Zcela jistě bylo daleko pohodlnější cestovat po Evropě, kam se fotbalisté za několik hodin doplavili přes kanál La Manche, a poté se mohli v klidu využít železniční dopravu, avšak často úmorná cesta přes oceán byla natolik finančně zajímavá, že ji britské fotbalové týmy rády podstoupily. Mnohé týmy to braly také jako vítanou dovolenou, protože plavba na lodi nabízela množství rozptýlení od koncertů po rauty nebo večírky. Společenské události byly pro hráče většinou pořádány i v samotné zemi, která je přivítala. Jednou z nejaktivnějších byla v tomto ohledu Argentina, kam směřovalo velké množství z nich. Z tohoto faktu těžilo i sousední Montevideo, kam většinou britští profesionálové taktéž zavítali. Jak jsem již zmínil, jedním z hlavních stimulů byla pro britské fotbalisty finanční stránka. V roce 1904 například Southampton F.C. žádal od Argentinské fotbalové asociace o garantovanou částku ve výši 100 liber a později obdržel dalších 100 liber. Taktéž manažer Evertonu, který do oblasti Río de la Plata zavítal v roce 1909 uvedl, že vlastní exhibice přinesla zisk 300 liber, a že se týmu podařilo nejen konat sportovní osvětu a odbourat některé předsudky vůči cizincům, ale zároveň to nic nestálo.⁸⁶

Southampton měl také možnost odehrát své utkání proti výběru Uruguaye na nově vystavěném sportovišti v Parque Central. Výstavba tohoto stadiónu byla dokončena v roce 1900 a původně se jednalo o zázemí vybudované pro montevidejský klub Deutscher. Protože byl pozemek dostatečně rozlehlý, nacházely se zde kromě dvou fotbalových hřišť také tenisové kurty. Kromě Deutscheru zde hrál některé své zápasy také Nacional, který po zániku Deutscheru na sportoviště v Parque Central získal užívací právo. V roce 1911 byly vystavěny nové tribuny a kapacita stadionu dosáhla 15 000 diváků. Stadion se stal symbolem úspěchů Nacionalu a uruguayské reprezentace v jejím amatérském období.⁸⁷

Všechna mezistátní utkání, ať na národní nebo klubové úrovni přispěla k velké oblíbenosti fotbalu v Uruguayi během prvního desetiletí 20. století. Toto období bylo spojeno s rozštěpením Albionu, ze kterého v roce 1902 vznikl tým Montevideo Wanderers, přičemž Albion se vytratil z první uruguayské fotbalové ligy a s formováním Nacionalu, který se přidal do druhého ročníku ligy v roce 1901 a hned následující sezonu skončil na prvním místě. Do roku 1910 se Nacional sedmkrát umístil do třetího místa, z toho dokonce dvakrát získal pohár

⁸⁶ Mason; *Football in South America*. s. 21-26.

⁸⁷ Prats; *Montevideo. La ciudad del fútbol*. s. 33-37.

pro mistra ligy. Ještě úspěšnější byl Cricket Club, který s výjimkou roku 1908 skončil vždy první nebo druhý. Titul získal v tomto období čtyřikrát.⁸⁸ Také Wanderers se zařadili mezi týmy, které se objevovaly v popředí. Sedm let po svém vzniku otevřeli nové domácí hřiště – Belvedere, které díky svým parametrům využíval i národní výběr.⁸⁹

Na počátku 20. století bylo také soupeření Argentinců a Uruguayců oficiálně zastřešeno každoročním pohárovým utkáním o Liptonův pohár, takzvanou *Copa Lipton*, a také jeho obdobou nazvanou *Copa Newton*. Liptonův pohár byl pojmenován podle skotského čajového magnáta Thomase Liptona, který toto klání dotoval. Jednalo se o první trofej, o kterou mezi sebou ve vzájemných zápasech usilovaly výběry Argentiny a Uruguaye. Historicky první střetnutí se uskutečnilo v srpnu 1905, které skončilo bezbrankovou remízou. Zajímavý byl na utkáních Copa Lipton nejen fakt, že za oba týmy mohly nastupovat jen rodilí Argentinci a Uruguayci, ale také vyřešení pořadatelství. To si obě země střídaly a v případě remízy byl pohár přiřknut hostujícímu týmu.⁹⁰

Copa Newton taktéž zastřešovala utkání mezi Uruguayci a Argentinci, avšak v tomto případě bylo možno do výběrů zahrnout i hráče, kteří zde nebyli narozeni. Podobně jako u Copa Lipton získával pohár v případě remízy hostující celek. Oba týmy se střetávaly i v rámci dalších turnajů vypisovaných předchůdci ministerstev školství – *Ministerio de Instrucción Pública*. Argentinci dokonce nechali pro tuto událost každoročně vyrobit medaile pro vítěze a rozhodčího. Až do roku 1915 se kromě britských týmů nestřetla uruguayská reprezentace s jiným národním výběrem než s Argentinou, a v roce 1910 v jednom přátelském utkání s Chile.⁹¹

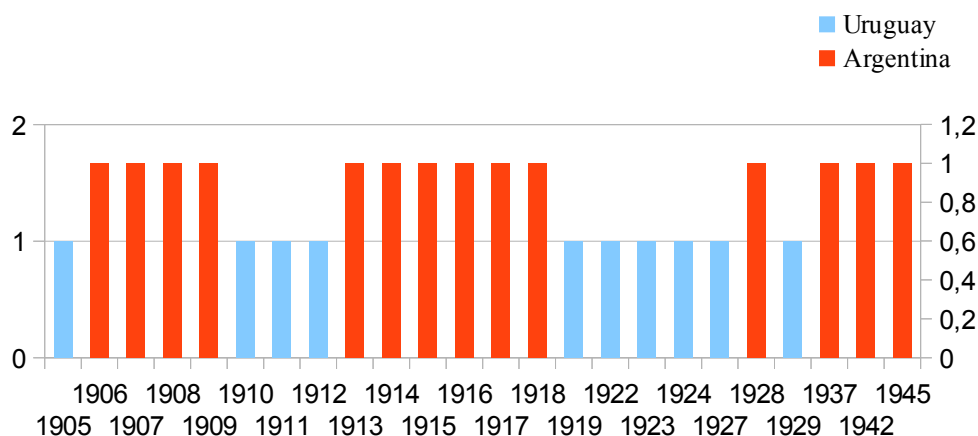
88 Zdroj: <http://www.rsssf.com/tables/uruhist.html> a Luzuriaga; *El Football de Novecientos*. s. 279-280.

89 Prats; *Montevideo. La ciudad del fútbol*. s. 46.

90 Luzuriaga; *El Football de Novecientos*. s. 179 a 283.

91 Tamtéž. s. 179-180 a 283.

Vítězové Copa Lipton v letech 1905-1945

Graf 4: Vítězství Uruguaye v Copa Lipton znázorněno modrou barvou, vítězství Argentiny červenou. Zdroj: Luzuriaga; *El Football del Novecientos*, s. 283 a <http://www.rsssf.com/tables/lipton.html>.

Na Grafu 4 můžeme sledovat úspěšnost obou rivalů v Copa Lipton. Ze statistiky vyplývá, že úspěšnějším týmem byla Argentina, která zvítězila ve čtrnácti případech, zatímco Uruguay pouze v deseti. Podobná statistika byla i u Copa Newton, kde mezi lety 1906–1945 bylo odehráno 22 utkání, z nichž uspěla Argentina třináctkrát a Uruguay devětkrát.⁹²

Copa Lipton se v historii uruguayského fotbalu proslavila ještě z jednoho důvodu. V roce 1910 na ní uruguayský výběr svého soka poprvé porazil a dal tak podnět ke vzniku národních dresů. Ty byly do té doby vybírány náhodně, takže výběr nastupoval v modrých dresech s diamantovým pruhem (1904), modro–červené kombinaci (1906) nebo bílo–modrými dresy s červeným pruhem (1907). Ve své typické blankytně modré kombinaci nastoupil právě v roce 1910 na Copa Lipton, když se rozhodl přijmout návrh delegáta Montevideo Wanderers na schůzi Uruguayské fotbalové asociace, který vybídl k užívání těchto dresů na domácí utkání výběru. Jeho podnět byl jednomyslně schválen přesto, že do té doby Uruguay respektovala fakt, že v podobné kombinaci s bílou barvou hrála argentinská reprezentace. Již více než sto let se tak říká uruguayské reprezentaci

92 Více na <http://www.rsssf.com/tables/newton.html> a <http://www.rsssf.com/tables/lipton.html>.

„la selección Celeste“. Nadšení z vítězství uruguayského výběru v srpnu 1910 bylo tak veliké, že se Uruguayské fotbalová asociace rozhodla hráčům věnovat na památku triumfu speciální čepice. Naproti tomu národní výběr odmítl peníze, které od svazu dostával po konci turnaje, jako náhradu za ušlý zisk. Díky amatérskému statutu hráči byli normálně zaměstnaní a fotbalu se věnovali pouze ve svém volném čase.⁹³

Fotbal se pomalu, ale jistě začal vyčleňovat a jeho význam rostl. V obecném povědomí byl považován za aktivitu, která byla doporučována, protože se provozovala venku, a navíc znamenal počátek volnosti pro široké vrstvy obyvatelstva. Fotbal hrály děti, mladiství i hráči všech výkonnostních úrovní a sociálního postavení v patkách, na ulicích, či na volných prostranstvích. Jednalo se o demokratický a populární fenomén, protože na přelomu století již tento sport ztratil svou exkluzivitu.⁹⁴

Typickým příkladem volnočasového vyžití byla neděle, přesněji nedělní oběd. Mezi střední a nižší vrstvou se jednalo o charakteristickou ukázkou sociální stratifikace v rodině, kde vystupoval otec, jako živitel domácnosti a matka, jako ochránkyně rodinného zázemí. Slavila se jako den odpočinku a jednalo se o událost, při níž byla rodina pohromadě, a kdy si, pokud mohla, dopřávala klidu a pohodlí, kterého se jí v pracovním týdnu mnohdy nedostávalo. Důležitosti neděle odpovídala i slavnostní tabule. Podávaly se pokrmy, které si rodina během týdne nemohla dovolit, jako ravioli, domácí nudle, čerstvé pečivo, sekanou nebo grilované maso. Pilo se víno, pivo nebo sodová voda. Občas se podávaly i dezerty, aby se potvrdila důležitost okamžiku.⁹⁵

Neděle byla také vítanou možností kulturního vyžití. Obyvatelé Montevidea a jejich rodiny vyrážely za hranice svých čtvrtí do přírody nebo parků, kde se scházely na veřejných prostranstvích. V tomto prostředí se rozvíjely sociální vztahy, přátelství, trávili zde společné chvíle u jídla, her, soutěží a dalších činností. Lidé se prostřednictvím volnočasových aktivit zbavovali sevření ze života v průmyslové zóně, úzkosti a každodennosti života v domácnosti a mohli lépe poznávat sebe sama. Velká byla popularita pikniků, které se konaly na místech s velkým prostorem, který nabízel široké možnosti vyžití. Většinou se

93 Tamtéž. s. 180-181 a Prats; *La Crónica Celeste*. s. 37.

94 ed. Barrán; Caetano; Porzecanski; *Historias de la vida privada en el Uruguay II*. s. 218.

95 Tamtéž. s. 213.

jednalo o parky, hřiště, louky, populární byly také pikniky na břehu řeky nebo u moře, či dokonce na ostrůvcích poblíž Montevidea. Pikniky se málokdy konaly na soukromých pozemcích, protože domy neměly tak velké zahrady. Scházeli se rodinní příslušníci, zaměstnanci montevideských podniků nebo členové zájmových kroužků a klubů. Taktéž se konaly pikniky politické, při nichž se scházeli podporovatelé vlády, anarchisté, socialisté, komunisté a jiné zájmové skupiny. Vzhledem k jejich vysokému zastoupení se scházeli také imigranti a jejich bezprostřední příbuzní, kteří tato shledání využívaly k připomínce své národní identity. Z jednoho takového pikniku nazvaného *En el Prado*, jež se konal v roce 1916 se dochoval plakát. Ten vyzýval k účasti a lákal na bohatý program zahrnující přednášky a hry, jako závody na kolech a v pytích, soutěže ve skocích do výšky i dálky, přetahování provazu, skok přes kozu, cvičení na hrazdách, kruzích a samozřejmě zahrnoval i živou hudbu a zlevněné občerstvení pro účastníky.⁹⁶

Kromě pikniků měl dominantní úlohu sport, jež pronikal i do města samotného. Ulice se měnily ve fotbalová hřiště a náměstí ve sportoviště. Veřejný prostor čtvrtí zapříčiňoval rivalitu i sounáležitost mezi bílými, kreoly i černými obyvateli města. Dělníci našli ve fotbale možnost uplatnění, udržovali si fyzickou kondici a mohli si užívat radostí i strastí tohoto sportu, což odpovídalo dobové filozofii, podle níž měl být člověk na čerstvém vzduchu a v kontaktu s přírodou. Městské části se postupně formovaly v týmy, jež se střetávaly v soutěžních utkáních a jednotlivé čtvrti města tak mezi sebou soupeřily.⁹⁷

K dalšímu kroku vedoucímu k rozšíření fotbalu v Jižní Americe přispěla opět Argentina, jejíž svaz v roce 1916 uspořádal první jihoamerický fotbalový šampionát a zároveň založil *Confederación Sudamericana de Fútbol* – Jihoamerickou fotbalovou konfederaci. Turnaje se zúčastnily týmy Uruguaye, Argentiny, Chile a Brazílie a pohár pro vítěze získal uruguayský výběr, jenž dokázal porazit Brazílii a Chile a remizoval s Argentinou. Jelikož Argentinci ztratili bod s Brazílií, zbylo na ně druhé místo.⁹⁸

Rozhodující zápas mezi Argentinou a Chile, jehož vítěz by se stal budoucím mistrem Jižní Ameriky se měl odehrát 16. července 1916, avšak pořadatelsky se

96 Tamtéž. s. 214-216.

97 Tamtéž s. 219 a Luzuriaga; *El Football del Novecientos*. s. 140-141.

98 Prats; *La Crónica Celeste*. s. 43.

utkání nepodařilo zajistit. Na stadion bylo vpuštěno velké množství fanoušků, kteří přeplnili kapacitu stadionu, a brzy došlo k jejich vniknutí na hřiště a k výtržnostem. Ty byly tak závažné, že se organizátoři v obavách rozhodli schovat do jedné z vlajek peníze utržené ze zakoupených vstupenek. Zápas byl poté přeložen na následující den, a na jiný stadion. Zde již nikdo neponechal nic náhodě a utkání přihlížela policie.⁹⁹

Ostuda, se kterou se museli argentinští organizátoři smířit neutekla ani světovému tisku. Jako jedny z prvních informovaly o incidentu v USA 17. července americké deníky *Salt Lake Tribune* a *Washington Post*, který o „výtržnostech na mistrovství Jižní Ameriky ve fotbale“ napsal: „Když zápas začal, Uruguayci se pokusili o rychlý útok s cílem dosáhnout branky. Když pokus selhal, diváci vnikli na hřiště, a zápas tím ukončili. Policie se dlouho nemohla s davem vypořádat, protože na hřišti vypukl na třech místech požár, avšak nakonec se jí to podařilo, i když několik osob při tom bylo zraněno.“ Článek také obsahuje místopisnou chybu. V příspěvku se totiž uvádí, že k nepokojům došlo v Montevideu, avšak tento krizový zápas mezi Uruguayí a Argentinou se s určitostí konal na fotbalovém hřišti Gymnasia y Esgrima v Buenos Aires.¹⁰⁰ Tento omyl pak převzaly i další americké lokální deníky.¹⁰¹

Turnaj se však nesl i v duchu sporu mezi výběry Chile a Uruguaye. Za uruguayský národní tým totiž nastoupili dva hráči tmavé pleti – Isabelino Gradín a Juan Delgado. Právě po zápase Uruguaye s Chile, který Uruguayci vyhráli 4:0, se delegáti soupeře obrátili na vedení turnaje s protestem, ve kterém žádali anulování zápasu, protože v něm tito dva hráči nastoupili. Isabelino Gradín, který Chile vstřelil v tomto zápase dva góly byl stejně jako Juan Delgado potomkem otroků. Narodil se v Montevideu a svou kariéru spojil s týmem Peñarol Montevideo. Vynikal zejména svou rychlostí, což potvrzoval i tím, že kromě fotbalu také vrcholově provozoval atletiku, v níž se specializoval na běh na krátké tratě. Delgado naopak pocházel z vnitrozemí, z oblasti Florida. Uruguay byla jedinou zemí své doby, která měla ve svém výběru hráče tmavé pleti, což mnohdy vedlo i k rasistickým urážkám od protihráčů.¹⁰²

99 Tamtéž. s. 44.

100 Cit. *Washington Post*, 17. července, 1916. s. 3.

101 Viz. *Ackley World*, 19. července, 1916. s. 8, *Nevada State Journal*, 17. července, 1916. s. 1 a další deníky.

102 Galeano; *El fútbol al sol y sombra*. s. 42.

Občasné narážky Isabelino Gradína většinou nevyvedly z míry a hráč naopak na fotbalovém hřišti v situacích, kdy nějakým způsobem pokořil svého soupeře rád provokoval. Když například držel míč ve vzduchu a žongloval s ním, křičel na protihráče: „Sundej mi ten hrozen - *Descolgame ese racimo*.“¹⁰³

Gradínův příběh byl natolik neobvyklý, že se stal i námětem peruánskému básníkovi Juanu Parra del Riego, který o něm napsal báseň *Poliritmo dinámico a Gradín, jugador de fútbol*. Jednalo se o zapomenuté verše otisknuté v časopise Calibán v roce 1922. Autor se rozplýval nad jeho pohybem, fotbalovou kreativitou, i technikou a vytvořil jakýsi chvalozpěv na jeho osobu. Kvalita básně však není nikterak oslňující a srovnávání fotbalového míče se zeměkoulí nebo verš, ve kterém Parra del Riego popisuje, že se Gradín vynoří před brankou soupeře jako ponorka, vykouzlí spíše úsměv. Báseň je zajímavá nikoliv svou literární hodnotou, ale díky faktu, že fotbal ve 20. letech zasáhl celou Jižní Ameriku, a že příklad Gradína ukazoval širokým vrstvám, že je možné se stát slavným a uznávaným, a to navzdory svému sociálnímu postavení nebo barvě pleti.¹⁰⁴

Samotní Afričané, a zejména inkorporovaná africká kultura, byli na počátku 20. století již nedílnou součástí Uruguaye i většiny Latinské Ameriky. Příkladem může být uruguayské a argentinské tango, kubánská rumba, portorikánská salsa a plena nebo brazilská samba. Předchůdcem tanga v Uruguayi a Argentině bylo candombe, původně tančené a hrané otroky i svobodnými Afričany v Montevideu.

103 Tamtéž. s. 42.

104 Část básně Juana Parra del Riego *Poliritmo dinámico a Gradín, jugador de fútbol*:

*Y te vi, Gradín
bronze vivo de la múltiple actitud,
zigzagueante espadachín
del golkeeper cazador,
de ese pájaro violento
que le silba a la pelota por el viento
y se va, regresa y cruza con su eléctrico temblor.
¡Flecha, víbora, campana, banderola!
¡Gradín, bala azul y verde! ¡Gradín, globo que se va!
Billarista de esa súbita y vibrante carambola
que se rompe en las cabezas y se enfila más allá...
Y discóbolo volante,
pasas uno...
dos...
tres...cuatro...
siete jugadores...*

Rocca, Pablo; *Literatura y fútbol en el Uruguay, 1899-1990. La polémica, el encuentro*. s. 30-31.

Na začátku 20. století z Argentiny vymizelo, avšak v Uruguayi dlouho zůstávalo nedílnou součástí národní lidové kultury. Od poloviny 19. století byl tento tanec středobodem každoročních karnevalů v Montevideu a od 2. poloviny 19. století byl upravován nejen Uruguayci s africkými kořeny, ale i střední, převážně bílou, vrstvou, která si tuto rytmiickou melodii oblíbila. Je zajímavé, že si Uruguayci zvolili africký rytmus, jako jeden ze symbolů své kultury.¹⁰⁵

Přes zmíněnou inkorporaci do veřejného života a kultury se Uruguayci afrického původu stále obávali postoje většinové společnosti. Proto se zdráhali zachovávat své zvyky, považované za barbarské, a spíše se snažili přijmout evropský model. Například při interview pro blíže nespecifikované uruguayské noviny se jedna žena v roce 1900 svěřila reportérovi, že umí tančit po africkém způsobu, ale stydí se, že se jí budou bílé ženy smát. Přitom bylo otroctví v Uruguayi zrušeno již v roce 1842. Přesto byla hudba jedním z mála zvyků, který přetrval. První afro–uruguayský karneval se konal již na počátku 60. let 19. století. Jedna z nejznámějších skupin se nazývala „*Los Pobres Negros Orientales*“, což upozorňovalo na sociální postavení Afričanů v uruguayské společnosti, jeho vlastní popření a humorné ztvárnění právě při karnevalu.¹⁰⁶ Nezanedbatelná pozice Afričanů v zemi se postupně projevila i ve sportu, do kterého se černoši úspěšně zapojovali. Takovým příkladem byl právě Isabelino Gradín.

Ani život nižších vrstev obyvatelstva evropského původu nebyl jednoduchý. Příkladem budiž popis jedné z italských nemajetných rodin: Manželka pracovala jako prادلena, muž jako přístavní dělník. Měli osm dětí, z nichž bylo nejstarší dceři 15 let a nejstaršímu synovi 14 let. Jedna místnost o velikosti tři krát čtyři metry musela stačit nejen rodině, ale v noci se do ní muselo vejít i 3 kádě na prádlo (špinavé, odmočené a kád' na čisté prádlo), které používala matka – prادلena, takže soukromí zde bylo minimální. Místnost oddělovala jen plátěná zástěna.¹⁰⁷ Zmíněný příklad nebyl extrémním případem špatné sociální situace, ale jednalo se o zcela běžné podmínky z prvních desetiletí 20. století.

I proto se běžný život Uruguayců netočil pouze kolem vlastní práce,

105 Andrews, George Reid; *Remembering Africa, Inventing Uruguay: Sociedades de Negros in Montevideo Carnival, 1865-1930*. In: *Hispanic American Historical Review* 87, s. 693-695.

106 „*Los Pobres Negros Orientales*“ – Chudí černoši od Východního břehu. Tamtéž s. 696-699.

107 Cit. ed. Barrán; Caetano; Porzecanski; *Historias de la vida privada en el Uruguay II*. s. 207.

separace, či sdružování obyvatel jednotlivých čtvrtí. Když se dělník vrátil z továrny, často si vyrazil s kamarády „na roh“, kde měl možnost trávit společné chvíle u fotbalu, tance, rekreace, v kině, u karetních her, jídla a pití, rozličných politických i sociálních debat a dalších aktivit. Jednotlivé čtvrti tak získávaly kolektivního ducha. Sousedé byli mnohdy jako příbuzní a trávili spolu společné chvíle.¹⁰⁸

Zájem o fotbal a obecně o sport znamenal i postupnou proměnu jeho struktury. V roce 1910 vznikla uruguayská fotbalová juniorská liga pro hráče mladší dvanácti let a soutěže pro amatéry. O rok později byla založena *Comisión Nacional de Educación Física*, jejímž cílem bylo propagovat sport. Oblíbenost sportu dokazoval i návrh z roku 1918, v němž mělo Montevideo kandidovat na pořádání Olympijských her v roce 1920. Návrh ale nebyl schválen a pořadatelem tohoto sportovního svátku se staly Antverpy. Naproti tomu v ostatních státech, včetně zbylých dvou účastníků prvního jihoamerického fotbalového šampionátu v roce 1916 Chile a Brazílie, ještě nebyla vlastní úloha sportu plně doceněna a ani fotbal, jako takový, stále nedosahoval technické úrovně ani zázemí, které měl v Argentině nebo Uruguayi. V Chile se centrum fotbalu dlouho nacházelo ve Valparaísu, kde s ním Chilané, podobně jako v oblasti Río de la Plata, přišli do kontaktu prostřednictvím britských námořníků. Brazílie dlouho trpěla faktem, že byla rozštěpena rivalitou Río de Janeiro a São Paula. Díky tomu se zde fotbal na celonárodní úrovni rozvíjel ještě pozvolněji. Až do 30. let například většina klubů neangažovala fotbalisty tmavé pleti, a když toto tabu prolomil tým *Vasco da Gama*, některé riodejaneirské týmy raději vytvořily jinou ligu, aby se s černými fotbalisty nemuseli jejich hráči utkávat. Peru, Paraguay a další státy se do konfrontace na mezinárodní úrovni zapojily až ve 20. letech minulého století.¹⁰⁹

V Uruguayi mimo zmíněné první, druhé a juniorské ligy existovala i liga univerzitní, podnikatelská (zvaná *Bancaria*) nebo dělnická. Kromě oficiálního postoje uruguayské vlády, která záhy pochopila popularitu fotbalu a snažila se jeho prostřednictvím zvýšit svou oblíbenost, je zajímavé sledovat i postoj anarchistických nebo komunistických uskupení.

Upevnila se i první uruguayská liga. V roce 1906 se již v první lize

108 Tamtéž. s. 209.

109 Prats; *La Crónica Celeste*. s. 40-41.

neobjevil jeden ze zakládajících týmů soutěže Albion, poprvé zvítězil tým Wanderers, a ve stejné soutěži se objevily dva týmy Nacionalu, totiž Nacional „A“ a Nacional „B“. O dva roky později se první liga otevřela dalším týmům, rozšířila se na 10 účastníků a zároveň z ní poslední tým sestupoval a nahrazoval jej mistr druhé ligy. Tento systém nebyl vždy jednotný. Například hned v roce 1908 sestoupil poslední tým, ale postoupily 2, v roce 1910 zase sestoupil poslední tým, ale nepostoupil nikdo ze druhé ligy a v roce 1915 sestupovaly poslední dva výběry a postupoval pouze vítěz nižší soutěže. Také počet účastníků kolísal. V daném období byly nejúspěšnějšími uruguayskými fotbalovými kluby Nacional, River Plate, Wanderers a Cricket Club.¹¹⁰

Posledně zmíněný Central Uruguay Railway Cricket Club do domácího šampionátu 1913 již nezasáhl. Do tohoto ročníku vstoupil bez podpory společnosti Central Uruguay Railway a pod novým názvem *Club Atlético Peñarol*. Tým nadále nemohl nastupovat na dosavadním domovském stadionu, a proto nechal vystavět nové hřiště zvané *Las Acacias*, nacházející se v dnešní čtvrti Marconi. Las Acacias bylo pro veřejnost otevřeno v roce 1916 a Peñarol zde nastupoval čtyři následující ročníky. Poslední zápas zde odehrál v lednu roku 1920. Poté se stadion stal tréninkovým hřištěm a klub se o deset let později přestěhoval na *Estadio Centenario*, vybudovaný pro Mistrovství světa ve fotbale v roce 1930. Stadion se nacházel blíže centru města, a tudíž byl dostupnější pro fotbalové fanoušky. Během dvacátých let pak tým hrál na původním hřišti Central Clubu v Pocitos, jež však muselo projít technickou úpravou. O přesun na Estadio Centenario se nejvíce zasloužil tehdejší prezident klubu a politik Julio María Sosa.¹¹¹ Stadion Pocitos je z historického hlediska důležitý jednou významnou událostí. V roce 1930 zde na prvním světovém fotbalovém šampionátu v Montevideu padl v zápase mezi Mexikem a Francií první gól v jeho historii. Vstřelil jej Francouz Lucien Laurent.¹¹²

Atraktivita fotbalu se projevila i v žurnalistice. S rozvojem a oblíbeností denního tisku se zvýšil i zájem jednotlivých deníků o ligovou soutěž, přátelská utkání se zahraničními týmy i reprezentační zápasy. V tomto ohledu se Uruguay nelišila od dalších zemí světa a samozřejmě se vliv tisku projevil i na národním

110 Luzuriaga; *El Football de Novecientos*. s. 279-281.

111 Prats; *Montevideo. La ciudad del fútbol*. s. 57-62.

112 Etchandy; *Memorias de la pelota*. s. 24.

cítění Uruguayců. Ti, více či méně ovlivnění tiskem, oslavovali i osočovali své týmy tak, jak to známe i u nás. V záplavě výsledků a komentářů však ční příběh z roku 1918, který otrásl uruguayskou veřejností. Na jaře tohoto roku spáchal tehdejší hráč Nacionalu Abdón Porte sebevraždu přímo na hřišti. Od roku 1911 byl Porte stabilním členem mužstva až do roku 1918, kdy vypadl z hlavního týmu. Přitom se jednalo o účastníka mistrovství Jižní Ameriky v roce 1917, kde byl členem širšího kádru. Kariérní propad pro něj byl natolik depresivní, že se rozhodl ukončit svůj život. Celá situace byla ještě umocněná faktem, že svůj úmysl nedal nikomu znát a učinil tak navzdory plánované svatbě se svou snoubenkou. Příběh popsal o dva měsíce později v již neexistujícím buenosaireském časopisu Atlantida Horacio Quiroga. Ten zde kuriózně zaměnil oběť za jeho spoluhráče – Juana Poltiho. Porte se měl onu noc sejít s přítelkyní, se spoluhráči a kolem půlnoci byl naposledy viděn, jak nastupuje do noční tramvaje. Jeho tělo pak bylo nalezeno následujícího rána na hřišti v Parque Central. V ruce svíral dopis adresovaný prezidentovi klubu, ve kterém přál týmu slávu a vítězství, a doslova zde praví že „*daruje krev za všechny své kolegy*.“ Podobným způsobem se později rozhodl ukončit svůj život i jeden fotbalista buenosaireského týmu *Boca Juniors*. Událost se stala smutnou a nedílnou součástí historie fotbalového klubu Nacional Montevideo.¹¹³

113 Úryvek z článku Horacia Quirogy – Juan Polti, halfback v knize *Su majestad el fútbol*:

[...] una noche el half-back salió contento de casa de su novia, porque había logrado convencer a todos de que debía casarse el 3 del mes entrante, y no otro día. El 3 cumplía años ella, - y se acabó. Así fueron informados los muchachos esa misma noche en el club, por donde pasó Polti hacia medianoche. Estuvo alegre y decididor como siempre. Estuvo un cuarto de hora y después de confrontar, reloj en mano, la hora del último tranvía a la Unión, salió. Esto es lo que se sabe de esta noche. Pero esa madrugada fue hallado el cuerpo del half-back acostado en la cancha, con el lado izquierdo del saco un poco levantado, y la mano derecha oculta bajo el saco. En la mano izquierda apretaba un papel, donde se leía: „Querido doctor y presidente. Le recomiendo a mi vieja y a mi novia. Usted sabe, mi querido doctor, por qué hago esto. Viva el club Nacional! [...] Que siempre esté adelante, el club para nosotros anhelo, yo doy mi sangre por todos mis compañeros. Ahora y siempre el club gigante, Viva el club Nacional!

ed. Galeano, Eduardo; *Su majestad el fútbol*. s. 41-44, Galeano; *El fútbol al sol y sombra*. s. 46 a Etchandy; *Memorias de la pelota*. s. 20-21.

Mezinárodní úspěchy uruguayské fotbalové reprezentace v letech 1920–1930

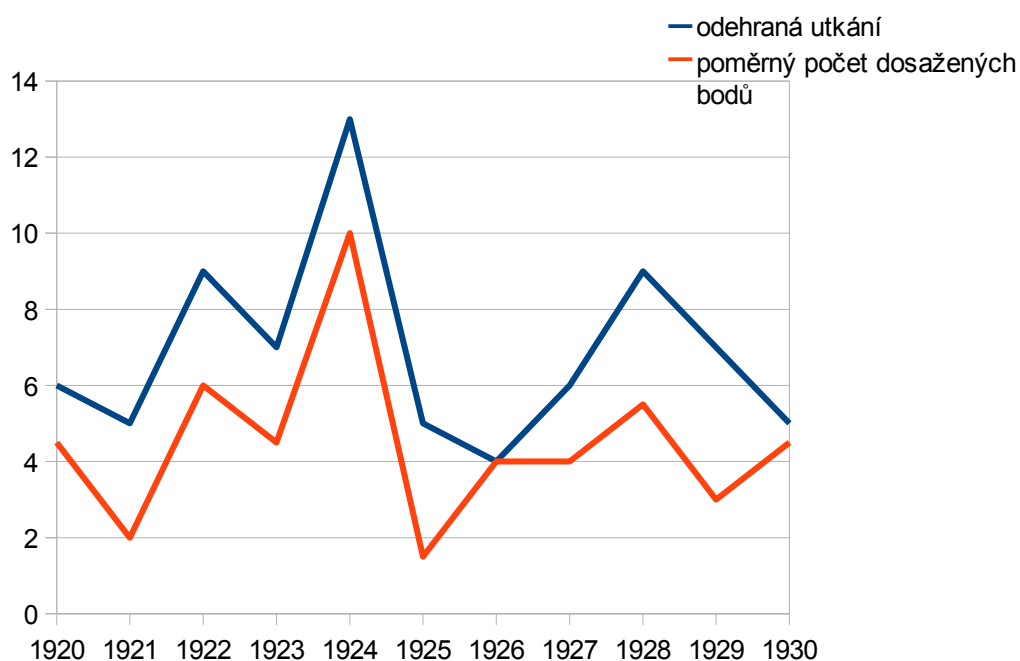
Dvacet let intenzivního vývoje a konsolidace uruguayského fotbalu se plně projevilo ve 20. letech dvacátého století. Toto období je právem považováno za nejúspěšnější v celé historii. Uruguayští fotbalisté reprezentovali v tomto období svou zemi na Olympijských hrách v Paříži v roce 1924 a v Amsterdamu o čtyři roky později, na Copa América v letech 1920–1927 a 1929, a na fotbalovém mistrovství světa v Uruguayi v roce 1930. Jejich úspěchy byly jedinečné. Uruguayci se v tomto období stali dvojnásobnými olympijskými vítězi, mistry světa a čtyřnásobnými vítězi mistrovství Jižní Ameriky. Do daného výčtu pak můžeme přičíst i úspěchy na Copa Lipton a Copa Newton, popřípadě na dalších turnajích a v přátelských zápasech. Reprezentace se stala synonymem úspěchu a mnohým uruguayským fotbalistům se dostalo i mezinárodního docenění. V domovské zemi byla jejich oblíbenost vysoká a národ intenzivně prožíval všechny úspěchy i neúspěchy svých oblíbenců.

Vzhledem k amatérskému statutu hráčů je zajímavá i porce utkání, které reprezentace sehrála. V období od 1. 1. 1920 do 31. 12. 1930 odehrála reprezentace celkem 76 zápasů. Zvítězila ve 42 případech, remizovala patnáctkrát a prohrála pouhých 19 zápasů. Během daného období vstřelila 152 branek, což činí průměr přesně dvě branky na zápas. Nejvyšší vítězství si připsala proti výběru Bolívie, který v listopadu 1927 deklasovala 9:0. K nejslavnějším vítězstvím pak samozřejmě patřil finálový triumf nad Švýcarskem na Olympijských hrách v Paříži 1924 v poměru 3:0, druhé olympijské zlato vybojované po výhře nad Argentinou 2:1 nebo vítězství nad stejným soupeřem v poměru 4:2 na prvním fotbalovém mistrovství světa. Všechny tyto a mnohé další úspěchy se vryly do povědomí obyvatel Uruguaye a stoupl i zájem o uruguayské fotbalisty celosvětově. Příkladem budiž turné fotbalistů Nacionalu Montevideo po Evropě v roce 1925.¹¹⁴

114 Zdroj: Prats; *La Crónica Celeste*. s. 285-294.

Při pohledu na Graf 5 můžeme sledovat poměrnou úspěšnost Uruguayců v období mezi roky 1920–1930. Největší porci zápasů v daném období obstaraly souboje v rámci mistrovství Jižní Ameriky – Copa América. Celkem se jednalo o 25 zápasů. Následovala přátelská utkání a střetnutí s Argentinou v rámci Copa Lipton a Copa Newton. Nejlepší bilanci měli Uruguayci na Olympijských hrách, kde sehráli 10 zápasů a v žádném z nich neprohráli. Úspěšnost byla také vysoká. Pasivní bilanci měla uruguayská fotbalová reprezentace pouze v letech 1921, 1925 a 1929. Tým navíc jen dvakrát prohrál o více než dvě branky. V roce 1926 vyhrál uruguayský výběr všechna svá střetnutí, v roce 1930 pak v pěti zápasech čtyřikrát vyhrál a jednou remizoval.¹¹⁵

Úspěšnost uruguayské fotbalové reprezentace v letech 1920–1930

Graf 5: Počet dosažených bodů je vzhledem k odehraným zápasům počítán šachovým způsobem: výhra 1 bod, remíza 0,5 bodu, prohra 0 bodů. Zdroj: Prats, La Crónica Celeste. s. 284-295.

¹¹⁵ Tamtéž. s. 284-295.

Pokud zůstaneme u statistik, ročně reprezentace odehrála více než sedm zápasů, což vzhledem k hrané ligoové soutěži a amatérskému statutu hráčů jistě nebyl zanedbatelný počin. Kromě domácích zápasů totiž reprezentanti museli cestovat do sousední Argentiny, Brazílie, Chile, Paraguaye a dalších států. Zcela neobvyklé pak bylo cestování na olympijské turnaje do Paříže a Amsterdamu, kterým se mimoevropské státy vysloveně vyhýbaly. V roce 1924 se dokonce turnaje zúčastnili spolu se Spojenými státy americkými, jako jediní zástupci jiného, než evropského kontinentu. O čtyři roky později v Amsterdamu pak příkladu Uruguaye následovala Argentina, Chile, Mexiko a africký Egypt.¹¹⁶

Jak již bylo zmíněno, velkým impulsem se pro Uruguayce stalo vítězství fotbalového týmu na Olympijských hrách v Paříži v roce 1924. Aby se turnaje mohl fotbalový výběr zúčastnit, musel nejprve vstoupit do mezinárodní fotbalové federace FIFA, což se mu podařilo o rok dříve, v roce 1923. Novátorství a odvahu členů uruguayské fotbalové asociace utvrzoval fakt, že v roce 1924 byla Uruguay jednou ze tří zemí Jižní Ameriky, které se ve FIFA nacházely. Po tomto kroku již nic nebránilo, přihlásit se na turnaj. Kromě fotbalového týmu se uruguayský olympijský tým skládal i z pěti boxerů a stejného počtu sportovců, specializovaných na šerm. Olympijské hry v Paříži byly první, na kterých se Uruguay objevila.¹¹⁷

Uruguayská fotbalová asociace zaplatila hráčům palubní lístky a tým, přestože turnaj začínal na konci května, vyplul v březnu z Montevedia. Do Evropy připlul na začátku dubna a před turnajem se tým utkal v neoficiálních duelech se španělskými týmy z Viga, Bilbaa, San Sebastianu, La Coruni, Madridu a na závěr i se španělskou reprezentací. Ve všech zápasech si Uruguayci vedli více než dobře. Měsíc příprav pomohl týmu zvyknout si na evropský způsob hry, plně se aklimatizovat a důkladně se připravit.¹¹⁸

V Paříži se tým setkal s prvními komplikacemi, když se zjistilo, že olympijská vesnice byla vlastně klasickým hotelem, kde se platilo za ubytování. Z finančních důvodů se tedy zástupci týmu rozhodli, že se ubytují soukromě poblíž olympijského stadionu. Zatímco proti všem předpokladům vypadly týmy

116 Zdroj: www.fifa.com

117 Kromě Uruguaye vstoupila do FIFA ještě Brazílie a Argentina. Později se k nim přidalo ještě Chile a Paraguay. Lombardo, Ricardo; *Donde se cuentan proezas. Fútbol uruguayo – 1920/1930*. s. 19-23 a 107.

118 Tamtéž. s. 42-55.

Československa a Švédsko, Uruguay nejprve hladce přešla přes Jugoslávii, kterou zdolala 7:0, následně si poradila se Spojenými státy americkými 3:0, ve čtvrtfinále pokořila domácí Francii 5:1, v semifinále otočila duel s Nizozemskem na 2:1 a konečně ve finále, hraném na Stade Olympique Colombes porazila 9. června 1924 Švýcarsko v poměru 3:0 a stala se olympijským vítězem. V uruguayském dresu zářili útočníci Cea, Petrone, Scarone nebo Romano, kteří vstřelili velkou část gólů svého týmu, a většina domácích fanoušků žasla nad suverenitou jihoamerického šampiona, který v celém turnaji obdržel pouze 2 góly. Finálový zápas na stadionu Colombes sledovalo 60 000 diváků, nejdražší lístky stály 50 franků, nejlevnější, do druhého patra 4 franky. Zájem byl však daleko větší, před branami stadionu zůstalo podle odhadů dalších 8 – 10 000 lidí. Utkání řídil francouzský rozhodčí Slawick.¹¹⁹

Po ukončení her se dostalo individuálního ocenění uruguayskému obránci José Leandro Andrademu, který se umístil v anketě časopisu Sportman o nejlepšího sportovce roku 1924 na 16. místě, jako první fotbalista. Anketu tehdy vyhrál finský vytrvalecký běžec Paavo Nurmi. Andrade byl kromě svých sportovních kvalit zajímavý i z jiného hlediska. Jednalo se po Gradínovi nebo Delgadovi o dalšího z řady hráčů tmavé pleti, kteří v uruguayské reprezentaci nastoupili. „Černý zázrak“, jak zněla jeho přezdívka, se těšil během turnaje velké popularitě a jednalo se o jednoho z prvních černých fotbalistů, který hrál fotbal na evropské půdě na vrcholové úrovni. Andrade nastupoval v uruguayských týmech Misiones, Bella Vista, Nacional a Peñarol. Byl nedílnou součástí uruguayského národního týmu po celou dekádu a populární byl nejen na fotbalovém trávníku, ale i mimo něj. Ocenila jej i FIFA, která zařadila Andradeho do fotbalové síně slávy.¹²⁰

Po vítězství na Olympijských hrách v Paříži v roce 1924 bylo celé Montevideo v ulicích a slavilo. Přesto se našly negativní hlasy. Například komunisté kvitovali tuto událost s pohoršením. Oslavy hanlivě označovali za „maškarádu, nezdvořilou zábavu a kolektivní pijatiku.“ Právě opilství jimi bylo považováno za největší nebezpečí pro společnost. Přesto byla popularita fotbalu v

119 Uruguayský tým nastoupil do finálového utkání v sestavě: Andrés Mazali, José Nasazzi, Pedro Arispe, José Leandro Andrade, José Vidal, Alfredo Ghierra, Santos Urdinarán, Héctor Scarone, Pedro Petrone, Pedro Cea, Angel Romano. Góly vstřelili Petrone, Cea a Romano. Prats; *La Crónica Celeste*. s. 56-58 a Lombardo; *Futbol uruguayo – 1920/1930*. s. 85-90.

120 Etchandy; *Memorias de la pelota*. s. 31-34.

prvních dekádách 20. století něčím mimořádným. Obyvatelé Uruguaye se obraceli nejen na své oblíbené hráče, ale i na kluby. Už se nejednalo pouze o bratrství v rámci čtvrtí, či politického smýšlení. Největší sportovní kluby totiž sdružovaly ty nejširší masy obyvatelstva. A když už zde byla rivalita, jako například u fanoušků Nacionalu Montevideo a Atlético Peñarol, tito se stejně v drtivé většině případů spojili, aby společně fandili národnímu výběru.¹²¹

Negativní postoj k fotbalu se objevil i u dalších politických uskupení. Kromě komunistů projevovali svůj nesouhlas i socialisté nebo anarchisté. Socialisté například několik měsíců po vítězství uruguayského národního týmu na Olympijských hrách v Paříži uspořádali přednášku: „Nemoci myšlení: náboženství, politika, sport. Bůh, Batlle a Andrade.“ Také anarchisté fotbal, stejně jako karneval odmítali. Jak citoval anarchistický deník *La Batalla* v roce 1917, „fotbalu je plný civilní život obyvatelstva. Jedná se o kolektivní mánii, či epidemii [...] muži, ženy, staří i mladí, bohatí i chudí mluví jen o fotbalu ať už doma, v kavárně, v divadle nebo na ulici, či v kanceláři. Je to něco ošklivého a nepřátelského. Zejména když se vezme v potaz, kdo jsou hlavní držitelé tohoto trendu: stát a buržoazie, která zneužívá ignorace a hlouposti lidu.“¹²²

Oslavy titulu byly opravdu okázalé. Vláda vyhlásila po triumfu fotbalového výběru celostátní prázdniny a hráči byli kromě menších darů oceněni například i tím, že uruguayská pošta nechala tisknout známky tří různých cen s nápisem „*Uruguay Campeón de Football*“.¹²³

Jak již bylo výše zmíněno, všichni nesdíleli radost a pýchu Uruguayců. O jejich úspěchu se samozřejmě mluvilo v Evropě, pro kterou byl triumf Jihoameričanů mírným šokem. O úspěchu se hovořilo ve sportovních denících *La Gazzetta Dello Sport*, *Sporting de Paris*, *Echo Des Sports* a mnohých dalších. Z dostupných zdrojů je také zajímavé sledovat ohlasy v amerických periodikách. Ty, přestože se olympijského fotbalového turnaje účastnil i výběr Spojených států amerických, nekladly uruguayskému vítězství velkou váhu. Například *Washington Democrat* z 10. června 1924 se omezil pouze na krátkou zprávu o vítězství Uruguayců nad Švýcarskem 3:0, chybí zde i střelci gólů. Naopak zde autor článku

121 ed. Barrán; Caetano; Porzecanski; *Historias de la vida privada en el Uruguay II.* s. 223-224.

122 V přednášce socialistů z roku 1924 reprezentoval náboženství Bůh, politiku José Batlle y Ordoñez a sport již zmiňovaný fotbalista José Leandro Andrade. Cit. Tamtéž. s. 221-222.

123 Uruguay Olympijský šampión. Pozn. V. Š. Mason; *Football in South America.* s. 32.

upozorňuje na fakt, že zde zlatou medaili získal také americký rugbyový výběr. S téměř totožnou zprávou pak ve stejný den přišel i *Morning Herald*. Daleko podrobněji reagoval český tisk, který přišel 10. června s informací o vítězství Uruguaye na olympijském turnaji a v následujících dnech i s podrobnou reportáží.¹²⁴

Uruguayský tým se stal po roce 1924 velice populární a každý chtěl s novými olympijskými šampiony změřit své síly. Velký zájem byl zejména v sousední Argentině, se kterou byl v listopadu tohoto roku uspořádán přátelský zápas. Obrovský zájem diváků několikrát překročil kapacitu stadionu. Argentinci cítili velké zadostiučinění, když Uruguay porazili 2:1. Už i z toho důvodu, že se turnaje v Paříži nemohli zúčastnit.¹²⁵

O rok později, v roce 1925 se vydal reprezentovat Uruguay a jihoamerický fotbal do Evropy klub Nacional Montevideo. Ten strávil na turné po Evropě více než 6 měsíců. Z Montevidea tým vyplul v únoru a vrátil se v srpnu 1925. Odehrál celkem 38 zápasů, ve kterých prohrál pouze pětkrát. Vstřelil 130 branek, což činí průměr 3,4 branky na zápas a za 159 dní navštívil 23 různých měst a 9 států. Zájem o uruguayský tým byl obrovský. Každý zápas sledovalo okolo 20 000 diváků a Nacional hrál zápas v průměru každý čtvrtý den, což byl vzhledem ke komplikovanosti dopravy v polovině 20. let 20. století úctyhodný počín.¹²⁶

Nacional zažíval v uplynulém desetiletí jedno z nejúspěšnějších období své existence. Od roku 1915 se stal osmkrát vítězem uruguayské ligy a hráči jeho týmu byli nedílnou součástí reprezentace. Původně vycestovalo 24 hráčů, včetně dvou brankářů, ke kterým se později připojilo dalších 5 hráčů. Ti sice nehráli za Nacional, ale jednalo se o mediálně známé a kvalitní fotbalisty, kteří byli Nacionalu na toto turné ze svých klubů zapůjčeni. Mimo jiné se jednalo o dva obránce a jednoho útočníka olympijského výběru z Paříže – José Nasazziho, Alfreda Ghierra a Pedra Cea. Výběr Nacionalu také zahrnoval olympijské vítěze. Byli to brankář Mazali, obránci Andrade, Arispe a Zibechi a útočníci Petrone, Romano, Héctor Scarone a Santos Urdinarán. Tým se samozřejmě neskládal pouze z hráčů, doprovázeli jej i zastupitelé klubu, delegát, lékař, masér, a tři

124 Více Lombardo; *Futbol uruguayo – 1920/1930* . s. 93-96, Washington Democrat, 10. června, 1924, s. 2, Morning Herald, 10. června, 1924, s. 9, Národní Listy, 10. června, 1924, s. 5.

125 Etchandy; *Memorias de la Pelota*. s. 34.

126 Mason; *Football in South America*. s. 32.

novináři včetně fotografa.¹²⁷

Dvacetiletý Pedro Petrone se zúčastnil jen části turné, protože se v 9. utkání proti výběru Katalánska zranil a musel se vrátit zpět do Montevidea. Do té doby byl jasně nejlepším střelcem týmu, v sedmi zápasech skóroval patnáctkrát a ve dvou utkáních dokonce vstřelil pět branek. Ve zmíněném zápase se vážně zranil, a ač se ještě pokusil zasáhnout do hry, jeho zdravotní stav mu to nedovolil. Došlo k fraktuře menisku levého kolena, které bylo později v Montevideu operováno. Údajně se jednalo o první operaci menisku, kterou v zemi sportovec podstoupil. Přestože rekonvalescence byla dlouhá a Petrone se musel bez fotbalu obejít jeden rok, hráč měl nakonec štěstí, operace proběhla úspěšně a kariéra fotbalisty Nacionalu nadále pokračovala.¹²⁸

Jak již bylo výše zmíněno, tým Nacionalu sehrál přátelská utkání ve Francii, Španělsku, Itálii, Nizozemí, Belgii, Švýcarsku, Rakousku, Portugalsku, a také v Československu. Zde si v zápase proti Spartě Praha připsal jednu z pěti porážek. Jednalo se o 17. zápas výběru, který o čtyři dny dříve deklasoval shodou okolností také Spartu, tentokrát však Rotterdam. Domáci na Letné před návštěvou čítající 30 000 diváků zvítězili 1:0. Národní Listy informovaly o zaslouženém vítězství Spartaňanů, jež autor článku květnatě popisoval: „*Uvážíme-li, že ve 14 zápasech svého turné jen jednou hráli nerozhodně a jednou byli poraženi (FC Barcelonou 2:1) a to ještě po surové hře Španělů, po které byl zraněn Petrone, nejlepší útočník Uruguayců, pak včerejší vítězství Sparty jest skvělým vysvědčením a dokladem toho, že u nás se ještě také dovede dobře hrát, a přes některé poslední neúspěchy že není třeba lámati hůl a býti pessimistou... O 18.15 vbíhají do hřiště hosté, vítání velkým potleskem, nesouce vlajku československou, uruguajskou a svojí klubovou: staví se proti tribuně a provolávají svůj pozdrav se zdviženou rukou; totéž opakují na všech stranách hřiště. Toto captatio benevolentiae jest originelní a jistě dobrou americkou reklamou, a osvědčilo se také včera u našeho obecnstva.*“ Podrobný článek rozebíral nejen samotné utkání, ale i jednotlivé uruguayské hráče. Slova chvály směřoval zejména na Leandra Andradeho a Diega Carrerase, a pak samozřejmě na spartaňské hráče. Zajímavostí zápasu bylo, že byl pět minut před vypršením normální hrací doby ukončen pro tmu.¹²⁹

127 Giovannini, Eduardo; *La gira de Nacional por Europa en 1925*. s. 15-22.

128 Lombardo; *Futbol uruguayo – 1920/1930*. s. 128-130 a Etchandy; *Memorias de la Pelota*. s. 37.

129 Giovannini; *La gira de Nacional por Europa en 1925*. s. 73-79 a cit. Národní Listy, 15.

Zápas proti pražské Spartě byl jedním z mála, který montevidejský Nacional prohrál, a dokonce v něm nevstřelil gól. Celkem odehrál tým 15 zápasů ve Španělsku, 8 ve Francii, 4 v Rakousku, po třech utkáních si připsal v Belgii a v Portugalsku, 2 zápasy ve Švýcarsku a jeden zápas v Nizozemí, Československu a Itálii. Nejpočetnější divácká kulisa se na jeho zápas sešla v červnu 1925 ve Vídni, kde utkání údajně shlédlo 70 000 lidí. Nejvyšší vítězství si připsali proti španělskému Manacorui na Mallorce, kde zvítězili 13:2. Celkově se turné setkala s kladnými ohlasy, což přimělo vedení klubu realizovat o dva roky později podobnou cestu.¹³⁰

V roce 1927 se tedy Nacional znovu vydal na turné, tentokrát se však centrem jeho zájmu staly Spojené státy americké, Mexiko a Kuba. Zde od března do července odehrál 22 zápasů, z nichž zvítězil v 16 případech. Zajímavostí bylo, že tři utkání vůbec nebyla dohrána.¹³¹

O nedohraném utkání s Bostonem z 19. dubna informoval o den později americký Salt Lake Tribune. Vše prý začalo potyčkou přímo na hřišti, kdy měl nejspíše Héctor Scarone (Salt Lake Tribune uvádí zkomolené jméno Schorone) udeřit domácího obránce, načež se měla strhnout potyčka, do které se zapojili i přihlížející diváci. Dva hráči Bostonu byli ze hřiště odneseni v bezvědomí a lehké zranění utrpěly i dvě diváčky. Obecenstvo bylo tak rozvášněné, že uruguayský tým střežila u šaten policie a musel být vytvořen speciální kordon, aby ochránil hráče Nacionalu cestou k autobusu. Tato událost však Nacional neodradila a tým nadále pokračoval v turné. K roztržce došlo však již v předchozím utkání v Newarku, po kterém musel se samotnými hráči jednat uruguayský generální konzul v New Yorku. Díky rozdílnosti amerických pravidel cítili hráči Nacionalu od rozhodčího křivdu. Zápas Uruguayci neunesli. Po nařízeném pokutovém kopu proti nim hrozili odchodem ze hřiště a jeden z nich dokonce strčil do rozhodčího. Přestože se do výtržností v Newarku mělo zapojit kolem 500 osob, zranění byli pouze tři diváci a nikdo nakonec nebyl zatčen.¹³²

Samotný příjezd uruguayského týmu byl hojně diskutován. Informoval o něm taktéž Salt Lake Tribune o pět týdnů dříve, 13. března. Periodikum trochu

května, 1925, s. 4.

130 Tamtéž. s. 135-139.

131 Tamtéž. s. 140.

132 Salt Lake Tribune, 20. dubna, 1927, s. 14.

zmateně popisovalo úspěchy národního týmu a zaměnilo je s úspěchy Nacionalu Montevideo. Jinak však článek důkladně popisuje turné Nacionalu v roce 1925, Olympijské hry v Paříži a zval americké diváky k shlédnutí tohoto týmu. Nepřesnosti autora článku byly sice hrubé, avšak ukazovaly, že americký tisk si byl vědom exkluzivity této události a snažil se zajistit montevidejskému Nacionalu příslušnou publicitu.¹³³

Také další uruguayské týmy podnikly ve 20. letech zahraniční turné. Jednalo se o tým *Universal*, který odehrál v roce 1920 pět zápasů v Paraguayi, *Uruguay Onward*, jež v roce 1924 podnikla zápasové turné po Brazílii, *Belgrano*, které podobně jako *Universal* cestovalo v roce 1924 na čtyřzápasovou šňůru do Paraguaye, tým *Rampla Juniors*, jež o pět let později v 27 utkáních navštívil Brazílii i Evropu a *Bella Vista*, která uspořádala turné po Jižní a Severní Americe. Svou exhibici po Evropě absolvoval i největší ligový konkurent Nacionalu – *Atlético Peñarol*, jež v 19 zápasech sedmkrát vyhrál, přičemž navštívil Španělsko, Francii, Švýcarsko, Československo, Rakousko a Německo.¹³⁴

V Československu se *Peñarol*, podobně jako *Nacional*, střetl s pražskou Spartou. Jak popisovaly Národní Listy, jednalo se o utkání, které Spartané podcenili, a soupeř byl daleko lepší. Chválili hráče hostů pro jejich rychlost, smysl pro fair play a hru hlavou. Zejména pak Ruoffa, Silvu a Anselma. Hlavní nevýhodou *Peñarolu* byla dle Národních Listů slabá koncovka, která rozhodla i jejich pražský zápas. Spartané, kteří se úspěšně ubránili počátečnímu tlaku hostů, vstřelili sedm minut před koncem hry jediný gól utkání. To shlédlo 12 000 diváků, kteří prý sportovně vyprovodili hosty okázalým potleskem. Jednalo se v krátké době již o druhé střetnutí Sparty Praha s uruguayským fotbalovým týmem. Obě utkání Pražané vyhráli a i v uruguayské sportovní literatuře se o nich mluví s respektem.¹³⁵

Kromě uruguayských týmů se podobným směrem snažily ubírat i další jihoamerické kluby. Nejznámější byla v tomto ohledu argentinská *Boca Juniors*, jež v 1925 absolvovala 13 zápasů ve Španělsku, 5 v Německu a jeden ve Francii. Prvním brazilským týmem, který se překročil Atlantský oceán byl *Club Atlético*

133 Salt Lake Tribune, 13. března, 1927, s. 20 a Bridgeport Telegram, 28. března, 1927, s. 18.

134 Giovannini; *La gira de Nacional por Europa en 1925*. s. 141-142.

135 Národní Listy, 9. května, 1927, s. 4. O utkáních Spartou Praha více viz. Giovannini; *La gira de Nacional por Europa en 1925* nebo Alvarez, Luciano; *Historia de Peñarol*.

Paulistano, jež odehrál většinu svých utkání ve Francii.¹³⁶ Za *Paulistano* nastupoval další slavný hráč tmavé pleti – Arthur Friedenreich. Jednalo se o brazilského mulata, který byl synem Němce a černé pradleny. Přestože není tak známý, jednalo se o prvního brazilského hráče tmavé pleti, který hrál nejvyšší domácí soutěž a dle fotbalových statistiků dal ve své kariéře více gólů než Pelé.¹³⁷

Uruguay si v období od roku 1924 do roku 1927 udělala mezi sportovními kruhy velké jméno a všichni očekávali, jak si povede na Olympijských hrách v Amsterdamu v roce 1928. Na nich museli mít hráči stále statut amatéra, což působilo některým evropským týmům komplikace. Největší měl reprezentační výběr Španělska, v jehož středu se profesionální hráči nacházeli, a na turnaji v Amsterdamu tedy nemohli nastoupit.¹³⁸

Neústupnost FIFA a Olympijského výboru již dříve způsobila, že turnaj v Amsterdamu ignorovaly Britské ostrovy, kde se hrála profesionální liga. Turnaje se nakonec nezúčastnily ani další výběry, včetně Československa, Švédska, či Maďarska, takže se zde nakonec objevilo 17 reprezentačních družstev. Hrál se předkolo mezi Portugalskem a Chile, a poté již zbylých 16 účastníků pokračovalo vyřazovacím způsobem. Uruguay, která podobně jako v roce 1924 v Paříži sestavila svůj tým především z hráčů Nacionalu a Peñarolu procházela turnajem opět bez zaváhání. Její hráči již byli zkušenější, většina z nich za sebou měla již zmíněná turné po Evropě, takže jim evropský fotbal nedělal problém. V prvním kole vyřadila „*Selección Celeste*“ domácí Nizozemsko 2:0, ve čtvrtfinále vyřadila i díky hattricku Petroneho Německo 4:1, v semifinále svedla bitvu s Itálií, kterou porazila těsně 3:2, a konečně ve finále vyzvala svého největšího rivala Argentinu. Ta procházela turnajem daleko jednodušeji a ve třech předcházejících zápasech vstřelila 23 branek. Nejlepším střelcem Argentinců byl hráč Bokys Juniors, Domingo Tarasconi, jež vstřelil 9 gólů.¹³⁹

V dosavadní historii se Uruguay s Argentinou střetly 78 krát, přičemž Uruguay si připsala 27 výher, 32 výher měla Argentina a 19 zápasů skončilo remízou. Na argentinské půdě se odehrálo 38 zápasů a 35 zápasů hostilo Montevideo. Pětkrát se tyto týmy utkaly na neutrálních hřištích (4x v Brazílii a

136 Mason; *Football in South America*. s. 32-33.

137 Galeano; *El fútbol al sol y sombra*. s. 47.

138 Fielpeña; *Los 60 partidos de la Selección Española de Fútbol 1920 -1941*. s. 93.

139 Zdroj: <http://www.rsssf.com/tableso/ol1928f-det.html> a Lombardo; *Fútbol uruguayo – 1920/1930*. s. 145.

jednou v Chile) a nyní, v Amsterdamu, se měly oba výběry střetnout znovu.¹⁴⁰

Finále proti sobě postavilo dva celky, které se velmi dobře znaly a nemohly se ničím příliš překvapit. Pro evropské diváky se jednalo o vysoce atraktivní utkání, protože oba týmy příliš nebyli zvyklí vídat na evropských trávnících. Více se přece jen věřilo argentinskému výběru, který své soupeře v dosavadním průběhu turnaje hladce přehrával, zatímco Uruguay za sebou měla vydržená vítězství proti Nizozemí a Itálii, a tisk měl tendence srovnávat tým z roku 1928 s olympijskými vítězi z Paříže. Desátého června 1928 tedy Olympijský stadion v Amsterdamu napjatě očekával, kdo se stane příštím olympijským vítězem. Zápas, který splnil všechna očekávání, skončil i po prodloužení remízou 1:1. Protože se v té době ještě v případě smírného výsledku nekopaly pokutové kopy, zápas se musel o tři dny později opakovat.¹⁴¹

Trináctého června tedy nastoupily oba jihoamerické celky podruhé. Zápas vedl stejný rozhodčí, Nizozemec Mutters, a tentokrát se již rozhodlo v základní hrací době. Oproti prvnímu duelu nastoupil do zápasu Héctor Scarone, který ve druhém poločase strhl vedení na stranu Uruguayců a zápas skončil jejich výhrou 2:1. Národní fotbalový tým Uruguaye dokázal obhájit zlatou olympijskou medaili a opět rozpoutal vlnu nadšení v celé zemi.¹⁴²

Již jsem zmínil, že některé zájmové skupiny na tyto úspěchy nahlížely negativně. Na konci 20. let fotbal pronikal stále hlouběji do povědomí a nepopíratelné úspěchy národního výběru obyvatelstvo naplňovaly hrdostí, takže o něm anarchisté a socialisté mluvili smířlivěji. Návrat z vítězných olympijských her v Amsterdamu v roce 1928 znamenal, že anarchistický tisk událost komentoval odměřeně. Nebyl polichocen ani nepropukal slepému nadšení. Uváděl, že „nesouhlasí s politiky, tiskem, patrioty ani obchodníky, kteří v zaslepenosti nevidí pro fotbal opravdové problémy státu a při sledování fotbalového zápasu zapomínají na opravdové problémy země.“¹⁴³

Odlišně reagovali na sport komunisté. Přes počáteční averzi k fotbalu, jako ke hře buržoazie se s postupem času pokusili fotbal s vhodným politickým

140 Fielpeña; *Los 60 partidos de la Selección Española de Fútbol 1920 -1941*. s. 101-102.

141 Branku Uruguaye vstřelil v prvním finále Pedro Petrone a základní sestava Uruguayců sestávala ze sedmi hráčů, kteří nastoupili ve finále v Paříži 1924. Lombardo; *Fútbol uruguayo – 1920/1930*. s. 170-173.

142 Prats; *La Crónica Celeste*. s. 292.

143 Cit. ed. Barrán; Caetano; Porzecanski; *Historias de la vida privada en el Uruguay II*. s. 222.

pozadím inkorporovat do svých řad. Komunisté tak fotbal na rozdíl od anarchistů prvoplánově neodsoudili, ale zpolitizovali jej, jako prostředek pro boj proti imperialismu. Již v červenci 1921 byla na popud mladých uruguayských komunistů založena *Federación Roja del Deporte*, sdružující podobně smýšlející sportovní kluby. Příkladem byl *Club Atlético Leningrado*, jenž ve svých stanovách poukazoval na to, že se jedná o „čistě dělnický klub rozvíjející fyzickou zdatnost a politickou vzdělanost pracujících, utlačované třídy.“ Ve *Federación Roja del Deporte* se nacházely i další sdružení, jejichž názvy se od *Atlético Leningrado* moc nelišily. V roce 1924 jich již existovalo poměrně velké množství. Pro lepší představu tato sdružení přejímala názvy, spojená s komunistickým učením, například *La Comuna*, *Soviet*, *Carlos Liebknecht*¹⁴⁴, *Hacia la igualdad*, *Alba Roja* a další. Zanedlouho poté vznikly i další kluby jako *Deportivo Volga*, *Guardia Roja*, *Ideales del Porvenir*, *Moscú* a mnohé další. Týmy se nezabývaly pouze fotbalem, ale pořádaly se i soutěže v cyklistice, boxu, volejbale nebo gymnastice.¹⁴⁵

Negativní ohlasy na vítězství Uruguayců v Amsterdamu však nepředčily ty kladné. Touto událostí žil doslova celý svět. Například *Salt Lake Tribune*, *Galveston Daily News* a další americké deníky oznamovaly zprávu o novém olympijském vítězi již 14. června, jamajský deník *Kingston Gleaner* o den později. Krátký článek z jamajského deníku má pouze informativní charakter. *Galveston Daily News* i *Salt Lake Tribune* přiznávaly, že jej přejaly od jiného deníku. Proto se zprávy velmi podobají. Zmíněná periodika se shodovala na tom, že k vítězství Uruguayi velice pomohl brankář Mazali, jenž dle deníků „zlikvidoval množství zdánlivě neřešitelných situací.“ Další zajímavostí bylo označení „*Uruguay's fighting soccer team*“, jež možná souviselo s turné Nacionalu Montevideo po Spojených státech amerických v roce 1927, které neslavně proslulo potyčkami, které se zde během tří utkání udály. Také v československém tisku se objevily zprávy o vítězství Uruguaye. I zde však autor článku poukazoval na fakt, že argentinský výběr byl aktivnější a očima nezaujatého diváka si zasloužil zvítězit.¹⁴⁶

144 Jedná se o zkomolené jméno Karl Liebknecht, který byl zavražděn spolu s Rosou Luxemburgovou v roce 1919 v Německu. Jednalo se o mladého socialistu a člena Spartakovců. Pozn. V.Š.

145 Tamtéž. s. 222-223.

146 Cit. originál: „*Victory went to their goalkeeper Mazali, who saved a number of seemingly impossible situations...*“ *Salt Lake Tribune*, 14. června, 1928, s. 13. Více o turné Nacionalu po Severní, Střední Americe a Karibiku viz. výše. Dále cit. *Galveston Daily News*, 14. června, 1928, s. 8, *Kingston Gleaner*, 15. června, 1928, s. 35 a *Národní Listy*, 14. června

Úspěšné desetiletí zakončila uruguayská fotbalová reprezentace v roce 1930. V tomto roce se odehrálo první samostatné mistrovství světa ve fotbale, uspořádané v roce 1930 v uruguayském Montevideu. Mistrovství se uskutečnilo se až po dlouhých jednáních a kompromisech, jež fotbalová asociace FIFA vedla již na počátku století. Myšlenka turnaje, ve kterém by se střetly nejlepší světové týmy byla poprvé naplněna na olympijských hrách v Paříži v roce 1924, kde kromě evropských mužstev nastoupily i výběry vítězné Uruguaye, Spojených států amerických a Egypta. Úspěch, a to nejen organizační souvisel s faktem, že veřejnost si podobnou akci již dlouho žádala. Přesto byla na počátku 20. století důležitost FIFA příliš nízká a svět příliš velký na to, aby se podnik takových rozměrů mohl uskutečnit, a zejména finančně zastřešit. Podle regule FIFA z roku 1914 byl olympijský turnaj veden zároveň jako mistrovství světa. A právě olympijské hry v Paříži a Amsterdamu byly milníky, kde se naplno projevilo, že je možné takovou akci uspořádat i samostatně.¹⁴⁷

O všem se jednalo na kongresu v Barceloně v květnu 1929, kde uruguayskou delegaci zastupovali představitelé Nacionalu Montevideo. Právě zde se také rozhodlo o pořadateli turnaje. Jedním z kandidujících států byla Uruguay, která kromě argumentu, že se jedná o momentální fotbalovou velmoc přesvědčila ostatní delegace závazkem, že účastníkům turnaje pokryje náklady na dopravu a základní výdaje během turnaje. Dále zaručila 10 % z hrubého příjmu z turnaje pro fotbalovou federaci FIFA a slíbila v případě nedostatku financí doplatit případný dluh. Datum šampionátu bylo stanoveno na termín od 13. do 27. července. Bylo tak vybráno z důvodu letních prázdnin v Evropě a faktu, že červenec a srpen byly měsíce, ve kterých se nehrála žádná evropská ligová soutěž. Uruguay tedy rok před plánovaným turnajem získala jistotu pořadatelství. Až za ní se umístili evropští kandidáti. Nespornou výhodou bylo, že Uruguayská fotbalová asociace mohla počítat i s podporou státu, který na šampionát vyhradil 300 000 pesos a dalších 200 000 pesos poskytl asociaci jako půjčku, která měla být využita na výstavbu nového stadionu pro mistrovství – *Estadio Centenario*. V žádném případě se nejednalo o zanedbatelnou částku, podle tehdejšího kurzu odpovídalo deset uruguayských pesos zhruba 10,15 americkým dolarům. Pro lepší nastínění finanční podpory není špatné naznačit tehdejší cenovou hladinu. Například cesta

1928, s. 2.

147 Prats; *La Crónica Celeste*. s. 69-70.

do Evropy ve třetí třídě stála 90 pesos a cena bytů se pohybovala mezi 15 – 20 000 pesos.¹⁴⁸

Prvořadým cílem uruguayské fotbalové asociace byla výstavba národního stadionu pro mistrovství světa. Ten byl vybudován v poměrně krátkém čase, pod dohledem architekta Juana Scasso. Práce trvaly necelý rok, přičemž na stadionu se nenacházel atletický ovál a byl určený výhradně pro fotbal. Vzhledem k nedostatku času pracovalo na vlastní výstavbě 1100 dělníků, kteří se střídali ve třech směnách. Výkopy začaly v listopadu roku 1929 a již v únoru následujícího roku byla dostavěna hlavní tribuna. Jedná se o betonovou stavbu, na jejíž konstrukci bylo zapotřebí 14 000 kubických metrů cementu. Své jméno obdržel na oslavu stého výročí osamostatnění Uruguaye. Jeho původní cena měla být 200 000 uruguayských pesos, avšak konečné náklady byly daleko vyšší. Původní záměry, podle nichž měl mít Estadio Centenario kapacitu 100 000 osob musely být omezeny na 70 000 zrušením horních sekcí dvou tribun. Jak již bylo zmíněno, po mistrovství se Estadio Centenario stalo domovským hřištěm Peñarolu Montevideo.¹⁴⁹

Přes velkou snahu Uruguayců a záruky, které byly ostatním účastníkům a FIFA dodány, se většina evropských týmů účasti na turnaji zřekla. Téměř okamžitě po obdržení přihlášky na turnaj tak učinilo Nizozemí, Maďarsko, Československo, Švýcarsko, Polsko, Německo a další. Ostatní evropské státy si nechaly čas na rozmyšlenou. Později se ještě odmítla turnaje zúčastnit Velká Británie, Itálie, Švédsko a Španělsko, takže fotbalovou Evropu na turnaji nakonec zastupovaly pouze výběry Francie, Jugoslávie, Belgie a Rumunska. Právě kvůli účasti evropských výběrů byl posunut termín odevzdání přihlášek z února na květen. Uruguayská fotbalová asociace o evropské týmy tak stála, že pro ně dokonce vytvořila speciální diety, takže každý člen týmu dostával denně 0,5 dolaru a ohledně dopravy byly pro jednotlivé evropské týmy zajištěny v parnicích místa ve 2. třídě. Tyto benefity však přesvědčily pouze výše zmíněné výběry. Ostatními účastníky byly kromě domácí Uruguaye reprezentace Spojených států amerických, Mexika, Brazílie, Chile, Bolívie, Argentiny, Peru a Paraguaye. Prvního mistrovství světa ve fotbale se tak zúčastnilo 13 družstev.¹⁵⁰

148 Tamtéž. s. 70-71 a Lombardo; *Fútbol uruguayo – 1920/1930*. s. 191-193.

149 Prats; *Montevideo. La ciudad del fútbol*. s. 80-84.

150 Lombardo; *Fútbol uruguayo – 1920/1930*. s. 200-203.

Po rozlosování, které proběhlo 7. července 1930, byli účastníci zařazeni do čtyř skupin, z nichž postupoval pouze vítěz do semifinále, které bylo opět losováno. Uruguay se ve skupině střetla s Rumunskem a Peru, jež porazila. V semifinále si poradila s Jugoslávií vysoko 6:1 a čekalo jí další očekávané finále. Jejím soupeřem byl tradiční rival Argentina, která taktéž prošla skupinou a v semifinále stejným výsledkem porazila Spojené státy americké. Vypadnuvší reprezentace USA a Jugoslávie se v zápase o třetí místo nestřetly. Poprvé se na fotbalovém mistrovství světa hrál zápas o bronzovou medaili až v roce 1934. Nicméně dle Bulletinu Mezinárodní fotbalové federace FIFA z roku 1984 se měl zápas o třetí místo odehrát a Jugoslávie měla zvítězit 3:1, avšak dle fotbalových historiků a statistiků se jednalo pouze o přátelské utkání. Proto není jisté, kdo vlastně třetí místo obsadil. Dle některých postojů měla získat bronz reprezentace Jugoslávie, protože v semifinále vypadla s budoucím mistrem světa, avšak podle pravidel, které byly užity na dalších turnajích v případě vypadnutí většího množství týmů najednou (například při čtvrtfinále) se na třetím místě umístilo USA, které mělo lepší skóre.¹⁵¹

Samotné finále bylo během jednoho dne vyprodáno a velký zájem diváků zapříčinil, že některé podniky daly svým zaměstnancům volno. Své jednání odložila dokonce i poslanecká sněmovna. Zápas prý sledovalo okolo 80 000 diváků a vidělo zápas, ve kterém po poločase vedla Argentina 2:1, avšak v druhé půli dokázali Uruguayci otočit skóre ve svůj prospěch. Konečný výsledek 4:2 vyvolal vlnu nadšení, prezident dokonce na druhý den vyhlásil celostátní volno. Uruguay dokázala v domácím prostředí získat historicky první titul pro fotbalového mistra světa. Střelci vítězného týmu byli Pablo Dorado, Pedro Cea, Santos Iriarte a Héctor Castro.¹⁵²

Oproti původnímu záměru nakonec turnaj skončil až 30. července, kdy se odehrálo finálové utkání. Vítězná Uruguay obdržela slavnou sošku zlaté Niké, bohyně vítězství. Ta byla později pojmenována podle Julese Rimeta, předsedy FIFA. Historie sošky z ryzího zlata byla velice zajímavá. V roce 1966 byla ukradena na fotbalovém mistrovství světa v Anglii, avšak následně ji našel vycvičený pes. Definitivně se ztratila v roce 1983, kdy byla ukradena v Rio de Janeiru. Zde se nacházela, protože Brazílie, jako vítěz posledního šampionátu ji

151 Zdroj: <http://www.rsssf.com/tables/30full.html>

152 Mason; *Football in South America*. s. 40-41.

měla v držení až do dalšího turnaje.¹⁵³

Kaňkou na organizačně dobře zvládnutém mistrovství světa byly události, které následovaly bezprostředně po finálovém zápase. Poražení Argentinci se ihned po utkání rozhodli odjet zpět do Buenos Aires, avšak na trajektu mířícím do vlasti se setkali s provokacemi a dokonce i inzultacemi ze strany ostatních cestujících. Plavba byla dokonce natolik riziková, že hned následující den se Argentinská asociace amatérských hráčů rozhodla nadále nehrať proti uruguayským výběrům. Tento krok sice nebyl posvěcen Argentinskou fotbalovou asociací, avšak celá kauza utichla až za několik let.¹⁵⁴

Vítězství zakončilo veleúspěšnou dekádu uruguayské fotbalové reprezentace. Ta se kromě dvou olympijských vítězství a jednoho triumfu na světovém šampionátu, stala v letech 1920, 1923, 1924 a 1926 mistrem Jižní Ameriky. Na všech velkých výhrách se podílela hned šestice hráčů. Jmenovitě to byli kapitán týmu José Nasazzi, José Leandro Andrade, Héctor Scarone, Pedro Cea, Santos Urdinarán a mezi náhradníky figuroval i Pedro Arispe, jenž byl asistentem trenéra Alberta Supicciho. V týmu pro Mistrovství světa v Montevideu 1930 byl původně i brankář Andrés Mazali, ale ten byl trenérem Supiccim vyřazen z týmu, když porušil večerku a v noci odešel z hotelu za svou manželkou.¹⁵⁵

153 <http://www.fifa.com/classicfootball/history/worldcup/julesrimettrophy.html>

154 Prats; *La Crónica Celeste*. s. 82-83.

155 Míňeny Letní olympijské hry 1924 a 1928 a Mistrovství světa ve fotbale 1930. Tamtéž s. 288-294.

Uruguayský fotbal do Maracanaza

Jestliže se 20. léta stala zlatým věkem uruguayského fotbalu, 30. a 40. léta byla ve znamení ústupu. Uruguayskému fotbalovému výběru uškodilo, že se nezúčastnil fotbalového mistrovství světa v roce 1934 ani v roce 1938. Mistrovství se tak nemohla zúčastnit celá generace uruguayských fotbalistů. Ta však nedosahovala kvalit svých předchůdců, takže se jim až na výjimky nedařilo ani na mistrovstvích Jižní Ameriky. Onou výjimkou byla Copa América v roce 1942, kterou Uruguay vyhrála při účasti všech nejlepších fotbalových výběrů Jižní Ameriky.¹⁵⁶

Ve třicátých letech se také začal fotbal postupně profesionalizovat. První, oficiálně profesionální ročník domácí fotbalové ligy, se uskutečnil v roce 1932. Tento krok sice dal hráčům domácí ligy určité finanční jistoty, avšak znemožnil některým menším a provinčním klubům proniknout do nejvyšší soutěže. Důsledky tohoto kroku byly zřejmé. První uruguayská liga jen potvrdila statut ligy provincie, protože všechny týmy pocházely z Montevidea. Historicky jsou nejúspěšnějšími uruguayskými týmy mimo hlavní město kluby CD Maldonado a Frontera Rivera FC. Jejich úspěchy jsou však minimální. Druhý jmenovaný tým teprve v roce 1998 postoupil do nejvyšší soutěže.¹⁵⁷

První i druhá uruguayská fotbalová liga se tedy sestávala z týmů z Montevidea. Kromě nejslavnějších klubů Nacional a Peñarol bylo mnoho týmů pevně spjato s jednotlivými čtvrtěmi a drtivá většina z nich disponovala vlastním hřištěm. Ta se během 30. a 40. let renovovala do podob moderních stadionů. Jedno z nejstarších bylo domovské hřiště klubu *Rampla Juniors*, který byl stálým účastníkem první ligy a nacházel se přímo v centru Montevidea, přesněji poblíž přístavu. Dalším týmem nerozlučně spjatým s uruguayskou ligou byl *Defensor*, jehož domovské hřiště se nacházelo v Punta Carretas. Tato čtvrť byla považována za domov vyšší vrstvy, a většinou zde bydleli podporovatelé Partido Colorados. Zmínit musím také týmy *River Plate*, *Wanderers* a *Bella Vista*, jejichž domácí hřiště se nacházela poblíž parku *El Prado*.¹⁵⁸

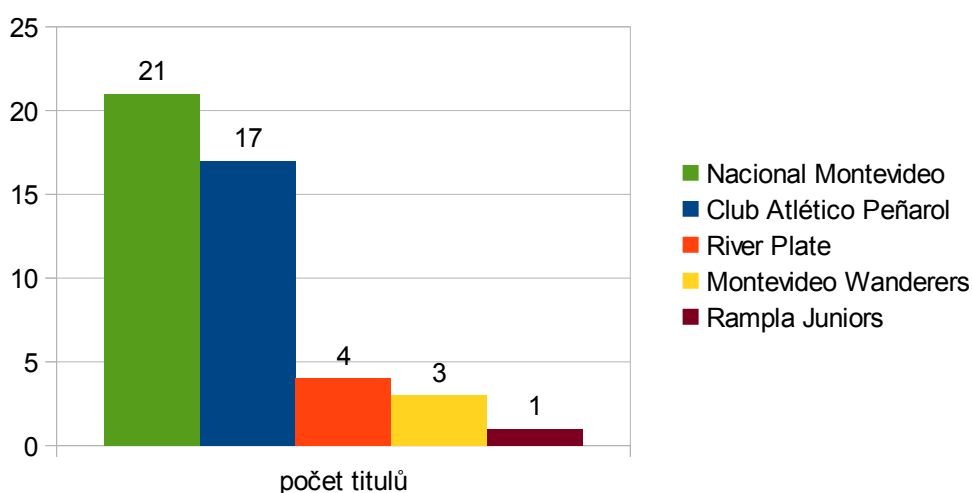
¹⁵⁶ Tamtéž. s. 85-95.

¹⁵⁷ Mason; *Football in South America*. s. 58 a Jelínek; Tomeš; *První fotbalový atlas světa*. s. 130-131.

¹⁵⁸ Prats; *Montevideo. La ciudad del fútbol*. s. 117-124.

Z dlouhodobého hlediska však byly každoročně největšími aspiranty na titul dva týmy – Atlético Club Peñarol a Nacional Montevideo. Pokud zahrneme do součtu všechny hrané ročníky od roku 1900 do roku 1950, zjistíme, že Peñarol získal 17 titulů, Nacional 21 titulů, a pouze 8 titulů si připsal jiný klub. Do roku 1929 se soutěž nehrála třikrát. Během let 1930-1950 se domácí liga nehrála nebo nedohrála taktéž ve dvou případech. V roce 1930 se neuskutečnila kvůli mistrovství světa ve fotbale a v roce 1948 nebyla dohrána kvůli stávce hráčů. Podobná měsíční stávka proběhla i v roce 1939, kdy se tehdy do čela asociace hráčů postavil bývalý reprezentační kapitán José Nasazzi. Na Grafu 6 můžeme vidět počty ligových titulů jednotlivých týmů uruguayské ligy.¹⁵⁹

Uruguayské ligové tituly v letech 1900–1950

Graf 6: Zdroj: <http://www.rsssf.com/tables/uruchamp.html>

Díky zmíněné profesionalizaci se začalo více dbát i na statistické údaje. Od roku 1932 se tedy pravidelně kromě titulu bojovalo i o korunu krále střelců. Mezi útočníky uruguayské ligy během druhé poloviny 30. a počátku 40. let výrazně vynikal hráč Nacionalu – Atilio García. García byl rozeným Argentinцем, avšak

¹⁵⁹ Zdroj: <http://www.rsssf.com/tables/uruchamp.html>

svou sportovní kariéru spojil zejména s Uruguayí, kde následně získal i občanství. Drží jeden z rekordů uruguayské ligy, když dokázal osmkrát vyhrát cenu pro nejlepšího střelce soutěže. Dokonce se mu podařilo získat sedm z nich v po sobě jdoucích ročnících, přesněji během let 1938–1944. V daném období od 30. let do roku 1950 se také, zrodily dvě nejvyšší vítězství za profesionální období. Nacional v roce 1938 porazil rekordně River Plate 10:0 a o čtyři roky později Defensor 10:1.¹⁶⁰

Ústup Uruguayců ze slávy se projevil ve všech směrech. Vzestup naopak zažíval výběr Argentiny, a také hráči zlaté generace se postupně vytráceli. Pedro Petrone odešel po roce 1930 hrát italskou ligu do Florencie, již v druhé polovině 20. let odešel do FC Barcelona Héctor Scarone, záhy po roce 1930 ukončil kariéru Santos Urdinarán a Andrés Mazali, o několik let později i José Nasazzi. Uruguay bohužel neměla za tyto hráče kvalitní náhradu, a proto došlo k zmiňovanému výkonnostnímu propadu mužstva.¹⁶¹

Fotbalový výběr nenavázal ani na olympijské úspěchy. V roce 1932 se na Letních olympijských hrách v Los Angeles fotbalový turnaj, jako reakce na uspořádané Mistrovství světa ve fotbale v Montevideu, nehrál, o čtyři roky později, v Berlíně 1936, zase kvůli amatérskému statutu hráčů uruguayský národní výběr nenastoupil. Následné Olympijské hry v roce 1940 a 1944 byly kvůli II. světové válce zrušeny a od 60. let se začaly hrát kvalifikace v rámci kontinentů, přes něž se Uruguayi podařilo přejít až v roce 2012, tedy na Olympijských hrách v Londýně, 84 let od poslední účasti.¹⁶²

Mistrovství světa ve fotbale v roce 1950 mělo být po druhé světové válce prvním velkým mezinárodním měřením sil. Brazílie, jeho pořadatel, měla eminentní zájem o pořádání již v roce 1938, avšak kvůli nestabilní situaci v Evropě se nakonec šampionát neuskutečnil. Proto jí připadlo až pořadatelství tohoto mistrovství. Vzhledem k tomu, že se Evropa stále vzpamatovávala z následků druhé světové války byla jediným oficiálním kandidátem. Pro mistrovství se Brazilská fotbalová federace za pomoci brazilské vlády rozhodla vystavět nový stadion. Jednalo se o do té doby největší fotbalový stadion na světě.

160 Etchandy; *Memorias de la Pelota*. s. 107-113.

161 Zdroje: <http://www.rsssf.com/players/uru-players-in-it.html#players1> a <http://www.national-football-teams.com/v2/index.php>

162 Zdroj: <http://www.fifa.com/>

Byl vybudován v letech 1948–1950 v Rio de Janeiru a nesl jméno *Estádio do Maracanã*. Jeho kapacita byla 183 000 diváků, a na jeho výstavbě se podílelo přes 10 000 dělníků. Maracanã se stalo nejen symbolem šampionátu, ale i brazilského fotbalu. Jeho první velká akce je však dodnes spojena se slavnou brazilskou prohrou.¹⁶³

Samotný turnaj byl ovlivněn hned několika faktory. Za prvé se šampionátu nemohly v rámci sankcí zúčastnit Německo a Japonsko, tedy státy, které prohrály druhou světovou válku. Další týmy, jako úřadující vicemistr světa z Maďarska, vicemistr světa z roku 1934 – Československo, Polsko nebo Sovětský svaz se odmítly turnaje zúčastnit. Není náhoda, že se jednalo o země ležící ve sféře vlivu SSSR. Další reprezentační výběry odřekly svou účast na turnaji později. Jednalo se o Skotsko, Filipíny a Indonésii, Argentinu, která v té době vedla s brazilskou fotbalovou asociací spor, Ekvádor, Peru, Rakousko, Belgii, Turecko, Portugalsko. Na poslední chvíli se ještě odhlásila kvalifikovaná Indie a Francie. Nakonec se tedy turnaje konaného od 24. června do 16. července zúčastnilo 13 týmů. Šest evropských – Švédsko, Španělsko, Itálie, Švýcarsko, Anglie a Jugoslávie; pět jihoamerických – domácí Brazílie, Uruguay, Bolívie, Paraguay a Chile; Severní Ameriku zastupovaly Spojené státy americké a Střední Ameriku Mexiko.¹⁶⁴

Další zajímavostí šampionátu byl zvláštní herní systém, který již nikdy nebyl využit. Týmy byly rozděleny do čtyř skupin, ze kterých postupoval vítěz do finálové skupiny. V té se potom utkaly zbylé reprezentace systémem každý s každým, a z výsledné tabulky potom vzešel vítěz. Zahajovací utkání na stadionu Maracanã obstarala domácí Brazílie, která si poradila s Mexikem. Vítězi jednotlivých skupin, kteří postoupily do finále se staly výběry Švédska, Španělska, Uruguaye a Brazílie.¹⁶⁵

163 Bellos, Alex; *Fotbal, brazilský způsob života*. s. 51-52.

164 Lisi, Clemente; *A History of the World Cup, 1930-2006*. s. 47-49.

165 Bellos, Alex; *Fotbal, brazilský způsob života*. s. 52-53.

Tabulka finálové skupiny Mistrovství světa 1950 v Brazílii

	Uruguay	Brazílie	Švédsko	Španělsko	skóre	celkem
1. <i>Uruguay</i>	-----	2:1	3:2	2:2	7:5	7
2. <i>Brazílie</i>	1:2	-----	7:1	6:1	14:4	6
3. <i>Švédsko</i>	2:3	1:7	-----	3:1	6:11	3
4. <i>Španělsko</i>	2:2	1:6	1:3	-----	4:11	1

Tabulka 1: Zdroj: <http://www.rsssf.com/tables/50f.html>

Uruguay měla poměrně snadný los. Díky odhlášení Francie jí stačilo k postupu do finálové skupiny pouze porazit Bolívii. To se jí podařilo a mohla čekat na své soupeře. Brazílie mezi tím žila mistrovstvím. Její národní tým se ihned zařadil k hlavním favoritům na světový titul, a když ve finálové skupině deklasoval nejprve Švédsko, a pak i Španělsko, nikdo nepochyboval o triumfu nad Uruguayí, která zachránila remízu se Španělskem a v posledních pěti minutách otočila utkání se Švédskem.¹⁶⁶

Zápas, jenž měl rozhodnout o příštím mistru světa byl shodou okolností také zápasem posledním. Šestnáctého července 1950 se v celé Brazílii očekával triumf domácích. Starosta Rio de Janeira dokonce těsně před utkáním promluvil v tom duchu, že má před sebou ty, kteří budou zanedlouho oslavováni jako světoví šampioni. Ještě více optimismu měl deník *O Mundo*, který otiskl v den zápasu fotografii brazilského týmu s titulkem „Toto jsou mistři světa!“¹⁶⁷ Eminentní zájem diváků také dal příležitost černému trhu s lístky na finálový zápas. Po jejich vyprodání policie zadržela překupníky, kteří nabízeli vstupenky na utkání v hodnotě patnáctinásobku původní ceny.¹⁶⁸

Samotné utkání probíhalo dle předem vysněného scénáře. Zcela zaplněné tribuny viděly, jak zkraje druhého poločasu poslal domácí do vedení Friaça, avšak nejlepší střelec Uruguaye Alberto Schiaffino záhy srovnal a deset minut před koncem otočil skóre překvapivou střelou Alcides Ghiggia. Druhá a nakonec vítězná branka Uruguayců byla dána na vrub brazilskému brankáři Barbosaovi. Z rozhovoru s ním otisknutém v časopise *Futbal* je jasně viditelné do jaké míry mu

¹⁶⁶ Lisi; *A History of the World Cup, 1930-2006*. s. 55-57.

¹⁶⁷ Cit. Bellos; *Fotbal, brazilský způsob života*. s. 54-55.

¹⁶⁸ Lowel Sun, 16. července, 1950. s. 17.

tato událost změnila život. Barbosa a obránce Bigode, oba dva hráči tmavé pleti, byli označeni za hlavní viníky prohry, a stali se obětmi šikany ze strany svých spoluobčanů. Jak popisoval Barbosa, prý ještě v 80. letech, když jej poznala v obchodě jedna Brazilka, ihned řikala svému vnoučeti: „Podívej, to je ten, co rozplakal miliony Brazilců.“ Ti byli z nečekaného průběhu finále tak rozrušení, že se dokonce žádný zástupce pořádající brazilské fotbalové asociace nepřipojil k předsedovi FIFA Julesu Rimetovi, aby předal pohár vítěznému týmu. Předseda FIFA se však také dopustil faux-pas. Vzhledem ke všem předpokladům si Francouz Rimet připravil řeč pouze v portugalské, takže došlo pouze k improvizovanému předání přímo na hřišti, což však kapitánu Obdulio Varelovi ani ostatním Uruguaycům příliš nevadilo.¹⁶⁹ Střelec vítězného gólu Gigghia později prohlásil, že jen třem lidem se podařilo jedním pohybem umlčet Maracanã – Franku Sinatrovi, papeži Janu Pavlu II. a jemu.¹⁷⁰

Překvapivá výhra Uruguayců, pro které byl triumf z roku 1950 jejich posledním, se stala předmětem velkého zájmu tisku. Prohru Brazílie komentovaly americké deníky *Cumberland Evening Times*, *Morning Herald*, *Washington Democrat* a mnohé další. Přestože byly zprávy ze zmíněných deníků stručné, žádný z nich se nezapomněl zmínit o tom, že mužstvo, které prohrálo, bylo velkým favoritem. Samozřejmě, že se vítězství v Uruguayi setkal s velice kladným ohlasem umocněným faktem, že fotbaloví reprezentanti byli outsiders. Přesto se mezi novinovými články objevila zpráva, která byla v kontextu událostí překvapivá. Kanadský *Winnipeg Free Press* 17. července otiskl, že mezi montevideskými mrazírenskými společnostmi vypukla stávka, do které se zapojilo více než 20 000 zaměstnanců. Z uvedeného by se dalo vyzníkat, že Uruguayci nežili mistrovstvím tak, jako pořádající Brazílie a masivní stávka upozorňovala na hospodářské problémy státu, které do určité míry ovlivnily oslavy světového titulu. Pravdou však zůstává, že reprezentace Uruguaye byla po návratu do Montevidea velkolepě přivítána.¹⁷¹

169 Sestava obou týmů byla následující: URU: Máspoli - M.Gonzáles, Tejera, Gambetta - Varela (c), Andrade - Ghiggia, Pérez, Miguez, Schiaffino, Morán BRA: Barbosa - Augusto (c), Juvenal, Bauer - Danilo, Bigode - Friaça, Zizinho, Ademir, Jair, Chico. Prats; *La Crónica Celeste*. s. 105-116, Lisi; *A History of the World Cup, 1930-2006*. s. 59, časopis *Futbol* 6:10, s. 44 a <http://www.rsssf.com/tables/50full.html#final>.

170 Cit. Bellos; *Fotbal, brazilský způsob života*. s. 57 a Etchandy; *Memorias de la pelota*. s. 252.

171 *Winnipeg Free Press*, 17. červenec, 1950, s. 10, *Morning Herald*, 17. července, 1950, s. 8 a Etchandy; *Memorias de la pelota*. s. 252.

Triumf ze zaplněného Maracanã znamenal, že se Uruguay stala již čtyřnásobným světovým šampionem. To vše díky reguli FIFA z roku 1914 dle níž měl být světovým měřením sil fotbalových národů před rokem 1930 olympijský turnaj. Proto lze považovat turnaje v Paříži a v Amsterdamu zároveň za světové šampionáty ve fotbale. Díky tomu je, pokud pomineme fakt, že oficiálně se Mistrovství světa počítají až od výše zmíněného roku 1930, statisticky druhou nejúspěšnější fotbalovou zemí světa. Přestože již 63 let žádnou medaili nevyhrála.¹⁷²

Přímo pro Brazílii měla porážka od Uruguaye z roku 1950 obrovský význam. Národ ji považoval za národní tragédii a promarněnou příležitost, a ač se to zdá úsměvné, spisovatel a žurnalista Nelson Rodrigues ji dokonce přirovnával k brazilské Hirošimě. Vznikl dokonce pojem „*maracanazo*“, označující nešťastnou prohru nebo naopak výhru v okamžiku, kdy se proti týmu obrátí všechny okolnosti v jeho neprospěch.¹⁷³

172 Tamtéž. s. 64.

173 Bellos; *Fotbal, brazilský způsob života*. s. 49-50.

Závěr

Uruguayský sport se od konce 19. století a během první poloviny 20. století změnil opravdu výrazně. Politická stabilizace státu, vliv Velké Británie a sousední Argentiny výrazně pomohly při osvojování volnočasových aktivit místním obyvatelstvem. Dle mého názoru ovlivnila jejich brzkou adaptaci mimo jiné i exportní politika, díky níž se tato jihoamerická země velice sblížila právě se Spojeným královstvím. Mezi oběma státy fungovala nejen spolupráce na ekonomické bázi, ale díky objemu vlastních obchodů a investic pronikali do země také imigranti a s nimi evropské myšlení a kultura. Tento fakt jen potvrzovalo sociální postavení Britů v Uruguayi, kteří již v 80. letech začali prosazovat sport do povědomí širší veřejnost masově, pomocí školní výuky. Ta sice nebyla v počátcích určena pro všechny sociální skupiny, avšak postupem času bylo viditelné, že sportovní aktivity, které nemohli Uruguayci se studenty britských škol sdílet jednoduše převzali a upravili si je podle svého.

Zajímavý pohled však přináší již období 60. let 19. století, kdy byl doložen vznik prvních sportovních oddílů, ve kterých figurovali britští obchodníci, imigranti, mládež nebo námořníci. Byla zde viditelná snaha o aplikování britského způsobu života do podmínek v Uruguayi. To bylo poměrně dobře možné, protože Montevideo, které plnilo funkci centra státu procházelo velkou proměnou za účelem modernizace. Dalším unikátním rysem britských sportovních oddílů bylo, že se nespecializovaly pouze na jeden sport, ale provozovaly jich větší množství, čímž se sporty, jako kriket, rugby, fotbal nebo cyklistika dostávaly do všeobecného povědomí. Přestože se během poslední čtvrtiny 19. století a počátku 20. století rozšířila v Uruguayi nejrůznější sportovní odvětví, která založila vlastní asociace sdružující jednotlivé kluby, největší oblibu získal poměrně brzy fotbal. Podobný zájem u obyvatelstva vzbuzoval fotbal i v sousední Argentině, která se také stala jedním z klasických soupeřů uruguayských týmů.

Veřejnost začala na počátku 20. století sportovně myslet. Vznikaly nové plochy pro cvičení, atletiku i kolektivní sporty, v nichž docházelo nejen k utužování fyzické kondice, ale i mezilidských vztahů. Mladá generace byla spojena s dynamikou a fyzickou činností. Na amatérské úrovni byly vyhlašovány

nejrůznější turnaje v tenise, cyklistice, boxu, řecko-římském zápase, plavání a mnohých dalších sportech. Kromě sportů se rozvíjela turistika nebo pobyty v lázních. Nové možnosti měla i nejmladší generace. V hlavním městě byly během první a druhé dekády 20. století instalována dětská hřiště s prolézačkami, skluzavkami, houpačkami a dalšími dětskými atrakcemi.¹⁷⁴

Všechny tyto kroky vedoucí ke sportovní osvětě se projeví i díky příhodné politické situaci. Demokratický směr, kterým Uruguay nasměroval během svých dvou mandátů prezident José Batlle y Ordóñez výrazně zlepšily sociální podmínky v zemi. Zahrnovalo to zlepšenou zdravotní péči, sníženou pracovní dobu, návrh na zrušení trestu smrti, a v neposlední řadě i možnost vzdělání pro širší vrstvy obyvatelstva.¹⁷⁵

Batllismus také dbal na ženy. S vizí „nové ženy v novém státě“ ustoupil do pozadí minulý model založený na kultu plodnosti a manželství, což dalo potřebnou sílu feministickému hnutí. Jednou z jeho hlavních postav byla uruguayská básnířka Delmira Agustini. Ta spojila svůj život s bojem za práva žen. V literatuře se zaměřovala zejména na otázku ženské sexuality, a díky Batlleho zákonu o rozvodu z roku 1913, jenž dával ženám právo požádat o rozvod z vlastní iniciativy, byla také jednou z prvních, kdo této nové kompetence učinil. Krok Delmiry Agustini však neunesl její bývalý manžel, který ji měsíc po rozvodu zavraždil, a poté spáchal sebevraždu. Batllismus přes velkou snahu bohužel ženskou otázku plně nevyřešil.¹⁷⁶

Přestože se stěžejním bodem diplomové práce stal vývoj uruguayského fotbalu, také další sporty, které nebyly tak oblíbené si zaslouží alespoň stručnou zmínku. Jedním z nich byl bezesporu *Balón*, o němž se občas hovoří jako o jednom z předchůdců házené. Jeho zakladatelem byl Antonio Valeta, který v roce 1918 založil *Club de Balón Higiene y Salud*. Záměrem týmu bylo nejen provozovat tento nový sport, ale také, jak naznačuje název – „čistota a zdraví“, měl sportovně vést místní nadšence, přičemž dával možnost sportovního vyžití bez rozdílu pohlaví. V první polovině 20. let 20. století vznikl národní šampionát a vše vyvrcholilo mezinárodními střetnutími s Argentinou. Postupně však byl Balón

174 ed. Barrán; Caetano; Porzecanski; *Historias de la vida privada en el Uruguay II*. s. 246-247.

175 Chalupa; *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*. s. 308-309.

176 Escaja, Tina; *Delmira Agustini. Ultimación de un proyecto decadente: El Batllismo*. In: *Hispania* 89, s. 503-505.

vytlačen moderní házenou a záhy zanikl. Oproti klasické házené byla uruguayská verze obdobou fotbalu, protože se hrála na fotbalovém hřišti zkráceném na 80x60 metrů s fotbalovým míčem v jedenácti hráčích na každé straně. Míč se musel nahrát maximálně po třech krocích a brána měla rozměry 6x2,3 metru. Dle dostupných zdrojů se uruguayský Balón podřídil házené po olympijských hrách konaných v Berlíně v roce 1936.¹⁷⁷

Dále je třeba zmínit i olympijské úspěchy dalších uruguayských sportovců. Do roku 1950 vybojovala Uruguay, kromě dvou zlatých medailí získaných fotbalovou reprezentací, také jednu stříbrnou a dvě bronzové medaile zásluhou veslařů. První bronz získal na olympijských hrách v Los Angeles v roce 1932 Guillermo Douglas, který skončil za australským a americkým reprezentantem, když za vítězem zaostal o půl minuty.¹⁷⁸ O historicky první stříbro se zasloužil Eduardo Risso, který na olympijských hrách v Londýně 1948 skončil čtyři délky za vítězným Australanem Woodem.¹⁷⁹ Poslední bronz pak vybojovala ve stejném roce dvouveslice složená z dvojice Juan Rodriguez a William Jones.¹⁸⁰

Na mezinárodní scéně také vystupovali uruguayští tenisté v rámci Davis Cupu, stále více se prosazoval basketbal, poměrně úspěšní byli také boxeři a další sportovci. Právě uruguayští boxeři se na olympijských hrách v roce 1948 zasloužili o velký rozruch. Po zápase Uruguayce Basilia Alveze, boxera lehké váhy, protestoval uruguayský rozhodčí proti prohře svého krajana v zápase olympijského turnaje. Jeho demonstrativní chování dokonce přimělo Mezinárodní asociaci amatérských boxerů k jeho vyřazení z listiny rozhodčích.¹⁸¹

Výčet uvedený výše má za úkol ukázat, do jaké míry se uruguayští sportovci prosazovali na mezinárodní scéně, a jakým způsobem na ně reagoval světový tisk. Seznam úspěchů samozřejmě není úplný, a například zcela opomínám atletiku a úspěchy v rámci mistrovství Jižní Ameriky. Přesto je však ze zmíněných příkladů viditelná rozmanitost sportovních odvětví, ve kterých dokázaly místní kluby a

177 Suburú, Adriana; *Historia del Balón. Deporte Nacional Uruguayo*. s. 45-50, 81-93 a 377-379. Více tamtéž.

178 Syracuse Herald, 13. srpna, 1932, s. 8.

179 El Paso Herald, 9. srpna, 1948, s. 25.

180 Zdroj: <http://www.olympic.org/content/results-and-medalists/searchresultpercountry/?athletename=&country=uru&sport2=&games2=&event2=&mengender=true&womengender=true&mixedgender=true&goldmedal=true&silvermedal=true&bronzemedal=true&worldrecord=false&olympicrecord=false&teamclassification=true&individualclassification=true&winner=true&summer=true>

181 Neosho Daily Democrat, 11. srpna, 1948, s. 4.

organizace najít a připravit sportovce schopné obstát na mezinárodní scéně.

O to více je třeba ocenit počet vrcholových sportovců, které vychovala uruguayská fotbalová škola. Uruguayci se krátce po tom, co se fotbal začal hrát v zemi organizovaně stali nedílnou součástí jednotlivých týmů, a zanedlouho zcela vytlačili Brity do pozadí. Jestliže od roku 1891 (kdy Henry Lichtenberger Levins se svými bývalými spolužáky založil fotbalový tým Foot Ball Association, později přejmenovaný na Albion Football Club) do roku 1896 se fotbal vyvíjel pouze v britském prostředí, v následujícím období již začali do fotbalu v Uruguayi zasahovat čistě domácí týmy, a v prvním ročníku uruguayské fotbalové ligy v roce 1900 již ve vítězném týmu Cricket Clubu figurovali zejména Uruguayci.¹⁸²

Rychlá a úspěšná adaptace znamenala pro uruguayské fotbalisty mnoho zejména v následujícím období, kdy se pozice jednotlivých týmů i ligové soutěže upevnila, a postupně vznikla národní reprezentace. Ta pak stála u prvních jihoamerických fotbalových šampionátů, kde byla jejím hlavním konkurentem sousední Argentina. Ta taktéž pozitivně těžila z kulturního vlivu evropských imigrantů. Vše následně vyvrcholilo ve 20. letech 20. století, kdy začal uruguayský fotbal sklízet celosvětové úspěchy.

Na tomto místě si dovolím odpovědět na otázku, do jaké míry ovlivnila úspěchy fotbalové reprezentace politická a hospodářská stabilita země. Dle mého názoru byla 20. léta 20. století v Uruguayi jasným příkladem, kdy poměrný blahobyt pozitivně ovlivnil nejen životní standart, ale i kulturu, sport a volnočasové aktivity. Byla budována fotbalová hřiště, počet klubů rapidně rostl, a s tím se zvyšovala i konkurence. Vzhledem k příznivé sociální politice také měli sportovci dostatek času se svým aktivitám věnovat. Nesmíme zapomínat, že se oficiálně jednalo o amatéry. Na druhou stranu však již jejich situace nebyla tak složitá jako na počátku století, kdy například v zápase, v němž se měl utkat výběr Uruguaye s výběrem Argentiny nemohli někteří hráči nastoupit, protože se utkání konalo ve všední den. V pozdějším období byli hráči většinou bez problémů uvolnění v případě reprezentace ze zaměstnání, avšak finančně byli ohodnoceni pouze za zameškané dny v práci.

Díky aktivitě fotbalové asociace a přidružení Uruguaye k Mezinárodnímu olympijskému výboru se také sportovcům naskytla jedinečná možnost

182 Luzuriaga; *El Football de Novecientos*. s. 57-69 a <http://www.rsssf.com/tables/uruhist.html>

reprezentovat na olympijských hrách. To, že se tak stalo již v Paříži v roce 1924 opět potvrzuje, že Uruguay měla finanční prostředky na to, aby jimi cestu do Evropy sportovcům pokryla. Ze států Latinské Ameriky vyslala větší delegaci pouze Argentina, a i země, jako Brazílie nebo Chile měly o polovinu sportovců méně. Zajímavostí však je, že vůbec prvním jihoamerickým účastníkem olympijských her byl Chilan Luis Subercaseaux, který se údajně objevil již na prvních novodobých hrách v Aténách v roce 1896.¹⁸³

Uruguay spolu s Argentinou opravdu stála v Latinské Americe, co se týče sportu, v popředí, což se projevilo právě v prvních dekádách 20. století. Oba národy se pravidelně střídaly na pozici jihoamerického fotbalového mistra, jejich ligová mužstva během 20. let hrála zápasy v Evropě, a navíc se na reprezentační úrovni stále střetávaly v utkáních o Liptonův a Newtonův pohár, tedy o nejstarší mezinárodní fotbalové trofeje v Latinské Americe. Jak Copa Lipton, tak Copa Newton se začaly pravidelně hrát o deset let dříve, než jihoamerický šampionát. Také předseda FIFA Jules Rimet se domníval, že právě Uruguay a Argentina jsou centry světového fotbalu, a že jejich reprezentace by byly schopny obstát i proti britským profesionálním hráčům.¹⁸⁴

Uruguay se také již od roku 1919 aktivně snažila o pořádání velkých mezinárodních akcí. Objevila se na seznamu kandidátů na uspořádání Letních olympijských her v roce 1920, pořádala Copu América v letech 1923 a 1924, mistrovství Jižní Ameriky v atletice v roce 1926, a zejména první Mistrovství světa ve fotbale v roce 1930. Osvědčila se jako dobrý organizátor, a zároveň jako země, která má sport ráda, a kromě financí je schopná vzbudit také potřebný divácký ohlas. V období od roku 1930 do roku 1950 již nebyla tato snaha tolik znatelná, což samozřejmě souviselo s politickou situací v zemi.¹⁸⁵

Při výzkumu daného tématu jsem také narazil na zajímavé ohlasy na uruguayský sport v zahraničí. Ta se týkala zejména amerického a

183 Porovnání národů je viditelné z oficiální zprávy z roku 1924, naopak účast Subercaseauxe je hůře dohledatelná, protože v oficiální zprávě z roku 1896 jsou zmíněni pouze vítězové. Přesto, podle chilského olympijského výboru se tento sportovec prvních olympijských her zúčastnil. Comité Olympique Française; *Les Jeux de la VIII Olympiade Paris 1924, Rapport Officiel*, s. 764. K otázce chilské účasti v Aténách 1896 viz. <http://www.aboutolympics.co.uk/athens-olympics.html>

<http://web.archive.org/web/20061220234045/http://www.coch.cl/museo.htm>

184 Luzuriaga; *El Football de Novecientos*. s. 179-180 a Mason; *Football in South America*. s. 38.

185 Zdroj: <http://www.gbrathletics.com/ic/sac.htm> a Prats; *La Crónica Celeste*. s. 288-290.

československého tisku a utvrdila mě v přesvědčení, že uruguayský sport a zejména fotbal byl opravdovým fenoménem. Právě u amerických periodik je to obzvláště zajímavé, protože zde fotbal neměl a dodnes nemá takovou popularitu, jako v Latinské Americe nebo například v tehdejší Československu. Proto musíme uvážit, že pravidelné zprávy z tisku jen podtrhovaly celosvětový zájem o uruguayský fotbal, a že uruguayská fotbalová generace 20. let byla de facto dobrou obchodní značkou. Také proto se Nacional Montevideo rozhodl v roce 1927 pro zápasové turné po Spojených státech amerických a nikoliv po Evropě.

O to zajímavější bylo tedy sledovat následný výsledkový propad týmu, který ovlivnilo hned několik faktorů. Za prvé to byl odchod velké většiny hráčů zlaté generace, za druhé politická situace v zemi, která již nebyla tak stabilní a financování sportu tedy nebylo tak intenzivní, a za třetí vznik III. říše a druhá světová válka, která znemožnila mezinárodní konfrontaci uruguayských sportovců se zbytkem světa. Jako zázrak se potom jeví poslední úspěch uruguayského fotbalu na Mistrovství světa v Brazílii v roce 1950, kde již byl vidět snížený zájem Uruguayců o výsledky národního týmu. Zde je v tomto ohledu jasně převýšil pořadatel mistrovství.

Uruguay dokázala v letech 1924–1950 udržet neporazitelnost na vrcholných fotbalových turnajích. Statisticky měla 16 výher a 2 remízy. Přesně vlastní neporazitelnost trvala až do semifinále Mistrovství světa ve fotbale ve Švýcarsku v roce 1954, takže byla prodloužena na 19 výher a 2 remízy. Tento výkon byl sice ovlivněn světovou válkou, přesto se jedná o zcela unikátní sérii, která v historii fotbalu nemá obdoby.¹⁸⁶

Výzkum vývoje uruguayského sportu a jeho vlivu na národní vědomí se ukázal být značně rozsáhlým a komplikovaným tématem, které by si jistě zasloužilo další zkoumání. V rámci možností tak byla předložena práce, jejíž stěžejní otázkou byla úloha fotbalu, jeho ohlasu v tisku a v široké veřejnosti. Pro Uruguay je dodnes fotbal národním sportem a její obyvatelé si uvědomují, do jaké míry sportovně ovlivňovali v prvních dekádách 20. století nejen Jižní Ameriku, ale i zbytek světa.

186 Tamtéž. s. 117 a 288-313.

Bibliografie:

Dobový tisk:

Ackley World, 19. července 1916.

Bridgeport Telegram, 28. března 1927.

El Paso Herald, 9. srpna 1948.

Galveston Daily News, 14. června 1928.

Charleston Gazzette, 1. dubna 1933.

Charleston Gazzette, 3. srpna 1947.

Kingston Gleaner, 15. června 1928.

London Daily Mail, 28. července 1909.

Lowel Sun, 16. července 1950.

Mercury, Saturday Morning, 12. července 1890.

Národní Listy, 10. června 1924.

Národní Listy, 15. května 1925.

Národní Listy, 9. května 1927.

Národní Listy, 14. června 1928.

Neosho Daily Democrat, 11. srpna 1948.

Nevada State Journal, 17. července 1916.

Morning Herald, 10. června 1924.

Morning Herald, 17. července 1950.

Salt Lake Tribune, 13. března 1927.

Salt Lake Tribune, 20. dubna 1927.

Salt Lake Tribune, 14. června 1928.

Sandusky Star, 7. ledna 1904.

Syracuse Herald, 13. srpna 1932.

Washington Democrat, 10. června 1924.

Washington Post, 17. července 1916.

Winnipeg Free Press, 17. července 1950.

Vydané prameny:

AMERICAN SOCIETY OF INTERNATIONAL LAW; Convention Between Uruguay and the Argentine Republic Concerning Coastwise Trade. In: *The American Journal of International Law* 7, Supplement: Official Documents, July, 1913), s. 166-167.

ASSOCIATION OF SCHOOLS OF PUBLIC HEALTH; Uruguay: Montevideo. Smallpox. Vaccination. In: *Public Health Reports* 25, August, 1910, s. 1126-1127.

COMITÉ OLYMPIQUE FRANÇAIS; *Les Jeux de la VIII Olympiade Paris 1924, Rapport Officiel*. Paris, 1924. (zdroj: <http://www.la84foundation.org>)

CONSTITUCIÓN de la República Oriental del Uruguay del año 1918. (zdroj: archive.org)

MEMORIA DEL COMISARIO GENERAL DE INMIGRACION correspondiente al año de 1889. República Argentina presentada al ministerio de relaciones exteriores. Buenos Aires, 1890.

MEMORIA DEL COMISARIO GENERAL DE INMIGRACION 1893 presentada de Juan A. Alsina. Buenos Aires, 1894.

RESUMEN ANUAL DE ESTADÍSTICA MUNICIPAL (Montevideo) 1904. Montevideo, 1905.

Odborná literatura:

ÁLVAREZ, Luciano; HABERKORN, Leonardo; *Historia de Peñarol*. Montevideo, 2004.

ANDREWS, George Reid; Remembering Africa, Inventing Uruguay: Sociedades de Negros in Montevideo Carnival, 1865-1930. In: *Hispanic American Historical Review* 87:4, 2007, s. 693-726.

ARTEAGA, Juan José; *Uruguay. Breve historia contemporánea*. México, D. F., 2000.

ed. BARRÁN, José Pedro; CAETANO, Gerardo; PORZECANSKI, Teresa; *Historias de la vida privada en el Uruguay II. El nacimiento de la intimidad 1870-1920*. Montevideo, 1996.

BELLOS, Alex; *Fotbal, brazilský způsob života*. Praha, 2004.

BENDAÑA, Alejandro; *British Capital and Argentine Dependence 1816-1914*. New York, London, 1988.

BUZZETTI, José; Cortinas, Eduardo Gutiérrez; *Historia del deporte en el*

Uruguay 1830-1900. Montevideo, 1965.

ed. DAUNCEY, Hugh; HARE, Geoff; *The Tour de France 1903-2003. A Century of Sporting Structures, Meanings and Values*. London, 2003.

ed. DEVOTO, Fernando; DI TELLA, Torcuato; *Political Culture, Social Movements and Democratic Transition in South America in the XXth Century*. Milano, 1997.

ESCAJA, Tina; Delmira Agustini. Ultimación de un proyecto decadente: El Batllismo. In: *Hispania* 89:3, 2006, s. 501-508.

ETCHANDY, Alfredo; *Memorias de la pelota. Más de un siglo de fútbol uruguayo*. Montevideo, 2003.

FIELPEÑA; *Los 60 partidos de la Selección Española de Fútbol 1920-1941*. Madrid, 1941.

ed. FINN, Gerry; GIULIANOTTI, Richard; *Football Culture: Local Conflicts, Global Visions*. London, 2000.

GALEANO, Eduardo; *El fútbol a sol y sombra*. México, D. F., 1995.

ed. GALEANO, Eduardo; *Su majestad el fútbol*. Montevideo, 1968.

GIOVANNINI, Eduardo; *La gira de Nacional por Europa en 1925*. Montevideo, 2003.

ed. GISPERT, Carlos; *Los Mundiales de fútbol. Desde Uruguay 1930 a Francia 1998*. Barcelona, 1998.

GOEBEL, Michael; Gauchos, Gringos and Gallegos. The Assimilation of Italian and Spanish Immigrants in the Making of Modern Uruguay, 1880-1930. In: *Past & Present* 208:1, 2010, s. 191-229.

CHALUPA, Jiří; *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*. Praha, 1999.

JELÍNEK, Radovan; TOMEŠ, Jiří; kolektiv autorů; *První fotbalový atlas světa*.

Praha, 2002.

JONES, Clarence; The Trade of Uruguay. In: *Economic Geography* 3:3, 1927, s. 361-381.

KOEBEL, William Henry; *Uruguay*. London, 1911.

LISI, Clemente Angelo; *A History of the World Cup. 1930-2006*. Plymouth, 2007.

LOMBARDO, Ricardo; *Donde se cuentan proezas. Futbol uruguayo – 1920/1930*. Montevideo, 1993.

LUZURIAGA, Juan Carlos; *El Football de Novecientos. Orígenes y desarrollo del fútbol en el Uruguay (1875-1915)*. Montevideo, 2009.

MARTIN, Percy; The Career of José Batlle y Ordóñez. In: *The Hispanic American Historical Review* 10:4, 1930, s. 413-428.

MASON, Tony; *Passion of the People? Football in South America*. London, 1995.

MILLER, Rory; *Britain and Latin America in the nineteenth and twentieth centuries*. New York, London, 1993.

MITCHENER, Kris; WEIDENMIER, Marc; The Baring Crisis and the Great Latin American Meltdown of the 1890s. In: *The Journal of Economic History* 68:2, 2008, s. 462-500.

PANIZZA, Francisco; Late Institutionalisation and Early Modernisation: The Emergence of Uruguay's Liberal Democratic Political Order. In: *Journal of Latin American Studies* 29:3, 1997, s. 667-691.

PRATS, Luis; *La Crónica Celeste. Historia de la Selección Uruguaya de Fútbol: triunfos, mitos y polémicas (1901-2011)*. Montevideo, 2011.

PRATS, Luis; *Montevideo. La ciudad del fútbol. Historias de barrios, canchas y estadios*. Montevideo, 2007.

RIPPY, James; *British Investments in Latin America, 1822–1949. A Case Study on the Operations of Private Enterprise in retarded Regions*. Hamden, 1966.

ROCCA, Pablo; *Literatura y fútbol en el Uruguay, 1899-1990. La polémica, el encuentro*. Montevideo, 1991.

ROCK, David; *Argentina 1516–1987. Desde la colonización española hasta Raul Alfonsín*. Madrid, 1988.

ROCK, David; State–Building and Political Systems in Nineteenth-Century Argentina and Uruguay. In: *Past & Present* 167:1, 2000, s. 176–202.

SCHULZE, Bernd; *Sport und Gesellschaft in Uruguay*. Münster, 2002.

SUBURÚ, Adriana; *Historia del Balón. Deporte Nacional Uruguayo*. Montevideo, 2007.

TAYLOR, Philip; The Uruguayan Coup D'état of 1933. In: *The Hispanic American Historical Review* 32:3, 1952, s. 301-320.

WHEELER, Robert; Sport as History, History through Sport. In: *The History Teacher* 11:3, 1978, s. 311-322.

WINN, Peter; British Informal Empire in Uruguay in the Nineteenth Century. In: *Past & Present* 73:1, 1976, s. 100-126.

Internetové zdroje:

Oficiální stránky deníku La Vanguardia

<http://www.vanguardiaps.blogspot.cz/>

Oficiální stránky Rec. Sport. Soccer Statistic Foundation

<http://www.rsssf.com>

Oficiální stránky FIFA

www.fifa.com

Oficiální stránky Mezinárodního olympijského výboru

<http://www.olympic.org/>

Německé webové stránky mapující fotbalové kariéry světových hráčů

<http://www.national-football-teams.com>

Databáze starých tisků a dokumentů

<http://archive.org/>

Databáze periodik

<http://newspaperarchive.com/>

Oficiální stránky LA84 Foundation

<http://www.la84foundation.org>

Seznam grafů a tabulek

Seznam grafů

Graf 1: Výsledky voleb v Uruguayi v letech 1919–1931.....	23
Graf 2: Procentuální zastoupení sportovních klubů v Uruguayi v roce 1930.....	30
Graf 3: Procentuální zastoupení sportovních klubů v Uruguayi v roce 1991.....	31
Graf 4: Vítězové Copa Lipton v letech 1905-1945	45
Graf 5: Úspěšnost uruguayské fotbalové reprezentace v letech 1920–1930.....	55
Graf 6:Uruguayské ligové tituly v letech 1900–1950.....	71

Seznam tabulek

Tabulka 1: Tabulka finálové skupiny Mistrovství světa 1950 v Brazílii.....	74
--	----

Přílohy:

URUGUAY

Has Revolution on Its Hands

Two Provinces Have Seceded and Others are Expected to Follow—Sketch of Pres. Ordonez

Dispatches from Montevideo bring news that the latest South American revolution has broken out in Uruguay. The departments of Florida

PRESIDENT ORLONEZ

and Maldonado have both broken into insurrection and martial law has been proclaimed over the entire republic. The president of Uruguay, is Senor Don Jose Batlle y Ordonez, who was elected last April. His father was once president of Uruguay. The son studied law and afterward went on a tour to Europe, where he enlarged his knowledge from the practical point of view. On his return in 1885 to Montevideo he founded *El Dia*. He struggled for several reforms and succeeded in putting the foundling hospital and the lunatic asylum on a solid basis.

Senor Batlle y Ordonez, was afterward "Jefe Politico" (government delegate) in the department of Minas. In 1891 he was a deputy for the department of Salto, and then became the leader of the "Colorado" party and a loyal supporter of the government.

Příloha 2: Článek o politické situaci v Uruguayi v roce 1904.

Zdroj: Sandusky Star, 7. ledna, 1904, s. 4.

South American Fans Stage Real Riot at Big Football Game

Stadium at Montevideo Is Burned and Police Compelled to Clear Grounds

MONTEVIDEO, July 18—Rioting in which the stadium was burned and the police were compelled to drive the spectators from the grounds, broke up today a football game between the Uruguayans and Argentines that was to have decided the championship of South America. The season's play between teams representing Uruguay, Argentina, Chile and Brazil, had brought the final down to the two former teams.

Tickets for the game beyond the capacity of the field had been sold and thousands of persons broke through the gates, invaded the seats and crowded onto the field lines.

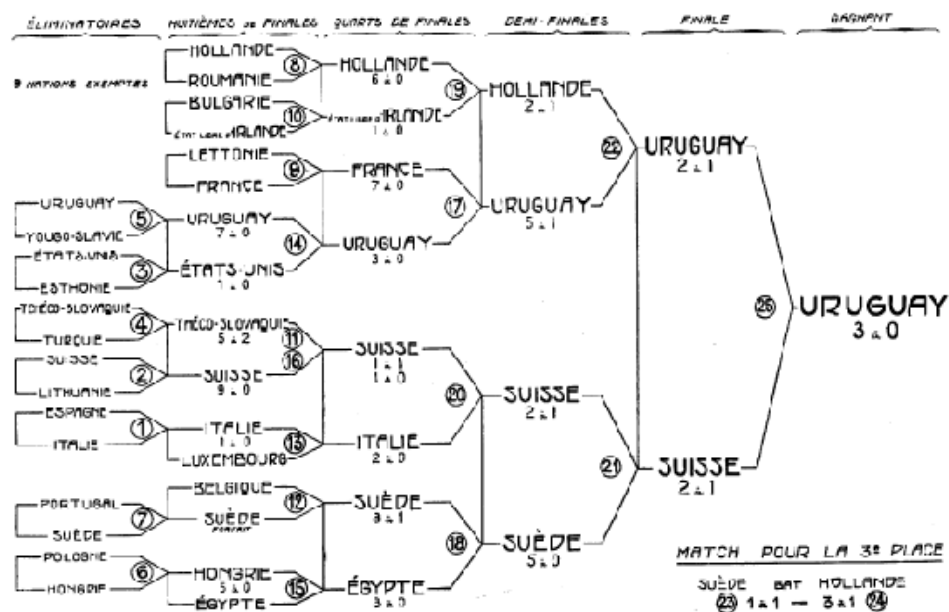
When the game started, the Uruguayans carried the ball down the field and made an attempt for a goal. The try failed and the spectators thereupon invaded the field, making further play impossible.

The police at first were unable to cope with the mob, which set fire to the stadium on three sides but finally charged the rioters and drove them from the grounds. Several persons were injured.

Příloha 1: Článek popisující nepokoje během finále Mistrovství Jižní Ameriky ve Fotbale 1916.

Zdroj: Nevada State Journal, 17. července, 1916, s. 1.

TABLEAU SYNOPTIQUE DES RÉSULTATS DU TOURNOI DE FOOTBALL

Příloha 3: Turnajový pavouk olympijského fotbalového turnaje v Paříži 1924

Zdroj: Comité Olympique Française; *Les Jeux de la VIII Olympiade Paris 1924, Rapport Officiel*, s. 326.

Příloha 4: První branka Petroneho ve finálovém zápase proti Švýcarsku na Olympijských hrách v roce 1924.

Zdroj: Comité Olympique Française; *Les Jeux de la VIII Olympiade Paris 1924, Rapport Officiel*, s. 335.

Příloha 6: Kapitán zlaté generace uruguayských fotbalistů José Nasazzi. Foto z roku 1924.

Zdroj: Comité Olympique Française; *Les Jeux de la VIII Olympiade Paris 1924*, Rapport Officiel, s. 335.

Kopaná.
Uruguayci poraženi!

Zaslouženě vítězí 1:0 (0:0) Sparta, která byla větší část hry v převaze; branku vstřelil Hajný. Nejlepší hráč hostů černoch Andrade.

Zájem o víceješí zápas Sparty s vítězi parížské olympiády a v důsledku toho nositeli hrubého titulu „mistrů světa“ předsedl i populární náš derby Sparta—Slavia. Ke 30.000 diváků naplnilo lidnaté letenské hřiště, aby zhledlo boj našeho mistra s teamem světového ména a v historii fotbalu dosud nešťvaných úspěchů. Uvážíme-li, že ve 14 zápasech svého turné jen jednou hráli nerozhodně a třikrát byli poraženi (FC. Barcelonou 2:1), a to ještě po surové hře Spanglů, kterou byl zraněn Petrone, nejlepší útočník Uruguayců, pak víceješí regulérní vítězství Sparty, jest skvělým vysvědčením a dokladem toho, že u nás se ještě také dovede dobře hrát, a přes některé poslední neúspěchy že není třeba lámati hůl a být pesimistou.

Vítězství Sparty nad obávanými Uruguayci a Slavií nad americkými profesionály budí vzrušení a překladem našemu reprezentačnímu mužstvu k blížícímu se zápasu s Rakouskem!

O 18.15 hod. vbíhají do hřiště hosté, vřtání velkým potleskem, nesoucí vlnku československou, uruguayskou a svoji klubovou: staví se proti tribuně a provolávají svůj pozdrav se zdviženou rukou: totéž opakuje na všech stánkách hřiště. Toto „capitais benevolentias“ jest originální a jistě dobrou americkou reklamou, a osvědčilo se také včera u našeho občanstva. Po slavnostním uvitání odešel malý klučice v dásu Sparty kvíící kapitán hostů a na znamení soudce p. Cejnara nastoupila proti sobě obě mužstva v sestavách:

Nacional Montevideo: Clavieo, Fiorentino, Arispe, Careras, Zibecchi, Buceta, Urdinarau, Scarone, Andrade, Castro, Romano.

Sparta: Hochman, Hojer, Ferner, Kolenatý, Káda, Cervený, Rektorys, Poláček, Schaffer, Hajný, Šimonek.

Víkon provedl zase „Spartánek“ a zápas, s naším sledovaný, dokonce i divky, usazenými na střeších okolních domů, započal.

Donáci mají pochopitelnou trému a tak se dají překvapit skvělým rushem pravého křídla, jehož přesný cent přebíháje černoch hlerou těsně přes branku. Nvstíme, že tento moment, kdyby byl býval využit a bylo docíleno branky, byl by měl veliký vliv na celý další průběh zápasu.

Obrana a záloha Sparty jest brzy pohromadě a s hletou zasahuje do hry. S útokem jest to horší. Zajímavé jest, že nekdříve nabytí klidu a rozehrál se mladý Poláček, který i nadále až do konce zápasu byl nejlepší útočníkem domácích. Schaffer si s Hajným vůbec nerozuměl a pletou se sobě. Šimonek na levém křídle byl užitečnějším Rektoryse, který ukvapeností mnoho dokazil.

U hostů vynikající výkon podal černoch Andrade, který jest skvělým fotbalovým talentem; i na nevyklém pro něho místě, ve středu útoku, byl nejlepší, až vedle něho hráli 3 finalisté olympijské Urdinarau, Scarone a Romano. Z křidel lepší bylo pravé, levé zvláště v druhém čase hrálo slabě. Ovšem proti Cervenému a Kolenatému se větra nedalo mnoho dělat; oba hráli skvěle a Káda svou obětavostí a Hojer jistotou byli další příčinou toho, že jenom asi 2 nebezpečné rány vyzval obávaný útok na branku Hochmanovu. V záloze výborně hrál Careras. Zibecchi změnil si místo od 28. min. druhého času s Andradem. Ohránci, sč malých postav, jsou na svých místech nejlepšími hráči mužstva; spolu s brankářem zabránili svoji výbornou brou a obětavostí větší porážce.

Prvý čas skončil bez branky při střídavě hře, plně zajímavých momentů před brankami. Hajný zohodil několik skvělých chancí, připravených buď Schafferem neb Poláčkem. Ve 32. min. prošel Cervený přes celé hřiště až na pravé křídlo, podal Poláčkovi, jenž bezvadně přehodil Hajnému a ten k velkému zklamání z 5 metrů střelil vedle. Po několika minutách zřít se, že napravi tuto chybu, ale pěkná rána jeho odráží se od tyče. Rovněž neočekávaná střela Poláčkova odráжена brankářem na roh. Poměr rohů v prvním čase 4:1 pro Spartu.

Po přestávce stává se převaha domácích, záložou složité hry zřejmá. Skvělý útok Schaffer—Poláček—Hajný odrážen s námahou na roh a z nastalé scrumage Káda přestřeluje. V 10. min. útok Rektorys—Poláček a odrážený míč téhož vstřeluje Hajný ostrou ranou do sítě. Ohromný jasot provází tento úspěch Sparty. V 18. min. Rektorys ukvapeně z jisté pozice (offside?) zahazuje. Neuhavný Poláček střelí z dálky do tyče a Hajného ránu brankář chytá. Několik útoků hostů klidně zastavují obránci. V 33. minutě Scarone nebezpečně střelí, ale ochman chytá. Kromě tří rohů nedocílil již domácí žádného úspěchu, ač mají k tomu dosti příležitostí, ale hlavně Hajný pokazil mnoho. Jistě ei nezasloužil za svoji hru toho, že po ukončení odnesl jej nadšeně na ramenou.

Výborný soudce p. Cejnara ukončil v 41. minutě pro tmu.

—mj—

Příloha 5: Článek z Národních Listů o utkání mezi Spartou Praha a Nacionalem Montevideo z května 1925.

Zdroj: Národní listy, 15. května, 1925. s. 4.

L'Equipe de l'URUGUAY.

Příloha 7: Vítězný tým Uruguaye z olympijských her v Paříži roku 1924

Zdroj: Comité Olympique Française; *Les Jeux de la VIII Olympiade Paris 1924, Rapport Officiel*, s. 324.

Příloha 8: Vítězná jedenáctka z finálového utkání proti Argentině, Amsterdam 1928

Zdroj: Netherlands Olympic Committee, *Official Report of the Olympic Games of 1928 Celebrated at Amsterdam*. s. 352.

Příloha 9: Foto před finálovým zápasem na olympijských hrách v Amsterdamu 1928

Vlevo: Nasazzi (Urug.), uprostřed: hlavní rozhodčí Mutters, vpravo: Ferreira (Arg.). Zdroj: Netherlands Olympic Committee, *Official Report of the Olympic Games of 1928 Celebrated at Amsterdam*. s. 365.

Uruguay Soccer Club To Tour United States

MONTEVIDEO, Uruguay, Oct. 22 (A).—Uruguay, champion nation of the world in soccer football, will send a team to the United States this winter.

Peru also will be included in the itinerary of the Bella Vista football club, which is to leave here December 3 for Lima and play several games there, then go on to the United States to meet leading American aggregations. The tour was authorized today by the Uruguayan Football association.

Příloha 10: Zpráva o plánovaném turné fotbalistů montevidejského týmu Bellavista po USA

Zdroj: Salt Lake Tribune, 23. října, 1930. s. 20.

URUGUAY VICTOR IN SOCCER GAME

Rio De Janeiro, July 16 (A)—Uruguay upset highly favored Brazil today, 2 to 1, and won the world soccer championships with a defense that choked off all threats but one and left 170,000 spectators limp.

The first half was scoreless but it was evident that Uruguay had found the way to handle the confident Brazilians, who had demolished Sweden, the last European threat, last Thursday by a 7 to 1 score.

At Sao Paulo, the Swedes showed a reversal of form to defeat Spain, 3 to 1, and take third place behind Brazil in the final standings.

Příloha 11: Zpráva o vítězství Uruguaye na Mistrovství světa ve fotbale v roce 1950 v Brazílii

Zdroj: Morning Herald, 17. července, 1950, s. 8.

OLYMPIC SOCCER.

(By D. W. I. Cable Co.)

Amsterdam, June 13.—Uruguay to-day won the Olympic Soccer Football championship for the second successive time defeating Argentine two goals to one in a play off of their tie game of last Saturday.

Příloha 12: Zmínka jamajského deníku Kingston Gleaner o olympijském triumfu Uruguaye v Amsterdamu roku 1928.

Zdroj: Kingston Gleaner, 15 června, 1928. s. 35.